

Førord

En tidkrevende og lærerik prosess er omsider over. I den sammenheng vil jeg rette en stor takk til noen personer som har hjulpet meg på veien. Uten dem ville jeg sannsynligvis aldri ha kommet i mål.

Først og fremst vil jeg takke min veileder, professor Asbjørn Dyrendal. Tilbake i 2012 tok jeg et emne kalt Vestlig Samtidsreligion, som jeg for øvrig hadde sett meg ut på forhånd da jeg valgte studieretning. Nyreligiøsitet, New Age, konspirasjonsteorier – dette var temaene som gjorde valget av Religionsvitenskap lettere. Asbjørn gjorde dem enda mer interessante enn jeg hadde forventet. Allerede da visste jeg at masteroppgaven måtte omhandle et av dem. I løpet av skriveprosessen har Asbjørn gitt svært konstruktive tilbakemeldinger, og jeg kunne ikke ha bedt om en bedre veileder.

Jeg vil også takke mine foreldre, som har støttet meg gjennom hele studieperioden. Deres støtte har gjort livet som student så mye lettere, og jeg er dypt takknemlig for vissheten om at jeg alltid kan lite på dem. Til slutt vil jeg takke min samboer, som skjemmer meg bort på en daglig basis og har gjort skriveprosessen enklere – selv de dagene jeg har valgt å prokrastinere.

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie som baserer seg på kritisk diskursanalyse av en norsk islamofobisk nettside, *document.no*. Studiens fokus er på bruken av konspirasjonsteori innen islamofobisk retorikk, med følgende problemstillinger:

Hvilken rolle spiller konspirasjonsteorien om Eurabia i den islamofobiske diskursen på document.no? Hvordan inkorporeres islam og muslimer i den politiske delen av denne diskursen? Og hvordan settes terrorrelaterte hendelser eventuelt inn i et konspirasjonsteoretisk system?

Studien viser at Eurabia-teorien spiller en sentral rolle i den islamofobiske diskursen på *document.no*, selv om den sjeldent nevnes eksplisitt i kildematerialet. Eurabia-teoriens hovedpoenger, som masseinnvandring av muslimer, kollaboratører innen politikk og journalisme og bruk av desinformasjon, dominerer den islamofobiske diskursen. Terrorisme tolkes som et ledd i islamiseringsprosessen, og en europeisk selvdestruktiv politikk trekkes frem som årsaken. Islam og muslimer – den eksterne fienden – blir dermed å forstå som et symptom på en feilslått politikk – den interne fienden. Politikken, gjerne referert til som multikulturell, har fått gjennomslag grunnet stigmatiseringen av den kunnskapen og sannheten som *document.no* mener å ha avdekket. Med andre ord hevdes det å eksistere et nettverk av konspiratører som sammen arbeider for å skjule sannheten. Konspirasjonen preges av skepsis mot autoriteter og oppfatningen av en elitestyrte media.

Abstract

This thesis is a qualitative study based on Critical Discourse Analysis (CDA) of a Norwegian islamophobic website, *document.no*. The focus of the study is on the use of conspiracy theory in islamophobic rhetorics, with the following research questions:

What role does the conspiracy theory of Eurabia play in the islamophobic discourse on document.no? How are islam and muslims incorporated into the political section of this discourse? And how are terrorism-related events interpreted into a conspiracy-theoretical system?

The study shows that the Eurabia theory plays a central part in the islamophobic discourse on *document.no*, despite rarely being explicitly mentioned. The main points of the Eurabia theory, such as mass immigration of muslims, collaborators within politics and journalism along with the use of misinformation, dominate the islamophobic discourse. Terrorism is interpreted as a part of the process of islamification, and European-wide self-destructive politics are labelled the cause. Islam and muslims – the external enemy – are understood as the symptom of an unsuccessful policy – the internal enemy. The policy, often referred to as multicultural, has become dominant due to the stigmatization of the knowledge and truth that *document.no* claims to have uncovered. In other words, there exists a network of conspirators who work together to keep the truth hidden. The conspiracy is characterized by scepticism of authorities and the perception of a controlled media.

Innholdsfortegnelse

1: Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstillinger	1
1.2 Valg av materiale	3
1.3 Valg av metode	3
1.4 Forskningskontekst	4
1.5 Avhandlingens disposisjon	5

2: Islamofobi – definisjoner, sentrale elementer og Eurabia-teorien

2.1 Innledning	7
2.2 Definisjoner av islamofobi	7
2.3 Sentrale elementer	8
2.4 Eurabia-teorien	10
2.5 Islamofobiens mainstreaming	13

3: Islamofobi i en konspirasjonsteoretisk kontekst

3.1 Innledning	19
3.2 Konspirasjonsteoriens kjennetegn	19
3.2.1 Konspirasjonsteorier og paranoia	20
3.2.2 Det "paranoide problemet"	22
3.2.3 Identifisering av fienden	25
3.2.4 Hendelser og systemer	27
3.3 Konspirasjonsteoretikerne – hvem er de?	29
3.3.1 Hvem tror på hvilke konspirasjonsteorier?	30
3.3.2 Hvem er konspirasjonsteoretikerne?	31
3.4 Konspirasjonsteoriens appell	35

4: Metode: Diskursanalyse

4.1 Innledning.....	39
4.2 Diskurs og diskursanalyse	39
4.2.1 Kritisk diskursanalyse.....	41
4.3 Diskursanalytiske begreper	43
4.4 Document som kildemateriale	45

5: Diskursanalyse av *document.no* – Del I: Etablering av diskurser, nodalpunkter og momenter

5.1 Innledning.....	49
5.2 Politikdiskursen	50
5.2.1 Nodalpunkter og momenter	51
5.3 Terrorismediskursen	61
5.3.1 Nodalpunkter og momenter	62

6: Diskursanalyse av *document.no* – Del II: Språklige virkemidler

6.1 Innledning.....	67
6.2 Hegemoni i politikdiskursen.....	67
6.2.1 Språklige virkemidler: Sosialisme.....	67
6.2.2 Språklige virkemidler: Innvandring.....	72
6.2.3 Språklige virkemidler: Økonomi	76
6.2.4 Flerstemmighet	80
6.3 Hegemoni i terrorismediskursen.....	81
6.3.1 Språklige virkemidler: Islamisering	81
6.3.2 Språklige virkemidler: Naivitet	84
6.3.3 Flerstemmighet	88

7: Avsluttende diskusjon.....

Litteraturliste

Internettkilder

Artikler fra *document.no*

1. Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstillinger

Vi lever i det som kan kalles den mest fredelige epoken i menneskets historie (Bennike 2014). Likevel bombarderes vi med nyhetsoppdrag om borgerkrig i Syria, vedvarende konflikter i Midtøsten, mens terrorangrep på europeisk jord angivelig er blitt normalen. I skrivende stund har vi nylig sett antimuslimske volds- og terrorhandlinger, som knivangrepet i Oslo 22. juni og bilangrepet ved en London-moské 20. juni. I Oslo ropte en av gjerningsmennene "jævla svarte muslimske mødre" før de angrep en 40 år gammel somalisk kvinne med kniv (Andersen & Setten 2017). I London benyttet en 47 år gammel walisisk familiefar seg av "varebilmetoden", og ropte at han "vil drepe alle muslimer" (Grymer 2017). Hva kommer slike hendelser av? Akademikere og politikere flest vil hevde at et kortfattet svar er umulig å gi, grunnet komplekse mekanismer og situasjoner som ikke lett lar seg forklare. Andre vil hevde at svaret er enkelt: Problemet er muslimene, og dette problemet eksisterer grunnet manglende politisk handlekraft.

I denne avhandlingen skal jeg analysere diskurser og retorikk innen islamofobi i Norge, med særlig fokus på den delen av islamofobien som baserer seg på konspirasjonsteoretiske påstander. Dette er interessant av flere årsaker, deriblant det økte fokuset på islamofobi i både media og politikk i kjølvannet av terrorangrepet i 2011. De første rapportene i både norsk og internasjonal media baserte seg i stor grad på spekulasjoner rundt hvilken islamistisk terrorgruppe som kunne stå bak (Bangstad 2014: 2). Som kjent viste det seg imidlertid at handlingene var planlagt og begått av en nordmann med et intenst hat for muslimer og såkalte kulturmarxister. For de som hadde krysset stier med Breivik var det i tiden etter terrorangrepet viktig å distansere seg fra både han og handlingene hans. Dette inkluderte både Frp og hans ideologiske meningsfeller tilknyttet nettsiden document.no (heretter Document), inkludert redaktør Hans Rustad.

Breivik tilbrakte mye av sin tid i forkant av terrorangrepene på internett, hvor han ifølge politietterforskningen deltok på mer enn førti nettsider under drøyt tretti pseudonymer (ibid: 109). Ifølge Bangstad er det mulig å hevde at Breiviks radikaliserings var et resultat av "internettradikalisering" (ibid), hvor deltakelse i ekkokammere formet og forsterket hans ideologiske fundament. Likevel har Breivik blitt omtalt og ansett som en "lone wolf"; en

ensom terrorist uten medsamsvorne. Grunnlaget for dette har ikke bare vært mangelen på medskyldige, men også den gjentatte distinksjonen mellom ord og handling.

Selv om det åpenbart er en klar forskjell mellom ord og handling, er ikke skillet så svart/hvitt og enkelt som det kan fremstå. John L. Austin (1962) viste til hvordan tale i seg selv er en handling, og hvordan *perlokusjonære talehandlinger* kan brukes til å påvirke leseren eller lytteren og må dømmes ut fra virkningen den har. I tillegg er det rimelig å hevde at Breiviks aktivitet på nettet ikke bare bidro til å forme hans ideologi, men også fungerte som et ledd i umenneskeligjøringen av sine ofre (Bangstad 2014: 31). Det var tross alt en slik umenneskeligjøring av muslimer som gjorde at valget falt på regjeringskvartalet og Utøya: Han var ikke villig til å anerkjenne muslimer som norske borgere, og tilstedeværelsen av muslimer i Norge var simpelthen et symptom på det egentlige problemet, altså multikulturalisme (ibid: 106).

Denne avhandlingen dreier seg imidlertid ikke om Breivik, men fokuset på konspirasjonsteoretiske påstander innen islamofobi gjør Breivik til et godt eksempel på hva det i verste fall kan resultere i. Hans såkalte manifest inneholder dessuten rikelig med referanser til andre med lignende ideologisk tanke sett, og det er nettopp dette tanke settet som er relevant for denne avhandlingen. Slike tanke sett, som baserer seg på konspirasjonsteoretiske motiver, kommer sjeldent av seg selv. Det ligger gjerne visse mekanismer til grunn – som vi skal se i kapittel 3 er sosialisering en av disse. Skepsis til mainstream media er et vanlig kjennetegn ved konspirasjonsteorier, og følgelig vil "alternativ media" være å foretrekke for de med en slik skepsis. I denne avhandlingen vil jeg ta for meg et slikt alternativt media, i form av Document, for å kaste lys på hvordan konspirasjonsteorier konstitueres og opprettholdes. Mer spesifikt vil jeg ta for meg hvilken rolle konspirasjonsteorien om Eurabia spiller i den islamofobiske diskursen på Document. Videre vil jeg belyse hvordan islam og muslimer inkorporeres i den politiske delen av denne diskursen, samt hvordan terrorrelaterte hendelser eventuelt settes inn i et konspirasjonsteoretisk system.

For å besvare problemstillingene vil jeg benytte meg av den diskursanalytiske metode og ta for meg relevante artikler og kommentarer på Document. Hvilken måte dette skal gjøres på vil forklares i kapittel 4.

1.2 Valg av materiale

Materialet som skal analyseres i denne avhandlingen er artikler og kommentarer på Document. Med kommentarer menes utsagn ytret i kommentarfeltene under artiklene. Document er en såkalt "alternativ" nyhetsside, som forklarer sin egen vekst med at "de etablerte mediene ikke evner å si noe fornuftig om sammenhengene og endringene som påvirker våre liv", og at de selv skal være "friheten og fornuftens stemme som bryter ut av ekkokammeret og støyen."

Nettsiden ble etablert 14. januar 2003 av redaktør Hans Rustad, og det publiseres nye artikler på daglig basis. Samtlige av disse har kommentarfelt med forhåndsmoderering. Det vil si at alle kommentarer som kan leses allerede har gjennomgått moderering, noe som betyr at disse svarer til de kravene som stilles: "Vi aksepterer ikke ytringer som er åpenbar spam, obscøn, rasistisk eller som på andre måter er brudd på norsk lov eller et minimum av folkeskikk." Utover dette er visstnok "takhøyden stor".

Det eksisterer en viss variasjon blant artiklene som legges ut. Blant annet har siden en seksjon kalt "Kulturhjørnet", hvor ulike kunstrelaterte og kulturelle nyheter vies plass. Disse sakene ser imidlertid langt lavere aktivitet i kommentarfeltene enn hva som er tilfellet ved de samfunnspolitiske artiklene, og er ikke relevant for denne avhandlingen. De artiklene og kommentarene som er valgt som utgangspunkt for analysen er de med en klar relevans for problemstillingen. Dette vil utdypes i metodekapitlet, hvor jeg også gir en grundigere presentasjon av nettsiden.

1.3 Valg av metode

Valget av både materiale og metode ble klart forholdsvis tidlig, og en kan si at metoden fulgte materialet. For å kunne ta for meg konspirasjonsteorier i en islamofobisk kontekst i artikler og kommentarer, var det å benytte seg av diskursanalyse et naturlig valg. Denne metoden gir en mulighet til å avdekke retoriske virkemidler og analysere meninger i språket. Diskursanalysen vil i hovedsak hvile på tekstanalyse, og språklige virkemidler vil derfor være analysens hovedfokus. Marianne W. Jørgensen og Louise Phillips bok *Diskursanalyse som teori og metode* (2006) har vært sentral i denne prosessen, hovedsakelig grunnet dens gode gjennomgang og formidling av sentrale teorier, begreper, og teoretikere. I tillegg har jeg benyttet Torjer A. Olsens kapittel "Diskurs i Religionsvitenskapen" i boken *Metode i Religionsvitenskap* (2006). *Critical Discourse Analysis* av Norman Fairclough (2010) har

fungert som et leksikon for kritisk diskursanalyse. Av teoretikere står sistnevnte sentralt. Jeg har imidlertid også benyttet meg av Ernesto Laclau og Chantal Mouffe, i form av deres begrepsapparat. Dette har vært svært nyttig for å kunne forstå hvordan diskurser konstituerer og konstitueres.

1.4 Forskningskontekst

Islamofobi som forskningsområde har vokst betydelig de siste 20 årene, og da spesielt etter hendelser som 9/11 og 22/7. Likevel er det et forholdsvis ferskt felt hvor Mattias Gardell omtaler bidragene som "spredte byger" (Gardell 2011: 21), og som dermed inneholder store hull. Nettopp Gardells bok, *Islamofobi*, er sentral for denne avhandlingen. Den gir et godt innblikk i både islamofobiens idéhistorie og islamofobi i samtiden, da spesielt i en svensk kontekst. I tillegg tar den blant annet for seg konspirasjonsteorien om Eurabia og inneholder også en epilog om terrorangrepet 22. juli. Gardells bok krysser dermed av flere av boksene for denne avhandlingen, og fungerer på mange måter som et oversiktsverk.

Et annet sentralt verk for avhandlingen er Sindre Bangstads *Anders Breivik and the Rise of Islamophobia* (2014), som belyser endringer i norske samfunnsdiskurser om islam og muslimer de siste tiårene, samt med et skråblikk på Europa i en lignende men større kontekst. Samtidig utfordrer den forestillingen om Norge som et mer fredelig og mindre konfliktutsatt land enn sine europeiske motparter, og proklamerer at Norge står overfor akkurat de samme utfordringene som resten av Europa med tanke på rasisme, intoleranse og diskriminering. Kort oppsummert kan boken sies å vise hvordan Breiviks handlinger ikke simpelthen var et resultat av mental forstyrrelse, men at mainstreaming av rasistiske og islamofobiske diskurser var medvirkende faktorer.

Chris Allen tar i *Islamophobia* (2010) opp islamofobi som begrep og konsept idet han forsøker å bidra til en bedre forståelse av fenomenet fra både en historisk og moderne kontekst, med fokus på Storbritannia og Europa. I *Xenophobia and Islamophobia in Europe* tar Raymond Taras (2012) for seg spørsmål som hvorvidt islamofobi er like utbredt som mediebildet kan gi uttrykk for, og om enkelte europeiske samfunn er mer fordomsfulle enn andre. Taras utforsker den voksende antipatien mot innvandrere i Europa, med særlig fokus på Frankrike og Tyskland. Liz Feketes *A Suitable Enemy* (2009) gir en omfattende oversikt over innvandring, rasisme, sikkerhetstiltak og islamofobi i en europeisk kontekst, og disse tre verkene sammen fungerer dermed som en god basis for forståelse av islamofobi i Europa.

Siden denne avhandlingen fokuserer på konspirasjonsteorier innen islamofobisk diskurs, har også en del konspirasjonslitteratur utenfor den islamofobiske sfæren vært relevant. Spesielt bør Michael Barkuns *A Culture of Conspiracy* (2003) nevnes, da den tar for seg ulike typer konspirasjonsteorier og dermed har gjort det enklere å plassere Eurabia-teorien i det konspiratoriske landskapet. Samtidig er det vanskelig å komme utenom Richard Hofstadters *The Paranoid Style in American Politics* (1964), som i stor grad populariserte forskningen på konspirasjonsteorier og fremdeles er relevant 50 år senere. Rob Brothertons *Suspicious Minds: Why We Believe Conspiracy Theories* (2015) og Joseph E. Uscinski & Joseph M. Parents *American Conspiracy Theories* (2014) har gitt verdifull innsikt i konspirasjonstenkning fra henholdsvis det psykologiske og statsvitenskapelige perspektiv.

Med denne avhandlingen søker jeg å tilføre kunnskap til et voksende, men fremdeles mangelfullt, forskningsfelt om konspirasjonsteorier innen islamofobi. Selv om flere av de nevnte forfatterne er innom temaet, er det ingen av dem som foretar en analyse av konspirasjonsteorier på en islamofobisk nettside i Norge. Med dette vil jeg belyse retoriske virkemidler og etablerte "sannheter" om islam og muslimer på en alternativ nyhetsside, og på den måten bidra til å tette kunnskapshull i forståelsen av islamofobi i Norge.

1.5 Avhandlingens disposisjon

Kapittel to tar for seg sentrale elementer i islamofobi, samt selve begrepet. Siden islamofobi er den overordnede diskursen denne avhandlingen baserer seg på, er det hensiktsmessig å gi en introduksjon av feltet og samtidig presentere Eurabia-teorien, før jeg setter fokus på islamofobiens mainstreaming. Hensikten med sistnevnte er å demonstrere hvordan islamofobi har blitt "stuerent" i politikk og media.

Tredje kapittel går i stor grad ut på konspirasjonsteoriens kjennetegn, og tar også for seg hvordan konspirasjonsteorier i den islamofobiske diskursen passer inn i konspirasjonskulturen. Her vil jeg ta for meg ulike former for konspirasjonsteorier, hva som utgjør en konspirasjonsteori, samt gjøre rede for hvor i landskapet teorien om Eurabia hører hjemme. Dette er sentralt for forståelsen av analysen som gjøres i de senere kapitlene.

Kapittel fire er metodekapittelet, og vil dermed være en redegjørelse for diskursanalyse og i hvilken form denne metoden vil benyttes i analysekapitlene. Jeg vil gjøre rede for hvilke

teoretikere jeg trekker inspirasjon fra og i hvilken grad. Videre vil jeg presentere materialet som skal analyseres.

Femte og sjette kapittel er analysekapitlene, hvor det første av disse brukes til å etablere to diskurser som begge er sentrale for den islamofobien som kommer til uttrykk i materialet. Videre identifiserer jeg nodalpunkter og momenter som er sentrale innen disse diskursene. I kapittel seks bygger jeg videre på dette, og tar for meg hvilke retoriske virkemidler som tas i bruk av deltakerne for å forme og opprettholde hegemoniet.

Det siste kapittelet består av en avsluttende diskusjon, hvor jeg sammenfatter mine funn og gjør rede for Eurabia-teoriens rolle, og hvordan artiklene og kommentarene fra analysen settes inn i en konspiratorisk kontekst.

2. Islamofobi - definisjoner, sentrale elementer og Eurabia-teorien

2.1 Innledning

Islamofobi er ikke et nytt fenomen, verken som begrep eller idé. Idémessig strekker historien seg tilbake til den europeiske ekspansjonen og koloniseringen, "tyrkerskrekken" som fant sted i tiden til Det osmanske rike, og videre til middelalderens korstog. Når det gjelder selve begrepet, regnes gjerne den første registrerte bruken av ordet å være i 1910, mens den første bruken i akademisk kontekst var i 1985 av Edward Said (Bangstad 2014: 19). Det er denne sistnevnte bruken som gjenspeiler den formen for islamofobi vi kjenner til i dag, hvor den representerer en fiendtlighet mot Islam og/eller muslimer i det moderne Vesten. Sentralt for "mainstreaming" av begrepet, både innen media og akademia, var den britiske Runnymede Trust-rapporten *Islamophobia: A Challenge for Us All* fra 1997. Denne rapporten etterlot seg likevel spørsmål når det gjaldt definisjoner.

2.2 Definisjoner av islamofobi

Begrepet "islamofobi" kan hevdes å være et uheldig begrep, av flere årsaker. Kanskje mest iøynefallende i denne ordsammensettingen er bruken av "fobi", som vanligvis betegner en redsel eller skrekk som i teorien skal kunne kureres ved gradvis eksponering. Selv om det eksisterer en viss sammenheng her (se Gardell 2011: 13f for dette), er ikke "fobi" ment å reflektere en individuell psykologisk effekt. Derimot er det å forstå i overført betydning om sosialt, politisk og historisk produserte motforestillinger, på samme måte som ordet "xenofobi" representerer både "frykt for fremmede" og "hat for fremmede" (Hervik 2015: 796). Islamofobi kan dermed hevdes å være xenofobi rettet spesifikt mot islam eller muslimer.

Ifølge Gardell er det imidlertid ikke bare etterleddet "-fobi" som er problematisk, men også forleddet "islamo-": Begrepet kan gi inntrykk av at antipatien rettes mot islam, men i realiteten kan den like godt rettes mot muslimer (Gardell 2011: 12). Denne forskjellen er viktig å påpeke, da muslimer like lite "er" islam som kristne "er" kristendom. Med dette mener jeg å hevde, i likhet med Gardell, at islamofobi er et produkt av essensialistisk forskjellstenkning som skaper en forestilling av hva og hvordan muslimer "er" (ibid: 17). Dette bidrar til å styrke distinksjonen mellom "dem" og "oss", og hvor enhver handling som begås av en muslim kan forklares ved å henvise til deres religiøse tilhørighet (ibid: 18).

Selv om begrepet islamofobi kan sies å være problematisk, og til tross for at det har blitt kritisert i både politiske og akademiske sirkler (Gardell 2011: 15f, Bangstad 2014: 18), har det ifølge Klug (2012) og Bangstad (2014) modnet til et nyttig begrep som i tillegg fremstår som bedre enn eventuelle alternativer (s. 666, s. 18). Nøkkelen ligger i selve bruken av ordet, og jeg vil i denne avhandlingen hvile meg på Gardells definisjon, som beskriver islamofobi som "*sosialt reproduserte fordommer om og aversjoner mot islam og muslimer, samt handlinger og praksiser som angriper, ekskluderer eller diskriminerer mennesker på bakgrunn av at de er eller antas å være muslimer og assosieres med islam.*" (Gardell 2011: 17)

2.3 Sentrale elementer

Islamofobi, ifølge Gardells definisjon, baserer seg på en essensialistisk holdning som avgjør hvordan mennesker "er", og som dermed i praksis fungerer som et sorteringsprinsipp. Sorteringen tar form i en inndeling av mennesker i forskjellige undergrupper som videre kan bedømmes og rangeres i et system for utestenging og opptak (ibid). Gardell omtaler dette som en "rasisme uten raser", der rasebegrepet har blitt erstattet med henvisninger til kultur og religion. Disse begrepene er mindre belastet og mer flertydig enn rase, samtidig som de "oppfattes som elementære, grunnleggende og «naturlige» både for menneskers levemåte og som uttrykk for essensielle forskjeller." (ibid: 73)

En interessant bemerkning fra Gardell i denne sammenhengen er hvordan en tilsvarende tilnærming til ens egen kultur og religion virker tilsynelatende absurd: En norsk protestant ville neppe ansett andre norske protestanter som en homogen gruppe med et samlet, overordnet tankesett. Uansett hvilken religion en eventuelt tilhører, er man som individ klar over at det meste man gjør påvirkes av noe annet enn religion (ibid: 17). Likevel synes disse erkjennelsene ofte å ignoreres når temaet er "muslimer". Dette kan forklares med den forskjellen til tilnærming til religion som hevdes mellom "oss frie Vestlige" med *tilgang* til religion, og muslimer som *er* sin religion (ibid: 18).

Kultur og religion anses i denne sammenhengen som arvelige egenskaper, hvor den essensialistiske faktoren gjør seg kjent i forestillingen om at ens kulturelle identitet "overføres" – en muslim i Norge forblir dermed en muslim, og ikke en nordmann. (ibid: 74f) På denne måten skapes et bilde av muslimer, eller islam, som en homogen enhet. Denne enheten blir så ansett som en utgruppe, en såkalt "other" (Hervik 2015), som utgjør en trussel for de liberale Vestlige verdiene. Utgruppen blir gjerne personifisert som en kollektiv enhet,

som er ute etter å ta kontroll over inngruppen gjennom skjulte aktiviteter (Kofta & Sedek: 41f, Bilewicz & Sedek 2015: 4). Jeg vil komme tilbake til dette når jeg tar for meg teorien om Eurabia.

Hervik hevder at islamofobi ikke nødvendigvis tilsier religiøs ideologi og anti-muslimsk retorikk, men at det først og fremst er en xenofobisk reaksjon med nativistisk nasjonalisme og Eurosentrisme basert på kulturell inkompatibilitet (Hervik 2015: 799). Denne kulturelle uforenligheten bør ikke undervurderes, da den står sentral i både islamofobisk og nativistisk tenkning. Hervik henviser til en studie utført i 2011, som viste at xenofobi har blitt en legitim holdning i Danmark, og at store deler av det danske samfunnet anser muslimske verdier som inkompatible med danske (ibid). I Sverige har holdningsundersøkelser på midten av 2000-tallet vist at ca. to tredeler av respondentene hevdet at islamske verdier er uforenlige med svenske (Gardell 2011: 206f), mens Integreringsbarometeret i Norge fra 2014 viste samme holdning hos halvparten av respondentene (IMDI 2014). Det bør riktignok påpekes at disse holdningene har hatt en positiv utvikling over de seneste årene i både Norge og Sverige, i den forstand at forekomsten av antimuslimske holdninger har minsket. I tillegg vil slike kvantitative studier alltid ha sine svakheter, i denne sammenheng i form av svært åpne spørsmålsformuleringer som ikke spesifiserer religionstolkning, verdier eller grad av integrering. Selv om nordmenn fremstår som forholdsvis skeptiske til religion på generell basis, og til tross for en positiv utvikling, er det altså fremdeles islam som kommer dårligst ut (ibid).

Oppfatningen av kulturell inkompatibilitet har sitt opphav delvis fra utviklingen til den politiske høyresidens skiftende retorikk i Europa de siste tiårene, hvor det nå erkjennes at ulike kulturer har like rettigheter i samfunnet, men at de likevel har "naturlige" steder i verden de hører hjemme (Hervik 2015: 800). Ifølge denne rasjonaliseringen fører ut- og innvandring til at mennesker befinner seg på "feil" sted. Dermed blir denne nativistiske reaksjonen et uttrykk for ens rett til å beskytte ens kulturelle identitet, enten ved å legitimere rasistiske holdninger eller ved å benekte at "kulturelt selvforsvar" er rasistisk (ibid, Fekete 2009: 85). Dette kan gjøres på flere måter, hvor fire tendenser går igjen: Den formen for beskyttelse som gis til nasjonale og etniske minoriteter kan ikke gis til muslimer, da deres identitet er basert på et frivillig valg om religiøs tilhørighet; siden religion i seg selv er mislikt av den moderne intelligentsiaen, tolkes latterliggjøring av muslimer som et sunnhetstegn for den intellektuelle debatten og derfor ikke som diskriminering; mens etniske identiteter er velkomne i den

offentlige sfæren, er det mye større skepsis til religiøse minoriteter som selv er potensielle undertrykkere; i tillegg finner enkelte det vanskelig å skulle sympatisere med en minoritet som anses som illojal eller assosiert med terrorisme, noe som bidrar til at muslimer heller anses som en trussel enn som ofre for stadig verre rasifisering (Meer & Modood 2009).

2.4 Eurabia-teorien

Et annet sentralt element i islamofobiske miljøer er den apokalyptiske konspirasjonsteorien om Eurabia. Denne kommer til uttrykk blant annet i manifestet til terroristen Anders Behring Breivik, hvor mye av hans ideologiske tankesett er inspirert av den høyreradikale bloggeren Peder Are Nøstvold Jensen, alias Fjordman, som igjen henter mye av sin inspirasjon fra Gisèle Littman, alias Bat Ye'or.

Bangstad (2014) hevder at den såkalte Eurabia-sjangeren er av klassisk konspiratorisk natur, hvor de konspiratoriske fantasiene og fabrikasjonene kommer emballert i sedvanlig pseudo-akademisk språkføring stappfull av utallige henvisninger og referanser for å forsøke å overbevise leseren (s. 147). Dette kommer spesielt til uttrykk hos Fjordman og Ye'or, og sistnevnte har blitt sitert av Harvard-tilknyttede historikere, blitt invitert til å forelese ved høyt ansette universiteter, og til og med blitt oppnevnt som ekspertvitne for senatets utenrikskomité i USA til tross for at hun aldri har oppnådd noen akademisk grad (ibid: 146). Denne strategien, omtalt som pedanteri av Richard Hofstadter i hans berømte essay *The Paranoid Style in American Politics* (1964), består i korte trekk av å akkumulere store mengder angivelig fakta, for så å organisere dette til et fundament som skal fungere som tungtveiende beviser for den aktuelle konspirasjonen. Skillet mellom akademisk forskning og det Hofstadter omtaler som den paranoide stilen, ligger i det uunngåelige spranget fra fakta til fantasi. (Hofstadter 1964: 37).

Det sentrale narrative i Eurabia-sjangeren er basert på en teori om *Den euroarabiske dialog* (EAD), som

... hevdes å være skapt i forbindelse med oljekrisen i 1973 av en sammenslutning arabiske og europeiske (særlig franske) politikere og statstjenestemenn for å slavebinde alle frihetselskende europeere og deretter hele Vesten under islams onde velde – alt sammen etter retningslinjer lagt ved forskjellige arabiske og islamske toppmøter. (Gardell 2011: 191)

Viktig informasjon fra disse angivelige toppmøtene har imidlertid blitt lekket – ikke ulikt de angivelige omstendighetene rundt *Sions vises protokoller* – og dermed har konspirasjonen blitt avdekket av Ye'or. Konspirasjonen består ifølge Ye'or av en detaljert femtrinnsplan:

- a) Å undergrave motstanden ved hjelp av desinformasjon, som ikke minst fokuserer på å fremstille palestinere og arabere som offer for israelsk og europeisk kolonialisme, som oppmuntrer antisemittismen, som skjønner den islamske historien (særlig i Andalusia) og som svartmaler USAs streben etter å forsvare friheten i verden, b) Å skape en masseinnvandring av barneproduserende arabere og muslimer som skal få bygge egne moskeer, skoler og kultursentre, og der hvert eneste kulturkrasj skal møtes med fortellingen om Europas skyld – dialog og ettergivelser snarere enn tilpassing, c) Å produsere europeiske kollaboratører blant politikere og intellektuelle, som skal underordnes de arabiske og muslimske lederne økonomisk og politisk, d) Å bruke EU til å tilintetgjøre Israel og svekke USA, og, endelig, e) Å ta kontroll over verden.
- (Gardell 2011: 191)

En av årsakene til at dette har fungert og at konspirasjonen nå visstnok har nærmet seg målet, er at president Bush' krig mot terror – som for Ye'or var det eneste håpet for frelse fra islam – ble avløst av Obama og hans oppfordring til amerikansk medlemsskap i FNs *Alliance of Civilizations*. Dette kom imidlertid ikke som en overraskelse i Ye'ors krets, da Obama selv er muslim og omgir seg med antisemittiske og antiamerikanske rådgivere (ibid: 192).

Demografi

Et nøkkelelement innen Eurabia-sjangeren er demografi, som det andre punktet i femtrinnsplanen indikerer. For å ta kontroll over Europa er det viktig med "strength in numbers", hvor muslimers masseinnvandring skal tillates av islamvennlige politikere i multikulturalismens navn. Disse muslimene skal så bidra ytterligere til demografisk dominans ved å formere seg i en langt høyere rate enn norske og europeiske innfødte. Behring Breivik omtaler dette i sitt manifest som "demografisk krigsføring", og tiden renner i kjent konspiratorisk stil for alltid ut (Bangstad 2014: 101). I Europa er det angivelig Spania og Frankrike som per nå er i verst forfatning demografisk sett. Bangstad påstår at i den første boken i Eurabia-sjangeren skrevet på norsk, *Amerikabrevet: Europa i Fare* av Høyre-politikerens Hallgrim Berg (2007), blir vi fortalt at Spania allerede er på randen av å være tapt

til den islamske invasjonen, mens Frankrike kan ha en muslimsk majoritet i løpet av 25 år og vil senest i 2050 være kjent som "Arance" eller det enda mer klingende "Frarabia" (Bangstad 2014: 154). Når det gjelder Norge, antas den samme skjebnen å være fullkommen rundt år 2040 eller 2050.

Sentralt i disse apokalyptiske spådommene er altså demografiske projeksjoner hvor fantasien har fått fritt spillerom. Disse projeksjonene blir så sitert av andre forfattere som advokerer samme verdenssyn innen Eurabia-sjangeren, og fungerer dermed som et eksempel både på Hofstadters pedanteri og et sprang fra fakta til fiksjon. Offisielle tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser for øvrig at de "mest negative prognosene" – fra et islamofobisk perspektiv – tilsier at kun 11% av befolkningen vil være muslimer i 2060 (ibid: 140).

Dhimmitude

Det andre nøkkelelementet i Eurabia-sjangeren jeg vil trekke frem her er *dhimmitude*. Ordet er en neologisme basert på det arabiske *dhimmi*, som betyr "beskyttet person" og refererer til ikke-muslimer som lever under islamsk styre. Begrepet *dhimmitude* ble tilsynelatende først brukt av den libanesiske politikeren og militslederen Bashir Gemayel i 1982, selv om Ye'or har hevdet at hun selv var først ute (ibid: 149). Det er uansett liten tvil om at Ye'or har popularisert begrepet, og hun beskriver det som den obligatoriske underkastelsen av ikke-muslimsk befolkning som følge av krig eller overgivelse til islamsk dominans, og at studiet av *dhimmitude* dermed er studiet av den progressive islamiseringen av kristne sivilisasjoner (ibid: 148). I et intervju fra 2005 beskriver Ye'or *dhimmitude* som "a behavior dictated by fear (terrorism), pacifism when aggressed, rather than resistance, servility because of cowardice and vulnerability." (Ye'or 2005) *Dhimmitude* kan i så måte tolkes som en sinnstilstand hvor underkastelsen beror på frykt for terrorangrep, og Ye'or hevdet allerede i 1996 at hele Vesten befinner seg i en slik tilstand uten å være klar over det selv (Bangstad 2014: 148).

I likhet med narrativet i Eurabia-teorien, og kreativiteten innen demografiske vurderinger, er heller ikke konseptet om *dhimmitude* fritt for logiske brister. Som nevnt tidligere var det den politisk betingede oljekrisen i 1973 som ifølge Ye'or var hovedårsaken bak Eurabia og europeisk *dhimmitude*. Men som Raymond Taras observant bemerker:

"If Egyptian President Anwar El Sadat had not launched his risky surprise attack in October of that year, leading to US backing of Israel and the subsequent Arab world's

oil embargo aimed at the US and its Western allies, Europe would not have had to make the alleged concessions to Arab interests that forced it into servitude. Put starkly, Eurabia would not have come to exist. (Taras 2012: 200)

Tatt i betraktning at dhimmitude angivelig må bedømmes i henhold til lover og normer, *ikke* ut fra omstendigheter og politiske betingelser, er dette utvilsomt en fundamental selvmotsigelse (ibid). Ye'or forsøker imidlertid å sette plaster på denne inkonsekvensen ved å henvise til ikke-muslimske samfunns uunngåelige svekkelse i lys av vedvarende jihad, og at oljekrisen dermed ikke var en nødvendig forutsetning for dhimmitude. Dette baserer seg imidlertid på historisk determinisme, og resulterer i en teori om dhimmitude som i beste fall kan sies å ha dårlig forklaringskraft.

2.5 Islamofobiens mainstreaming

Selv om konseptet om Eurabia som konspirasjonsteori kan tilskrives Ye'or, er ikke ideologien den representerer ferskvare i Norge. Fremskrittspartiet (Frp), som Breivik var medlem av i perioden 1997-2006 og fortsatte å støtte i ettertid (Bangstad 2014: 3f), har vært den fremste proponenten for teorier om islamisering i det norske politiske landskapet, også lenge før Eurabia-teorien ble popularisert på 2000-tallet.

Mainstreaming i politikken

Allerede i 1987, under et valgkampmøte i Nord-Trøndelag, leste daværende partileder Carl I. Hagen opp et brev han angivelig hadde mottatt fra en norsk muslim ved navn Mohammad Mustafa (ibid: 121). Ifølge brevet var Hagens kamp mot muslimer forgjeves, siden de en dag ville erobre Norge og moskeer ville være like vanlig som kirker, samt at det vantro korset i flagget skulle fjernes. Dette skulle muliggjøres ved at "vi" muslimer føder flere barn enn "dere" nordmenn (ibid). Det er vanskelig å skulle skille disse påstandene fra det sentrale narrativet i Eurabia-teorien, all den tid de fremstår som en ren avstøpning med den samme type demografisk forklaring. Brevet var imidlertid falskt og Hagen ble saksøkt av Mustafa for ærekrenkelser, resulterende i et forlik. Dette hadde tilsynelatende lite å si for velgerne, som belønnet Frp med 12% oppslutning i det påfølgende valget, en tredobling av hva de oppnådde to år tidligere (ibid, SSB).

1987 ble dermed en milepæl for Frp, og det kan hevdes de dette året virkelig identifiserte den politiske appellen som ligger i anti-innvandring, og da spesielt anti-muslimsk retorikk. Denne

retorikken fortsatte i tiårene frem til i dag, hvor et annet godt eksempel er Hagens tale til en kristen menighet i Bergen i 2004. Her hevdet han at små barn brukes som selvmordsbombere av muslimer for å islamisere verden, før han sammenlignet muslimer med nazister (Bangstad 2014: 124). Parallellen til nazisme er ikke et isolert tilfelle; den samme retorikken har blitt brukt av personligheter som Geert Wilders og Marine Le Pen i henholdsvis Nederland og Frankrike (ibid). I tillegg ble hodeplagget hijab sammenlignet med naziuniform av Frp-politiker Peter N. Myhre i etterkant av den såkalte "frisørdommen" så sent som i september 2016 (Melby & Mikalsen 2016). Christian Tybring-Gjedde sammenlignet på sin side hijab med Ku Klux Klan-hette i 2010, og etter en invitasjon fra Hans Rustad holdt han et foredrag for foreningen "Documents Venner" i 2011, hvor han presenterte demografisk statistikk hentet fra Eurabia-litteraturen og hevdet at situasjonen i Norge og Europa er verre enn på 1930-tallet (Bangstad 2014: 129, 131).

Den sentrale antagonisten i denne islamofobiske retorikken er ikke bare islam og muslimer, men også den såkalte eliten, som det tredje punktet i Ye'ors femtrinnsplan vitner om. I den norske konteksten er den "politisk korrekte eliten" representert hovedsakelig ved Arbeiderpartiet (Ap), som ifølge Tybring-Gjeddes og partifelle Kent Andersens kronikk *Drøm fra Disneyland* (2010) dolker den norske kulturen i ryggen og driver med et flerkulturelt eksperiment. Uttalelsene ble hyllet av kjente profiler i det høyreekstreme landskapet, deriblant Erik Gjems-Onstad og tidligere Vigrid-talsmann Tore Tvedt (Skevik & Johansen 2010). Arne Tumyr, daværende talsmann for Stopp islamiseringen av Norge (SIAN), roste Tybring-Gjedde for hans "analyse" og karakteriserte han som en viktig støttespiller (ibid).

Ved å beskrive Ap som landssvikere i form av å "dolke vår egen kultur i ryggen" og bedrive "flerkulturell eksperimentering", hevder Bangstad (2014) at Tybring-Gjedde og Andersen kommer farlig nær det verdenssynet som presenteres av Breivik i hans manifest (s. 130). Andersen, som for øvrig er en aktiv skribent på Document, har ved tidligere anledninger hevdet at det er slående likheter mellom de tre store ideologiene nazisme, kommunisme og islam, samt at Ap er å anse som kulturquislinger. Hvorvidt disse ytringene kan hevdes å være representative for Frp som politisk parti er ikke lett å avgjøre, men det bør påpekes at partiformann Siv Jensen nektet å kommentere dem mens daværende talsmann for innvandring og integrering, Per-Willy Amundsen, karakteriserte dem som interessante og totalt uproblematisk (ibid: 130f).

Frp har imidlertid ikke vært helt alene når det kommer til mainstreaming av islamofobi eller dens tilhørende retorikk. Selv om det har vært tilfeller hvor andre partier har fremstått som mer innvandrings- og islamfiendtlige enn Frp, enten gjennom enkeltytringer eller partiprogram, har disse gjerne vært under sperregrensen og i periferien av norsk politikk. Eksempler på dette er Nasjonalt Folkeparti, Pensjonistpartiet, Hvit Valgallianse og Demokratene. Deres bidrag til mainstreamingen vil dermed være av svært begrenset karakter. Mer interessant er det imidlertid med de partiene som tradisjonelt anses som de andre to store partiene, Høyre og Ap. Ifølge Bangstad viser Simonnes' (2013) studie av disse tre (inkludert Frp) partienes endringer i innhold og tone ift. innvandring og integrering i perioden 1985-2009

... incontrovertible evidence of steadily more negative statements on these issues from the latter two parties [Høyre og Ap], a tendency coinciding with the electoral rise of the PP [Frp] in the same period. This is strongly suggestive of a situation in which the latter two parties have tried to 'shore up' popular support by gradually changing their tune on immigration and integration. (Bangstad 2014: 134)

Frp kan dermed hevdes å ha satt sitt merke på innvandrings- og integreringsdebatten i en grad de ikke har lyktes på noen andre politiske områder. Bare en drøy måned etter 22/7 svarte nesten 22% av de spurte i en spørreundersøkelse at Frp var best rustet til å svare på utfordringene ift. innvandring, med kun Ap (28,1%) foran dem (ibid: 128). Frp kan på ingen måter kalles et enkeltsaksparti, men at deres tiltrekningskraft på spørsmål om innvandring er større enn på andre områder er hevet over enhver tvil (ibid).

At partier nærmere sentrum og mainstream forsøker å tilpasse seg voksende populistiske partier i innvandringssaker er imidlertid verken et nytt eller norsk tilfelle. Som et eksempel kan daværende statsminister Gordon Browns løfte om "britiske jobber til britiske arbeidere" trekkes frem, som vanskelig kan tolkes som noe annet enn å beskytte "våre" jobber fra innvandrere, og ble beskrevet som et forsøk på å ta innersvingen på den populistiske opposisjonen (Richardson & Wodak 2009: 251). Det er imidlertid problematisk å dra paralleller på tvers av landegrenser, selv innenfor Europa. Europeiske samfunn og demokratier skiller seg fra hverandre i måten de tilnærmer seg innvandring og integrering. En studie av 25 vestlige land konkluderte med at mangel på felles retningslinjer fører til at staters autonomi resulterer i ulike praksiser når det kommer til deres behandling av utlendinger

(Earnest 2006: 271f). Også de varierende resultatene til såkalte høyre-radikale partier i Europa reflekterer store nasjonale ulikheter i den politiske responsen til innvandring (Taras 2012: 92).

Medias rolle

Den fjerde statsmakt har åpenbart en viktig stemme i det offentlige rom, og vinklingene som velges i saker og artikler som omhandler islam og muslimer speiles gjerne i samfunnet som helhet. Allen hevder at islam og muslimer regelmessig fremstilles i media i sammenheng med vold, terrorisme og kvinnehat, og at dette er noe som går igjen over hele Europa (Allen 2010: 116). Denne antipatien kan fremmes enten direkte gjennom artikler og nyhets saker, eller indirekte ved for eksempel å polarisere debatter gjennom å styre hvilke stemmer som blir hørt. Allen henviser til studier av Geisser og Tévanian, som henholdsvis viser at media i Frankrike har en tendens til å adoptere populistiske og fordomsfulle holdninger fremfor å opptre informativt og balansert, og å styrte den offentlige debatten om hijab ved å stille stereotypiske, skjeggete utlendinger opp mot sekulære intellektuelle (ibid). Samtidig har media i Spania konstruert et bilde av muslimer som en slags intern fiende som nødvendiggjør et eget rettssystem, mens mediebildet i Italia domineres av myter om martyrium og fanatikere (ibid: 116f).

På "hjemmebane" er det vanskelig å ta for seg islamofobi og media uten å komme innom Muhammedkarikaturene. Bakgrunnen for denne debatten og de påfølgende stridighetene var Jyllands-Postens publisering av tolv karikaturtegninger av profeten Muhammed i 2005. Debatten om ytringsfrihet og dens grenser spredte seg fra Danmark og utover Europa, i noen tilfeller enda lengre. For mange ble dette en illustrasjon av den såkalte "clash of civilizations"-tesen, og fremstilt som en svart/hvitt-konflikt hvor "motstanderne innordnes på hver sin side i den imaginære grunnmotsetningen mellom vest og øst: vestlige/islamske verdier, frihet/ufrihet, moderne/middelaldersk, opplyste lysbærere/forblindede mørkemenn, ytringsfrihet/religiøs fundamentalisme" (Gardell 2011: 140, Bangstad 2014: 117). Også i Norge tok dette mye plass i media, og store nyhetsaktører som Aftenposten og Dagbladet valgte å trykke karikaturene. Jyllands-Posten beklaget senere trykkingen av karikaturene, men opprettholdt likevel sin rett til å publisere dem på bakgrunn av at islamsk fundamentalisme ikke kan diktere hva danske aviser skal trykke. Det kom senere frem at den samme avisen i 2003 hadde nektet å trykke karikaturer av Jesus grunnet frykt for offentlige reaksjoner (ibid). Hvorvidt publiseringen av karikaturene faktisk bidro til økt islamofobi er vanskelig å fastslå.

Likevel fremstår det fra de følgene det medbrakte, både i form av offentlig debatt, opptøyer og politiske sanksjoner, som rimelig å hevde at de bidro til økt polarisering.

Også Eurabia-teorien har fått eksponering i media. Den islamkritiske og Eurabia-inspirerte boken *The Force of Reason* fikk i 2004 positiv omtale av Aftenpostens Kristin Flood. Til tross for bokens påstander om at Europa er i krig med muslimer, og beskrivelser av europeiske muslimer som "breeding rats", berømmet Flood forfatter Oriana Fallaci for å være kritisk og lynskarp (Bangstad 2014: 138, Flood 2004). I 2005 publiserte Morgenbladet en anmeldelse av Bat Ye'ors *Eurabia: The Euro-Arab Axis*, hvor anmelder Tord Østberg berømmet Ye'ors nøyte dokumenterte presentasjon. Videre hevdes det at siden "prosjektet" holdes hemmelig for offentligheten, er Ye'ors "avsløring" en berikelse av innvandringsdebatten (Bangstad 2014: 138f). Også Dagbladet har hatt sin flørt med Eurabia, som da de i 2009 publiserte artikkelen *Hvis muslimene blir i flertall* hvor Eurabia-inspirert demografiske anslag ble brukt for å stille det hypotetiske spørsmålet i artikkelens tittel, komplett med et "norabisk" flagg hvor korset var erstattet med en halvmåne (ibid: 139). I 2010 presenterte NRK en reportasje hvor det ble hevdet at Iran forbereder sjiamuslimer på å utføre terrorhandlinger i Norge, samt at medlemmer ved den aktuelle moskeen utenfor Oslo ble fremstilt som jødehatere og Holocaust-benekttere. NRK ble i 2011 felt i PFU for brudd på god presseskikk for denne reportasjen (ibid: 140, PFU 2011).

Slike eksempler er ikke ment som bevis for at media har lagt seg på en islamofobisk linje, men at det eksisterer et kunnskapsregime hvor det "sirkulerer bestemte utsagn, oppfatninger og påstander om islam og muslimer, som med gjentakelsens logikk opphøyes til vedtatte sannheter fordi de stemmer overens med det vi alltid har hørt og dermed *vet*" (Gardell 2011: 87, Bangstad 2014:142f). Innenfor dette foucaultianske rammeverket, hevder Bangstad (2014), hvor sannheter etableres gjennom diskursive prosesser, må muslimer forholde seg til kunnskapsregimets etablerte sannheter om Islam og muslimer dersom de ønsker å bli hørt (s. 143). Som Gardell (2011) skriver, "muslimer som ikke mener det er rimelig at utroskap skal straffes med døden, blir ikke hørt eller tatt på alvor, mens muslimer som erklærer at skjøgen skal steines, umiddelbart blir akseptert som «islams stemme»" (s. 87). Som nevnt, og som Bangstad påpeker, har ikke norsk media generelt adoptert en islamofobisk holdning og opprettholdt denne konsekvent, men innenfor dette kunnskapsregimet har islamofobisk retorikk blitt legitim og naturalisert (Bangstad 2014: 143). NRKs publisering av Fjordmans kronikk om EUs avtale med diverse IT-giganter for å begrense spredning av "hate speech" er

et eksempel på dette. Kronikken går umiddelbart inn i en defensiv modus hvor det uttrykkes bekymring over at islamofobi skal falle inn under disse nye reglene, med retoriske spørsmål som "hvis islamofobi truer EUs kjerne, betyr det at islam er en del av EUs kjerne?" (Fjordman 2016).

Mainstreamingen av islamofobi og populariseringen av Eurabia-teorien gjør dem til aktuelle utfordringer i Europa og Norge. Eurabia-teorien er av tydelig konspiratorisk natur, med definerte fiender. Det er imidlertid viktig å tydeliggjøre hvor Eurabia hører hjemme i det konspirasjonsteoretiske landskapet. Neste kapittel vil derfor ta for seg konspirasjonsteorier fra et mer generelt perspektiv, blant annet ved å se på kjennetegn og hvordan enkelthendelser kan tolkes inn i et overhengende system.

3. Islamofobi i en konspirasjonsteoretisk kontekst

3.1 Innledning

Om man legger til grunn det Gardell omtaler som et islamofobisk kunnskapsregime, blir det fort tydelig at dette åpner for aksept av påstander og informasjon som ikke bare mangler objektivitet og nyanser, men også direkte usannheter. MEMRI (The Middle East Media Research Institute) er et institutt etablert i 1998 med formål å bygge språklige broer mellom Vesten og Midtøsten ved å oversette nyheter og informasjon fra den arabisk-islamske verden til europeiske og vestlige språk (Gardell 2011: 87). MEMRIs oversettelser sendes til regjeringer, sikkerhetstjenester, redaksjoner og opinionsdannere over hele verden, og deres nyhetsutvalg blir ofte publisert i ledende dagsaviser over hele den vestlige verden (ibid: 87f). En artikkel i The Guardian viste hvordan MEMRI, ved bruk av feilaktige oversettelser, tegnet et bilde av en ung palestinsk jente som jødehater og potensiell selvmordsbomber (Whitaker 2007). Enkelte av disse feilaktige oversettelsene vitner om bevisste valg heller enn hendelige uhell. Slike oversettelser samt instituttets selektivitet når det kommer til hva som oversettes, styrker bildet av "muslimen" som grunnleggende forskjellig fra "oss" (Whitaker 2002, Gardell 2011: 88). En sentral person i MEMRIs ledelse er Steven Emerson, en mildt sagt kontroversiell figur som allerede i 1994 hevdet at hele USA var på randen av muslimsk herredømme, og i 2006 påstod at 80% av USAs moskeer er terroristsentraler (Gardell 2011:88f).

3.2 Konspirasjonsteoriens kjennetegn

Slike motiver er som Gardell påpeker velkjent i konspirasjonslandskapet: Tiden renner for alltid ut, og det er alltid nå eller aldri (ibid). Det kan imidlertid hevdes at dette er en forventet konsekvens av den oppfatningen det islamofobiske kunnskapsregimet skaper når det kommer til forskjellen mellom "oss" og "dem". Gardell gjør en interessant bemerkning i så måte, når han påpeker hvordan media velger å oversette arabisk. Enkelte ord, som *Allah* og *jihad*, går konsekvent gjennom uten å bli oversatt:

Det gjelder ikke minst ordet for «Gud», *Allah*. Ved ikke å oversette *Allah* formidler man et bilde av at muslimer har en annen Gud enn Gud, og at denne Gud heter *Allah*. Noen ganger blir det litt absurd, som når den islamske trosbekjennelsen «Det finnes ingen Gud unntatt Gud» oversettes til «Det finnes ingen Gud unntatt *Allah*» (Gardell 2011: 90).

Slike formidlinger kan ved første øyekast virke harmløse, men bidrar unektelig til motsetningen mellom "muslimer" og "oss". Dette forholdet styrkes ikke bare av den delen av media som baserer seg på nyhetsformidling, men også underholdningsseksjonen. Kjente filmer og serier som for eksempel *Black Hawk Down* og *24* følger heltens kamp mot frihetshatende muslimer, hvor bønneropet brukes som et *cue* for "nå er det fare på ferde" (ibid: 91).

3.2.1 Konspirasjonsteorier og paranoia

"Time is forever just running out" var en beskrivelse Richard Hofstadter benyttet seg av allerede i 1964 (Hofstadter 1964: 30). Skal man ha håp om å snu trenden, er man nødt til å handle umiddelbart. Emerson benytter seg av nettopp denne tropen når han hevder at tiden er knapp og beskriver det som den viktigste kampen i vår tid (Emerson, sitert i Gardell 2011: 89). Grunnen til at timeglasset snart er tomt henger sammen med at Amerika allerede er okkupert av terrorister. Med USA som frihetens siste utpost, vil deres fall føre til en dominoeffekt som vil se hele Vesten bukke under for det arkaiske herredømmet som islam angivelig representerer (Gardell 2011: 89).

Et annet aspekt ved den "paranoide stilen" Hofstadter tar for seg, er betydningen som tillegges avhoppere fra fienden. Avhopperen bringer med seg bekreftelse på de mistanker som allerede eksisterer, og fungerer som levende bevis på at det fremdeles ikke er for sent. Dermed representerer avhopperen gjerne en slags personifisering av håp. Hofstadter drar en interessant parallell mellom eks-kommunister som har hoppet fra den paranoide venstresiden over til den paranoide høyresiden, og eldre samfunns hedninger som konverterte til kristendommen: De sluttet ikke å tro på sine gamle guder, men omdefinerte dem i stedet til demoner (Hofstadter 1964: 35). Gardell er innom det samme temaet, da under begrepet "sannhetsvitner":

Samtidig som kunnskapsregimet utestenger de muslimske stemmene som faller utenfor rammene, som sier ting som ikke stemmer overens med det vi alltid har hørt og dermed vet, skaper kunnskapsregimet en karrierevei for muslimer som vil gjøre avbikt og igjen bekrefte de islamofobiske stereotypenes gyldighet. (Gardell 2011: 98)

Som et eksempel på en slik avhopper, eller sannhetsvitne, refererer Gardell til Ayaan Hirsi Ali. Ali er en somalisk kvinne oppvokst i Kenya, som senere flyktet til Nederland og er nå

bosatt i USA. Med hennes muslimske bakgrunn kunne hun bekrefte det man allerede visste: Islam er en arkaisk, irrasjonell, voldelig og kvinneundertrykkende religion som representerer en trussel mot Vestens modernitet og frihet (ibid: 99). Budskapet ble etter hvert mer spissformulert, ved å hevde at problemet med muslimer er at de *er muslimer* (ibid).

Det siste aspektet ved Hofstadters paranoide stil jeg vil ta for meg her, er det uunngåelige spranget fra fakta til fantasi. Dette forekommer alltid ved et eller annet punkt (Hofstadter 1964: 37), og den islamofobiske diskursen er intet unntak. Vi har allerede vært innom hvordan fantasifulle påstander om demografi fra Eurabia-teorien har sivet inn i det politiske landskapet, men dette er ikke det eneste som passer beskrivelsen. *Taqiyya* var opprinnelig et konsept innen sjiaislam for å beskytte sjitter fra forfølgelse på 700-tallet. Taqiyya tillot sjitter å skjule eller benekte sin tro når dette kunne forhindre forfølgelse. Dette begrepet har imidlertid fått en ny betydning for Eurabia-tilhengere, og brukes nå som bevis på at muslimer, uavhengig av deres retning eller tro, aldri kan stoles på (Bangstad 2014: 99). Spranget fra fakta til fantasi består dermed i å anse taqiyya som et dogme som gir enhver muslim lov til å lyve under enhver omstendighet. Derfor vil det fra et islamofobisk perspektiv kunne hevdes at en muslim som fordømmer terror og vold, i realiteten praktiserer taqiyya som et ledd i det som gjerne kalles *stealth jihad*. Dette spranget fungerer som en forsvarsmekanisme innen den paranoide stilen, og frakobler ens mottagelsesevner slik at en slipper å ta i betraktning den siden av historien som ikke samsvarer med den forutinntatte holdningen. Med andre ord, en form for *confirmation bias* for å unnsnippe kognitiv dissonans.

'Suspiciousness is the most evident presenting characteristic, the sine qua non, of the paranoid. To the paranoid, things are not what they seem to be. He does not permit himself to be distracted by apparently innocent facts, but claims to see through them' ... 'With keen attention, the paranoid interprets away (often with great ingenuity) facts that do not fit with his delusions and seeks clues and "real meanings" in every event and comment. The search is rigidly intentional. In the paranoid's worldview, events do not simply occur, they are deliberately caused by someone. For the paranoid, coincidence does not exist. Everything happens by design.' (Robins & Post 1997, sitert i Bangstad 2014: 102f)

I denne "paranoide ånden" er ethvert opprør i europeiske underprivilegerede forstæder et "muslimsk opprør" for tilhengere av Eurabia-teorien, som Breivik og Fjordman (Bangstad

2014: 103). At akademiske undersøkelser ikke samsvarer med denne oppfatningen, er av liten betydning. Sannheten, dvs. deres egen tolkning, blir tross alt konsekvent undertrykt og holdt skjult av en samlet, pro-Eurabisk presse (ibid). Disse paranoide tendensene er også å finne i Michael Barkuns tre prinsipper som han hevder går igjen i praktisk talt samtlige konspirasjonsteorier: Nothing happens by accident; nothing is at it seems; everything is connected (Barkun 2003: 3f). Måten den pro-Eurabiske pressen angivelig undertrykker den fakta som de få utvalgte har klart å dedusere seg frem til, samsvarer med den formen for stigmatisert kunnskap som Barkun kaller undertrykt kunnskap: Påstander som autoritative institusjoner angivelig er bekjent med, men som undertrykkes grunnet frykt for de konsekvenser offentlig kjennskap ville ført til, eventuelt grunnet deres onde eller egoistiske motiver for å holde det skjult (ibid: 27).

3.2.2 Det "paranoide problemet"

Det bør her bemerkes at bruken av ordet "paranoid" kan ha uheldige konnotasjoner. Hofstadter benyttet seg av begrepet i metaforisk og ikke-klinisk forstand, men var samtidig fullstendig klar over den nedsettende tonen dette medførte – det fremstår for øvrig klart gjennom hans egne ord at dette var nettopp en av årsakene til at han benyttet seg av det. For Robins og Post er det tilsynelatende mulig for det kliniske og det politiske å overlape. Risikoen forblir imidlertid den samme: Ordets natur kan medføre at det reduseres til en merkelapp for påstander og personer man ikke vil være bekjent med, og på den måten bidrar til å skape stereotyper. Hofstadter malte et bilde av konspirasjonsteoretikere som en minoritet i samfunnets periferi – "the paranoid fringe" – bestående av tullinger med paranoide og apokalyptiske tanker.

Likevel, det *er* en viss sammenheng mellom paranoia og konspirasjonstenkning, noe flere studier har vist, ifølge Rob Brotherton. Jo mindre man stoler på de rundt seg, jo større sannsynlighet er det for å akseptere konspirasjonsteorier, og vice versa. I tillegg er det en sammenheng mellom konspirasjonstenkning og andre paranoide tendenser, som fiendtlighet, kynisme og skepsis til autoriteter (Brotherton 2015: 102f). Det er også en sammenheng mellom konspirasjonstenkning og det å befinne seg i periferien av samfunnet: "[Ted Goertzel] found that the more strongly people agreed with sentiments like "most public officials are not interested in the average man" and "it is hardly fair to bring a child into today's world", the more likely they were to buy into conspiracy theories" (ibid: 103). Det er mulig å si seg enig i disse påstandene også uten å ha noe større anlegg for konspirasjonstenkning enn

gjennomsnittet, og ikke minst uten å føle seg i samfunnets periferi. Likevel viser andre undersøkelser at det også er større sjans for å akseptere konspirasjonsteorier jo mindre fornøyd man er med sin livssituasjon, og jo mindre kontroll man føler man har over sine egne omstendigheter (ibid: 103f). I tillegg er det større tendenser til konspirasjonstenkning hos etniske minoriteter, som latino- og afro-amerikanere, enn det er hos hvite (ibid: 104).

Selv om man ikke nødvendigvis må befinne seg i periferien for å tro på konspirasjonsteorier, er det større sannsynlighet for at man tror på dem om man allerede befinner seg i periferien. Og det er nettopp her at Hofstadter kommer til kort, hevder Brotherton. Selv om Hofstadter teknisk sett har sitt på det tørre idet han refererer til samfunnets periferi, feiler han i å identifisere konspirasjonstenkningens virkelige omfang. Rundt halvparten av den amerikanske befolkningen tror myndighetene skjuler sannheten om 9/11; 4 av 10 tror den vitenskapelige konsensusen om klimaendringer er ren svindel; og ca. en tredel tror myndighetene skjuler informasjon om romvesener (ibid). Dette er imidlertid ikke et nytt fenomen. George Washington var overbevist om den kanskje mest velkjente konspirasjonsteorien av alle, Illuminati. Theodore Roosevelt og Woodrow Wilson var overbeviste om en skjult regjering som egentlig styrte landet (ibid: 104f). Ikke minst var Hofstadters eget eksempel, Joe McCarthy, en senator. Likevel gikk betydningen av dette tilsynelatende Hofstadter hus forbi, idet han fastholdt på periferien som konspirasjonsteoretikernes arena.

Til Hofstadters forsvar hadde han ikke tilgang på den type statistikk som nå foreligger. Om han var klar over tall som f. eks at så lite som mellom 10-20% av den amerikanske befolkningen tror Lee Harvey Oswald handlet alene i drapet av John F. Kennedy, ville han neppe henvist til tilhengere av den paranoide stilen som en "beskjeden minoritet" (ibid: 106). Det er imidlertid ikke mulig å stadfeste generell aksept for konspirasjonsteorier ved å velge ut én spesifikk teori. Noen teorier forsvinner like fort som de ble oppfunnet, mens andre, som JFK, vokser i popularitet med årene. Hvis man i stedet ser på tallene for hvor mange som tror på en hvilken som helst konspirasjonsteori, er man sannsynligvis bedre rustet til å kunne snakke om en generell tendens. Brotherton eksemplifiserer ved å henvise til Goertzels undersøkelse anno 1992, hvor han fant at nærmest alle tror på en eller annen konspirasjonsteori. Undersøkelser fra 2013 og 2014 viser henholdsvis at 63% tror på minst én politisk konspirasjonsteori og rundt halvparten tror på minst én medisinsk konspirasjonsteori (ibid: 107). Brotherton strekker dette enda lengre ved å henvise til begrensningene ved slike spørreundersøkelser, og hevder at om det var mulig å spørre deltakerne om deres posisjon

angående samtlige konspirasjonsteorier som eksisterer, ville man sannsynligvis kommet frem til at alle tror på en eller annen av dem (ibid).

Til tross for at det altså er en viss sannhet i den "paranoide periferien" av stereotypen, er det for begrensende for Brothertons smak. Man er ikke nødt til å høre til i periferien for å tro på en eller flere konspirasjonsteorier, og paranoia i den ikke-kliniske betydningen er et flytende begrep. Omtrent alle opplever en viss grad av paranoia i løpet av livet (ibid: 108f). Paranoia henger sterkt sammen med kontroll, og når følelsen av kontroll minsker er det en naturlig respons å kompensere for dette via eksterne kanaler. En av disse kanalene er i form av religion: Å tro at man har en allvitende, allmektig Gud som alliert kan kompensere for den mangelen på kontroll man selv har (ibid: 110). En annen måte å kompensere for dette på, er å tilskrive kontrollen til en antagonist, en fiende. Grunnen til at dette ikke er fullt så paradoksalt som det kanskje kan virke er, ifølge Brotherton, at selv om det er snakk om en fiende er det likevel snakk om en innehaver av kontroll. Det viktigste er tross alt ikke hvem som har kontrollen, men at *noen* har den: "Believing that someone somewhere is in control—even if they don't have your best interests at heart—is preferable to thinking that the course of your life is dictated by nothing more than chance" (ibid). Det interessante er imidlertid at dette ser ut til å være en ubevisst respons. Når følelsen av kontroll settes under press, øker skepsisen til andres oppførsel. Følgelig kan man se trusler selv når de ikke eksisterer (ibid: 111).

Å se trusler når de ikke eksisterer er etter all sannsynlighet å dømme en evolvert forsvarsmekanisme, som utvilsomt har bidratt til mange av våre forfedres overlevelse. Med seg bringer de nødvendigvis en viss fare for falske positive. Det er ikke urimelig å hevde at disse falske positive – og for så vidt også de sanne positive – til en viss grad kan oversettes til paranoia. Paranoia er med andre ord ikke utelukkende negativt. Om paranoia, som Brotherton hevder, kan manifestere seg som et resultat av en ubevisst respons til mangel på kontroll, må det fra et evolusjonistisk perspektiv også kunne ha en positiv effekt. Brotherton låner et begrep fra Roderick Kramer idet han omtaler dette som "prudent paranoia" (ibid: 112). Utfordringen er dermed å finne balansen mellom fornuftig skepsis og overdreven paranoia. Når man er i tvil, står man i fare for å "err on the side of suspicion" (ibid). Dette har sannsynligvis også en evolusjonær forklaring: Det kan hevdes at det er bedre å se trusler som ikke fins, enn å ignorere trusler som fins. Med dette i betraktning, er det et sterkt skille mellom paranoia slik Hofstadter presenterer det og slik Brotherton nyanserer det. Om man aksepterer Brothertons påstand om at alle til tider opplever en viss grad av paranoia, bryter

dette med forestillingen om den stereotypiske konspirasjonsteoretikeren som paranoid enstøing i periferien av samfunnet. Dette betyr riktignok ikke at Hofstadter tok feil. Som vist er det en sammenheng mellom konspirasjonstenkning og paranoia. Stereotypen henger imidlertid i en tynn tråd. Videre i teksten vil jeg ta for meg stereotypen kontra faktiske funn, og se hvordan disse avviker fra hverandre. Dette vil også tas opp i kapittel 4 i forhold til Documents lesergruppe.

3.2.3 Identifisering av fienden

Enhver god konspirasjonsteori har en antagonist som må bekjempes. I noen tilfeller er antagonisten skjult eller ukjent, mens i andre tilfeller er den åpenbar. Katherine K. Young identifiserer fire kjennetegn for konspirasjoner: En gruppe som står bak; onde hensikter; planlagte handlinger; og hemmelighold. (Young 2010: 275) Ved stadig styrking av "muslimer" som en homogen gruppe, samt de fundamentale forskjellene som angivelig eksisterer mellom "dem" og "oss", legges det til rette for det første kjennetegnet. De resterende tre kjennetegnene representeres ved ønske om herredømme, utføre terrorangrep, og undertrykkelse av sannheten. Det fins tross alt ingen moderate muslimer – de har alle samme mål, bare ulike fremgangsmåter (Bangstad 2014: 99, 130).

I sitt manifest, *2083. A European Declaration of Independence*, maler Breivik et bilde av en kontinuerlig krig mellom Vesten og islam, mellom lys og mørke, godhet og ondskap. Denne konflikten har vart i nesten 1400 år, og på samme måte som ved Poitiers i 732 og Wien i 1683, står hele den vestlige sivilisasjonens – om ikke hele verdens – fremtid på spill (Gardell 2011: 252f). Undertittelen på manifestet lånte Breivik fra en tekst skrevet av Fjordman, hvor det hevdes at vi, dvs. europeere, er utsatt for en fremmed invasjon (ibid: 249). Samtlige muslimer deltar i denne pågående invasjonen, hvor Vesten snik-koloniseres og europeere sakte men sikkert gjøres til minoriteter i egen region, ved at muslimene gjennom sine ustoppelige barnefødsler bedriver en demografisk krigføring (ibid: 253). Breiviks manifest og tankegods er dermed i tråd med Fjordmans tenkning.

Men om muslimene er fienden, hvordan kan en da forklare Breiviks handlinger? Hans mål er etnisk rensing av muslimer fra Norge og Europa, og når de "kulturkonservative" ifølge hans egne fantasier kommer til makten, skal alle muslimer øyeblikkelig deporteres til deres opprinnelige land. De som nekter skal henrettes (Bangstad 2014: 96). Selv om Breivik var fristet av tanken på muslimer som mål for sine terrorhandlinger (ibid: 105), falt det endelige

valget altså på regjeringskvartalet og AUF-leiren på Utøya. Årsaken var tilsynelatende av strategisk karakter. Ved å angripe muslimske mål fryktet han økt radikaliserings blant muslimer samt økt sympati for muslimer blant den norske befolkningen. I tillegg viser ytringer på Document at han anså muslimers tilstedeværelse i Norge simpelthen som et resultat av det egentlige problemet: Multikulturalisme (ibid: 105f). Denne rasjonaliseringen vil vi se flere eksempler på i løpet av analysen.

Multikulturalismen representeres av sosialdemokrater, den etablerte "eliten". Elitens sentrale rolle i konspirasjonsteorier er utbredt og velkjent, fra New World Order og vaksiner til kreftkur og klimasvindel. Eurabia-teorien følger i så måte malen, ved å anse europeiske politikere og intellektuelle som kollaboratører. Media er gjerne styrt av den aktuelle eliten, og tradisjon tro hevder Breivik at over 95% av den europeiske media er pro-Eurabiske (ibid: 103).

Til sin hjelp har den islamske verdenssammensvergelsen sikret seg bestemte kategorier vesterlendinger: politikere, forskere, lærere, næringslivsledere og journalister som snakker om dialog, forståelse og likeverd og brennmerker Sannhetens fanebærere som «rasister» og «islamofobe» (Gardell 2011: 253).

Dette er, igjen, helt i tråd med Fjordmans skrivelser hvor han hevder at forrædere i europeiske regjeringer har sviktet sine borgere ved å underordne sine stater et EU-diktatur og fremme en masseinnvandring av muslimer (ibid: 249). De europeiske regjeringene oppfordres til å distansere seg fra EU, forby all muslimsk innvandring og offentliggjøre all dokumentasjon om Eurabia-sammensvergelsen som Bat Ye'or har avslørt. Feiler de i å gjøre dette, har de frihetselskende europeerne "ikke annet valg enn å ta alle midler i bruk for å stanse forræderne" (ibid).

Grunnet konspirasjonens bredde og konspiratørens makt, vil en avsløring være svært vanskelig å oppnå. Konspiratørene ønsker i god konspiratorisk ånd å holde sine aktiviteter skjult for allmennheten, og bruker sin makt til å kontrollere kunnskapsproduksjon og de institusjoner man vanligvis forbinder med slik autoritet: Skoler og universiteter, aviser og mediehus, politikere og departementer. Fra konspirasjonsteoretikernes perspektiv er de alle gjennomsyret av konspirasjonen. Dermed kan informasjon som sår tvil om hvorvidt konspirasjonen i det hele tatt eksisterer forklares bort, ved å henvise til konspiratørens makt

og muligheten for at informasjonen er plantet av dem for å diskreditere enhver teori som står i fare for å avsløre dem. Til slutt står man igjen med en teori som ikke er mulig å falsifisere, da ethvert forsøk på falsifisering kan avvises som en del av konspirasjonen (Barkun 2003: 7).

3.2.4 Hendelser og systemer

Hendelser står sjeldent alene i det konspirasjonsteoretiske landskapet. En hendelse som tolkes som et følge av en konspirasjon settes gjerne inn i større, helhetlige systemer. Disse systemene er ment å fungere som forklarende og fortolkende. Dette henger sammen med de tidligere nevnte prinsippene som tilsier at ingenting skjer ved tilfeldighet, ingenting er som det virker, og alt er sammenkoblet: Hvis en hendelse ikke var tilfeldig, må den ha vært planlagt; hvis en hendelse ikke er som den virker, må det være skjulte motiver og/eller momenter; hvis alt er sammenkoblet, er hendelsen bare en del av et større bilde.

Det fins selvfølgelig unntak for denne "regelen". Mens enkelte kan tolke hendelser inn i overhengende systemer, kan andre se hendelser som isolerte tilfeller. Et godt eksempel på dette er angrepet på World Trade Center og Pentagon, den såkalte 9/11-hendelsen. Som nevnt mener rundt halvparten av den amerikanske befolkningen at myndighetene skjuler sannheten om hva som *egentlig* skjedde, men hva hver enkelt tror utover dette er vanskelig å si noe om. Det fins imidlertid en rekke etablerte teorier som florerer i det Colin Campbell døpte det kultiske miljø. Disse varierer fra blant annet at flyet som traff Pentagon egentlig var et missil, til at jødene som jobbet ved WTC ble advart på forhånd og at det derfor må ha vært Israel som sto bak. Den kanskje mest kjente teorien er imidlertid at det var USAs egen regjering som sto bak angrepet. Den største forskjellen på teoriene kan hevdes å være ikke selve forklaringen på hvem som sto bak eller hvordan hendelsen fant sted, men heller hvordan dette eventuelt tolkes inn i et større system. Hvilket system hendelsen settes inn i, varierer gjerne fra person til person: Mens enkelte vil hevde at hendelsen var et ledd i en jødisk sammensvergelse for verdensherredømme, vil andre hevde at den var et resultat av skjulte krefter som ønsker å fremme internasjonal kapitalisme. Spranget fra fakta til fantasi som Hofstadter påpekte er spesielt fremtredende i denne sammenhengen, og kun fantasien setter grenser for hvilke fortolkninger en kan gjøre seg.

Det mest relevante systemet for denne avhandlingen er til liten overraskelse Eurabia-teorien. Barkun definerer *systemic conspiracies* slik:

At this level, the conspiracy is believed to have broad goals, usually conceived as securing control over a country, a region, or even the entire world. While the goals are sweeping, the conspiratorial machinery is generally simple: a single, evil organization implements a plan to infiltrate and subvert existing institutions. This is a common scenario in conspiracy theories that focus on the alleged machinations of Jews, Masons, and the Catholic Church, as well as theories centered on communism or international capitalists (Barkun 2003: 6).

Denne definisjonen samsvarer i stor grad med Eurabia-teorien slik den fremstilles av Bat Ye'or og videreformidles av blant andre Fjordman og Breivik. Konspirasjonen, slik navnet tilsier, har som mål å sikre arabisk (les: islamsk) kontroll over Europa. Som vi var innom i forrige kapittel, er konspirasjonen basert på en teori om EAD, og består av en sammenslutning av arabiske og europeiske politikere og statstjenestemenn.

Hvorvidt det er terrorangrep i Nice, Paris, London, Madrid eller Berlin, kan det med en dæsj god fantasi flettes inn som et ledd i prosessen fra å gjøre Europa til Eurabia. Demografiske opplysninger kan forfalskes og fortolkes til å overbevise en om at antall muslimer har mangedoblet over natta, og at muslimske kvinners eneste funksjon er å føde enda flere. Politiske diskurser og avgjørelser, enten det er i Brussel, Oslo eller Washington, kan med en liten dose oppfinnsomhet og retorisk manøvrering forklares som del av en ondsinnet plan for å strippe vestlige for frihet og autonomi – alt til muslimenes fordel, selvfølgelig.

John Færseth viser gjennom intervjuer i sin bok *KonspiraNorge* hvordan dette kan fungere i praksis, dog med et annet eksempel: 22/7. Det stilles spørsmål ved hvorfor politiet den dagen brukte "så jævlig lang tid" på å komme seg til Utøya, med sterke antydninger om at Arbeiderpartiet og "kjeltringen" Jens Stoltenberg på forhånd visste om angrepet (Færseth 2013: 9f). Andre, som Torstein Viddal, mener å vite at terrorhandlingene var en operasjon i regi av hemmelige *Stay Behind*-grupper, og at enkelte personer i det norske politivesenets toppledelse handlet på bakgrunn av hemmelige ordre (ibid: 11f). Videre hevdes det at tidspunktet for hendelsen var planlagt for å "sammenfalle med årsdagen for den militante jødiske organisasjonen *Irguns* sprengning av King David Hotel i Jerusalem der den britiske administrasjonen hadde hovedkvarteret sitt, 22. juli 1946" (ibid: 14). Dermed tolkes hendelsen inn i et sionistisk konspirasjonssystem, hvor jødene ønsker å ta kontroll over USA og Europa.

3.3 Konspirasjonsteoretikerne – hvem er de?

Brotherton hevder at nær sagt alle tror på en eller annen konspirasjonsteori. Om dette stemmer kan man med en svært forenklet tilnærming svare at konspirasjonsteoretikerne er "alle" og ferdig med den saken. Det fins imidlertid en rekke nyanser som bør belyses. For å gjøre dette er det formålstjenlig først å gå litt tilbake i tid, og samtidig strekke seg over dammen til *the land of the free and the home of the brave*. Grunnen til dette er først og fremst tilgjengeligheten på relevant kvantitativ forskning, men også for å sette det i kontekst med Hofstadter og Brotherton. I tillegg bør det være liten tvil om USAs påvirkningskraft på det internasjonale konspirasjonslandskapet i denne globaliserte tidsalder.

Vi har allerede nevnt George Washington, men han var ikke alene om konspirasjonstenkning blant "the founding fathers". Uavhengighetserklæringen bærer vitne om dette.

Konspirasjonsteorien som lå til grunn gikk i grove trekk ut på at den daværende britiske regenten, Kong George III, søkte å oppnå total autoritet over kolonistene (Uscinski & Parent 2014: 1f). Til tross for manglende bevis for dette, rasjonaliserte enkelte ved å hevde at det er bedre å ta sorgene på forskudd enn å reagere for sent: "This has remained standard practice for Americans, who historically have been quick to anticipate tyranny, despotism, and a full spectrum of apocalyptic scenarios, from red coats to black helicopters" (ibid: 3). Å foregripe begivenhetenes gang kan hevdes å være synonymt med paranoia, om man legger Brothertons tilsynelatende flytende spektrum til grunn. Spørsmålet blir dermed som følger: Om dette er en tendens som faller seg naturlig for amerikanere, slik Uscinski og Parent hevder, har Brotherton da rett i at alle er konspirasjonsteoretikere?

Tilsynelatende kan det virke slik. Konspirasjonsteorier tros på tvers av alle deler av det amerikanske samfunnet: Alder; kjønn; etnisk opphav; inntekt; politisk tilhørighet; utdanningsnivå; og status (ibid: 5). For det meste er teoriene harmløse, men i enkelte tilfeller kan de også ha skadelige eller direkte voldelige konsekvenser. Hendelsene i Oslo og på Utøya i 2011 er fremdeles friskt i minne, og er bare ett av mange eksempler på dette. Dette er riktignok mer unntaket fra regelen enn selve regelen – problemet er hvordan en definerer regelen. Med andre ord, hvem er mest tilbøyelig til å tro på konspirasjonsteorier? Hvem tror på hvilke konspirasjonsteorier? Er konspirasjonsteoretikere mer tilbøyelige til å utøve vold enn andre? Disse er blant spørsmålene Uscinski og Parent forsøker å besvare, og som jeg kort vil gjøre rede for i det følgende.

3.3.1 Hvem tror på hvilke konspirasjonsteorier?

Det første stikkordet i så måte er ideologi. Ideologier former ens tolkning av informasjon, som betyr at den samme informasjonen vil påvirke ulike mennesker på ulike måter. Årsaken er et underliggende ønske om å harmonisere ny informasjon med den ideologiske forankringen. Dermed, som Uscinski og Parent eksemplifiserer, "... if a Democrat was told that powerful political actors were conspiring against him, he would be more likely to accept that information if it is made clear that the conspirators are Republicans, not fellow Democrats" (ibid: 12). Ideologi spiller dermed en viktig rolle når det kommer til hvem som tror på hvilke konspirasjonsteorier – det må være en viss overensstemmelse mellom informasjonen og den ideologiske predisposisjonen. Denne tendensen er lettere å spore i USA, av flere årsaker. Tilgangen på data er mye større enn i for eksempel Norge. I tillegg er det i praksis et toparti-system i form av demokrater og republikanere, som representerer (i en amerikansk kontekst) henholdsvis venstre- og høyresiden.

Men selv om en demokrat er mer ideologisk tilbøyelig til å være en "truther"¹ enn en "birther"², er det ikke gitt at *enhver* demokrat er en truther, eller at *enhver* republikaner er en birther. Uscinski og Parent forklarer dette ved å anvende det de kaller "konspirasjonsdimensjonen", som de beskriver som et spektrum varierende fra ekstremt naiv til ekstremt kynisk (ibid: 14). Ekstremt naiv tilsvarer en oppfatning om at konspirasjoner forårsaker nærmest ingenting, mens ekstremt kynisk tilsvarer en oppfatning om at de styrer det meste av begivenhetene (ibid). En person lavt på konspirasjonsdimensjonen vil dermed være vanskeligere å overbevise om en konspirasjonsteori, selv om den aktuelle teorien samsvarer med personens ideologi. Sosialisering spiller en viktig rolle i hvor en havner på denne dimensjonen, i form av enten konspiratoriske foreldre, hyppig omgang med konspiratoriske medier, eller det å ha opplevd en faktisk konspirasjon (ibid: 15). I tillegg kan gruppeidentiteter spille en viktig rolle, hvor det å anse sin egen gruppe som hederlig og motstridende grupper som upålitelige er en vanlig effekt (ibid).

På bakgrunn av dette hevder Uscinski og Parent at konspirasjonsteorier er et uttrykk for sårbarhet, hvor sosialisering er det første av tre steg i prosessen (ibid: 17).

Konspirasjonsteorier fungerer i denne sammenheng som et varselsystem for å identifisere

¹ "Truther" refererer her til 9/11-teoriene, som hevder at myndighetene i USA enten selv sto bak eller holder tilbake informasjon om hendelsene.

² "Birther" refererer her til teorien om at Barack Obama ikke var fødselsmessig berettiget til å være USAs president.

trusler, som minner sterkt om det Brotherton omtaler som "prudent paranoia." Og i likhet med "prudent paranoia", fører dette varselsystemet med seg falske positiver. Det andre steget er politiske omstendigheter, som betyr at konspirasjonsteorier som involverer store grupper, store gevinster og store fiender vil tiltrekke flest tilhengere. Det siste steget er atferd, hvor det å tilhøre en gruppe utenfor maktbildet reflekteres på konspirasjonslandskapet (ibid: 18f). Truther kontra birther fremstår her som et godt eksempel. Denne trestegsprosessen er imidlertid ikke ment som en ufeilbarlig fasit, men heller som en simplifisering av komplekse mekanismer.

3.3.2 Hvem er konspirasjonsteoretikerne?

Når det kommer til media, er respondentene i Uscinski og Parents spørreundersøkelse i overkant skeptiske. Over halvparten sa seg enig i påstanden om at nyhetene fra mainstream-media er bevisst fordreid for å mislede publikum, mens kun en drøy sjettedel var uenig (ibid: 76f). Disse tallene endres imidlertid drastisk idet man beveger seg over mot mer spesifikke og radikale teorier: Kun 6 prosent fant det sannsynlig at valget i 2012 ville bli avlyst, mens hele 87 prosent fant det usannsynlig (ibid). Det fremstår dog uklart hvorvidt sistnevnte spørsmål faktisk omhandler en konspirasjonsteori. Spørsmålsformuleringen, som lød "some people currently have the fear that the elections will be cancelled. How likely do you think this is?", nevner ingenting om en konspirasjon. Selv om det kan hevdes at den impliserer en konspirasjon, kan det også hevdes at den *ikke* impliserer en konspirasjon: Det er tenkelig at et valg avlyses uten at det ligger en konspirasjon til grunn. Neste påstand er derimot mer overbevisende i så måte: "Big events like wars, the current recession, and the outcomes of elections are controlled by small groups of people who are working in secret against the rest of us." Denne påstanden samsvarer med Youngs fire kjennetegn for konspirasjoner. Resultatene her er spredt jevnt utover skalaen, med en knapp tredel som sier seg både enig og uenig, med resten på gjerdet (Uscinski & Parent 2014: 78). Uscinski og Parent bruker disse og andre funn til å skille mellom tre kategorier for konspiratorisk predisposisjon: Høy, medium og lav (ibid: 79ff).

Kjønn, etnisitet og alder

Som tidligere nevnt er den klassiske stereotypen av den paranoide enstøingen i periferien av samfunnet så godt som tilbakevist. Uscinski og Parent presenterer en lignende stereotype, "... a 40-something awkward white man with some higher education and a penchant for books and talk radio", noe á la Mel Gibsons rollefigur i filmen *Conspiracy Theory* (ibid: 82).

Når det gjelder kjønn er imidlertid kvinner like godt representert som menn – det er ingen merkverdig forskjell blant kjønnsfordelingen. Resultatene for etnisk tilhørighet stemmer heller ikke overens med stereotypen. Selv om hvite er i flertall når det kommer til kategorien for høy predisposisjon, dominerer latin- og afro-amerikanere om man slår den høye kategorien sammen med medium. Hvite er samtidig overrepresentert i den lave kategorien. Andre minoritetsgrupper scorer også høyt, som samsvarer med påstanden om at jo mindre en gruppe er, jo mer konspiratorisk vil den være (ibid: 82ff). Aldersmessig er imidlertid stereotypen ikke langt unna sannheten. "Generation X", personer født mellom 1965-1980, scorer høyest på konspirasjonsdimensjonen. Dette har, ifølge Uscinski og Parent, basis i denne generasjonens oppvekst blant skandaler, som eksempelvis drap på sentrale, offentlige figurer (JFK, Martin Luther King Jr, Malcolm X), Vietnam-krigen og Watergate-avsløringen. Uscinski og Parent hevder at dette samsvarer med deres påstand om at sosialisering er en avgjørende faktor for konspiratorisk predisposisjon (ibid: 84f).

Utdanning og politisk tilhørighet

Jo mer utdanning respondentene hadde, jo mindre sjanse var det for at de havnet i den høye kategorien. Dette kan ha sammenheng med konspirasjonsteorier som hevder at utdanningssystemet er korrumpert og/eller del av en hjernevaskingsprosess, som kan føre til at disses tilhengere unngår utdanningsinstitusjoner. Utdanningsnivå består likevel som en markør for konspiratorisk predisposisjon (ibid: 86f). Politisk tilhørighet ser derimot ikke ut til å spille en statistisk signifikant rolle, da konspiratorisk predisposisjon er spredt jevnt utover det amerikanske politiske landskapet, fra sterk republikansk eller konservativ til sterk demokratisk eller liberal (ibid: 87ff). Begge sider klandrer hverandre, men tilsynelatende er konservative et større offer for beskyldninger enn liberale. Uscinski og Parent hevder at dette kan ha sammenheng med at beskyldningene kommer fra media og akademien: "Since the beginning, that is since Richard Hofstadter, the claim has been that there is partisan asymmetry because the right is more authoritarian, anti-intellectual, and tribal" (ibid: 92). Dermed har oppfatningen om asymmetri bestått fordi akademikere og journalister i stor grad tilhører venstresiden. Hofstadter selv var venstrevridd med marxistiske sympatier, bemerker Uscinski og Parent, og finner det dermed lite overraskende at han tok til orde i lys av "the Red Scare" (ibid). Virkningen av politisk tilhørighet kan hevdes å være den kategorien med minst overføringsverdi sett med norske øyne, grunnet de elementære forskjellene mellom de to politiske systemene.

Konspirasjonsteoretikere og vold

Det eksisterer en viss korrelasjon mellom aksept av konspirasjonsteorier og vold. Til påstanden at vold kan være en akseptabel måte å uttrykke uenighet med myndighetene på, sa 16 prosent av de i den høye kategorien seg enig, mens 59 prosent sa seg uenig. For de i den lave kategorien var tallene henholdsvis 6 og 80 prosent. Uscinski og Parent isolerte så de 50 høyeste og laveste på konspirasjonsdimensjonen, for å forsøke å få et innblikk i polene. Dette resulterte i henholdsvis 20 og 50 prosent for den høye kategorien, mot 8 og 80 prosent for den lave (ibid: 98f). Tendensen er altså klar: Sterk predisposisjon for konspirasjonsteorier gir større sjanse for å være tilbøyelig til voldelige handlinger. Det er likevel enkelte bemerkninger som bør gjøres. For det første er det mange ekstremistiske grupper som ikke er konspiratoriske, og ikke minst konspiratoriske individer/grupper som ikke er ekstremistiske. For det andre er slike spørreundersøkelser suggestive, og kan ikke avsløre hvem som faktisk vil ty til vold. For det tredje er det sannsynlig at de som er mest truende til vold unnlater å svare ærlig på slike spørsmål. I tillegg måler spørreundersøkelsen preferanser, ikke styrken av preferanser (ibid).

Sosiale relasjoner

Innen den sosiale sfæren er det få forskjeller å spore blant personer med høy og lav predisposisjon for konspirasjonsteorier. Antall venner og sivilstatus er på samme nivå. Riktignok er det en marginal forskjell blant antall samtalepartnere man snakker med viktige temaer om, men denne forskjellen er såpass liten at det er vanskelig å tyde noe konkret ut av det. Det som derimot kan virke overraskende er at de høyt på konspirasjonsdimensjonen er mindre interessert i nyheter og offentlige anliggender, enn de lavt på dimensjonen (ibid: 100f). Det er ikke urimelig å hevde at det er en sammenheng mellom denne manglende interessen og skepsisen til mainstream-media, selv om det tilsynelatende ikke skiller mellom mainstream og alternativ media i spørreundersøkelsen. Videre er det tenkelig at en person høyt på konspirasjonsdimensjonen anser seg som allerede "in the loop" hva offentlige anliggender angår: Man har allerede identifisert sine fiender og behøver ikke ytterligere informasjon, som uansett kommer fra tvilsomme kilder.

På bakgrunn av denne informasjonen – samt andre resultater jeg har valgt å utelate av plasshensyn – tilbyr Uscinski og Parent følgende konklusjon:

On average, they tend to be about as likely to be men as women and Republicans as Democrats, poor in terms of formal education and money, less likely to participate politically, more accepting of violence, and less apt to work in financial services, government, or the military. On the whole, they appear to deserve their reputation as outsiders (ibid: 103).

Funnene til Uscinski og Parent samsvarer også i stor grad med Daniel Freeman og Richard P. Bentalls (2017) studie. Av en gruppe på 5645 mennesker, sa litt over en fjerdedel (1618) seg enig i påstanden "I am convinced there is a conspiracy behind many things in the world":

These individuals were more likely to be: male; currently unmarried; less educated; in a lower income household; outside the labour force; from an ethnic minority group; not attending religious services; taking a weapon outside; and perceiving themselves as of lower social standing compared to others. [They] had lower levels of physical and psychological well-being, higher levels of suicidal ideation, weaker social networks, less secure attachment style, difficult childhood family experiences, and were more likely to meet criteria for a psychiatric disorder (Freeman & Bentall 2017: 597).

Freeman & Bentall fant imidlertid at alder ikke hadde noen betydning. I tillegg var det en større representasjon av menn, mens kjønn ikke var en indikator hos Uscinski & Parent. Likevel er det klare likheter mellom funnene: Begge gruppene ser ut til å være nærmere periferien av samfunnet enn gjennomsnittet.

Selv om dette ikke betyr at stereotypen om den paranoide i utkanten av samfunnet er aktuell igjen, vitner det om en viss sannhet i Hofstadters beskrivelse: Man er ikke nødt til å tilhøre periferien for å tro på konspirasjonsteorier, men statistisk sett er man mer tilbøyelig til å tro på konspirasjonsteorier om man allerede befinner seg i periferien.

3.4 Konspirasjonsteoriene appell

Et betimelig spørsmål er hva som trekker mennesker mot konspirasjonsteoriene. Enten det er påstander om at vaksiner forårsaker autisme, at fly sprer chemtrails som et ledd i å oppnå tankekontroll, at EBE-er (Extraterrestrial Biological Entity) har besøkt og fortsetter å besøke jorden, eller at islam er en homogen enhet som søker kontroll over "vårt" kontinent, vil det

være en betydelig minoritet som fester lit til dem. Dette er åpenbart ikke et lite spørsmål, men jeg vil her gjøre rede for noen av nøkkelmotivene som ligger til grunn.

For de som vokste opp på 90-tallet vil science fiction-serien *X-Files* vekke minner om to mantra som ofte ble gjentatt: *Trust no one*, og *the truth is out there*. Selv om disse riktignok er forenklinger, gjenspeiler de på mange måter selve essensen i konspirasjonstenkningen. *Trust no one* oppfordrer en til å utvise stor skepsis, spesielt til de institusjonene og personene man vanligvis tillegger myndighet når det kommer til konvensjonell kunnskap. I tillegg, som vi allerede har vært innom, tilsier Barkuns prinsipp om stigmatisert kunnskap at informasjonen som konspirasjonsteoretikerne har avdekket allerede er bekjent disse institusjonene. At de avviser informasjonens gyldighet vitner om to ting: 1) Informasjonen er sann, og 2) De kan ikke stoles på. At kunnskapen blir avvist av disse institusjonene tolkes altså som et bevis for at den er korrekt; gyldigheten beror på avkreftelse. Dette fører oss videre til det neste mantraet, *the truth is out there*: Hvis disse institusjonene lyver om én ting, hva annet lyver de om? Sannheten er tilgjengelig for alle, det gjelder bare å lete på de rette stedene, lese mellom linjene og "connect the dots".

Når det kommer til å lete på de rette stedene, hvilket bedre sted å starte enn Google? Et relevant eksempel er hvordan Jenny McCarthy uttalte "The University of Google is where I got my degree from" på besøk hos Oprah Winfrey i forbindelse med hennes autistiske sønn (Brotherton 2015: 136). Vaksiner fikk skylden for autismen, og bevisene var lett tilgjengelige med noen få tastetrykk. I samme ånd kan man på YouTube søke etter kontrollerte sprengninger av boligblokker for deretter å se videoer av World Trade Center-tårnenes kollaps, og sammenligne de to for å nå sin konklusjon om at 9/11 var iscenesatt. Utdannelser innen henholdsvis medisin eller ingeniørvitenskap er ikke nødvendig. Dette er ikke ulikt den avvisningen av autoriteter og fokuseringen på selvet som er symptomatisk for New Age-bevegelser:

Once culture was defined by experts. Now we accept the freedom of personal taste: I may not know much about art but I know what I like. In the late 1960s claims for personal autonomy moved to a second stage of matters of personal behavior: I may not know much about ethics and morals but I know what I like to do and I claim my right to do it. In the third stage the same attitude is applied to areas of expert knowledge: I may not know much about the nervous system but I know what I like to believe in and

I believe in chakras and Shiatsu massage and acupuncture (Bruce, sitert i Partridge 2004:34).

Chakraer og akupunktur er riktignok ikke nødvendigvis assosiert med konspirasjonsteorier, men i det kultiske miljø slik Colin Campbell beskrev det er fri flyt av uortodokse påstander og teorier et kjennetegn, med skepsis mot autoriteter et annet (Brotherton 2015: 125ff).

Et viktig aspekt ved en god konspirasjonsteori er at den er tilnærmet umulig å falsifisere. De hevdes ofte å være basert på empiri, og de som er overbevist om en konspirasjonsteori vil ofte henvise til akkumuleringen av observerbare fakta for å støtte opp om deres syn (Barkun 2003: 6f). Dette fører til det Hofstadter omtalte som pedanteri, som kjennetegnes ved det detaljerte arbeidet som legges til grunn for den "bevisføringen" som omsider fører til konklusjonen om at det utrolige er det eneste trolige (Hofstadter 1964: 35f). For å skape et inntrykk av legitimitet rundt påstandene, vil de derfor ofte pakkes inn i akademisk sjargong og rikelig med referanser og henvisninger. Ved bruk av denne taktikken siterer konspirasjonsteoretikere hverandre frem og tilbake og kan ved første øyekast virke bekreftende, selv om det i realiteten ikke finner sted noen evidensbasert prøving av påstandene (Barkun 2003: 28f). For en nøytral leser vil etterligning av akademiske tekster kunne fremstå som litteratur på linje med forskningslitteratur, og vil dermed ha større overbevisningskraft.

Pedanteri, eller etterligning av akademisk litteratur, er interessant også av en annen grunn. Akademia, intelligentsiaen, universiteter og andre kunnskapsautoritære institusjoner regnes som nevnt ofte som en del av konspirasjonen. Deres legitimitet vil derfor undergraves av konspirasjonsteoretikerne, men det fins unntak for denne regelen. Unntaket finner sted idet en studie eller forskningsrapport på en eller annen måte sannsynliggjør en del av en konspirasjonsteori. Denne informasjonen vil da brukes for alt den er verdt, til tross for at kilden er enten direkte eller indirekte involvert i konspirasjonen. Selv om den akademiske arenaen angivelig er proppfull av korruperte og manipulerte aktører, gjør den konspirasjonsteoretiske litteraturen altså sitt ytterste for å etterligne denne. Dette henger ifølge Barkun (2003) sammen med et dypt ønske om anerkjennelse og bekreftelse fra den akademiske verden (s. 29).

Forenkling er et annet viktig nøkkelord når det kommer til konspirasjonsteoriens appell. En konspirasjonsteori gir enkle forklaringer på komplekse situasjoner og hendelser. En

sammensatt og komplisert situasjon kan forklares med ett enkelt ord, enten det er "jøder", "Illuminati" eller "islam". Med andre ord, det eksisterer ikke et sammensurium av årsaker det kan være vanskelig å identifisere, men én enkelt årsak. Samtidig fjernes tilfeldighetsfaktoren, og hendelser er alltid basert på bevisste avgjørelser tatt av konspiratører (Brotherton 2015: 121). Selv om dette kan gi et inntrykk av at konspirasjonsteorier er forbeholdt de som lukker øynene for kompleksitet, er det mer sammensatt enn som så. Mange konspirasjonsteorier er svært innviklede, noe som gjør det problematisk å hevde at konspirasjonsteorier er forbeholdt mennesker med tendenser til ukompleks tenkning. Dette henger igjen sammen med at man fra et konspirasjonsteoretisk perspektiv alltid har å gjøre med skjulte og komplekse aktører: "There is always another layer of unseen forces and hidden motives to peel back" (ibid).

Dette bringer oss til det siste punktet jeg vil ta for meg i denne sammenhengen. Alle konspirasjonsteorier har én ting til felles: De avdekker den uortodokse sannheten bak de ortodokse løgnene. Ser man for seg at "hele verden" er overbevist om en løgn, og at man selv tilhører den opplyste minoriteten som har klart å identifisere sannheten, vil det sannsynligvis fungere som en styrkelse av egoet. Et godt eksempel er *confirmation bias*. Idet man begir seg ut på "The University of Google", føler man gjerne at man bedriver objektiv gransking av påstander og dermed står bedre stilt til å ta en avgjørelse om påstandenes sannhetsgehalt: Først sjekker man påstandene, deretter når man en veloverveid og rasjonell konklusjon. Problemet er at hjernen ofte gjør dette i motsatt rekkefølge uten at man er klar over det. Konklusjonen kommer først, deretter tilpasser man informasjonen til den allerede etablerte oppfatningen (ibid: 223f). Som nevnt florerer det av uortodokse påstander i det kultiske miljø, og man kan bli presentert nye påstander sammen med en oppfordring om å gjøre "sin egen research". Kanskje følger det også med linker til YouTube-videoer som skal fungere som et godt utgangspunkt. I så fall har man allerede gått i gang med å lete etter bekreftelse på påstandene, og kanskje blir man overbevist om at det faktisk *er* romvesener på jorden, eller at alle muslimer faktisk *er* ute etter å undertrykke ikke-muslimer: "That 'click' when disparate facts seem to fit together is a powerful and even uncanny feeling" (MacDougall, sitert i Brotherton 2015: 227). Et lignende fenomen finner sted idet en tolker et terrorangrep som et ledd i islamiseringsprosessen: *Biased assimilation* gjør at man tolker informasjon på en slik måte at den støtter opp om den oppfatningen man allerede har.

Å tolke et terrorangrep som et "steg på veien" – spesielt før fakta om motiv og hendelsesforløp ligger på bordet – kan dermed hevdes å demonstrere et ønske om å tilpasse

hendelser eksisterende systemer. I løpet av diskursanalysen vil vi se eksempler på dette. Før vi kommer så langt er det imidlertid nødvendig med en redegjørelse for hvilken form diskursanalysen vil ta. Neste kapittel vil derfor ta for seg de metodiske rammene som ligger til grunn for analysen.

4. Metode: Diskursanalyse

4.1 Innledning

Metoden som brukes i denne avhandlingen er diskursanalyse. Grunnen til at valget falt på denne metoden er at den er godt egnet for tekstanalyse. Materialet som skal analyseres er artikler og kommentarer på Document. To sentrale spørsmål som diskursanalysen skal hjelpe med å besvare er følgende: Hvordan passer islam og muslimer inn i den politiske diskursen på Document? Hvordan omtales terrorhandlinger på Document, og hvordan settes disse hendelsene eventuelt inn i et overordnet system? For å besvare disse spørsmålene vil jeg ta for meg relevante artikler som tar for seg politiske problemstillinger, samt artikler som er lagt ut på nettsiden kort tid etter terrorhandlinger, og i enkelte tilfeller innlegg som er postet i kommentarfeltet under disse artiklene.

Som Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips er inne på, eksisterer det i prinsippet uendelige mange muligheter for å skape utsagn (Jørgensen & Phillips 1999: 22). Likevel har det seg slik at de fleste utsagn innenfor et gitt domene fremstår nærmest som homogene og gjentagende. Årsaken til dette er at diskursens grenser avgjør hva som tillates og ikke tillates av ytringer: Det som anses som en selvfølgelighet innen én diskurs, kan blankt avfeies i en annen. Målet i denne avhandlingen er å identifisere hvordan omstendigheter og hendelser som omhandler muslimer og islam tolkes i en islamofobisk diskurs, og hvordan disse hendelsene settes inn i et overordnet system.

Utfordringen med å benytte seg av diskursanalyse er at den ikke er en fast oppskrift man enkelt kan følge fra A til Å. Jeg anser det derfor som hensiktsmessig å gi en kort forklaring på hva diskursanalyse er og hvilken form for diskursanalyse jeg vil benytte, før jeg gjør rede for sentrale begreper jeg vil benytte meg av i løpet av analysen.

4.2 Diskurs og diskursanalyse

Som navnet på metoden tilsier, går det ut på å analysere en diskurs. Nøyaktig hva en diskurs er, kan dog til tider fremstå uklart. Begrepet benyttes i både dagligtalen og innen academia, ofte uten noen nærmere presisering av hva som menes med det i den gitte sammenheng. Jørgensen og Phillips forklarer hvordan man kanskje hører snakk om en "politisk diskurs" eller en "medisinsk diskurs", og man forstår at det innebærer at språket er strukturert i forskjellige mønstre som tilhører forskjellige domener (Jørgensen & Phillips 1999: 9).

Diskurs og diskursanalyse er med andre ord ikke begreper som tilhører en bestemt fagdisiplin. Siden dette er begreper som benyttes tverrfaglig, eksisterer det ikke en universell enighet om hva en diskurs er eller hvordan man analyserer den. Jørgensen og Phillips presenterer likevel en definisjon av begrepet "diskurs", da de omtaler det som "*en bestemt måte at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på.*" (ibid).

Den franske filosofen Michel Foucault regnes gjerne som grunnleggeren av diskursteorien, og bør således ikke ignoreres i en diskursiv sammenheng. Jørgensen og Phillips presenterer Foucaults definisjon av en diskurs på følgende vis:

Vi vil kalde en gruppe af ytringer for diskurs i det omfang, de udgår fra den samme diskursive formation [... Diskursen] består af et begrænset antal ytringer, som man kan definere mulighedsbetingelserne for. (Foucault 1969: 153/1972: 117, sitert og oversatt av Jørgensen & Phillips 1999: 22)

Foucaults diskursforståelse baserer seg blant annet på det sosialkonstruksjonistiske premiss som tilsier at ren viten ikke eksisterer, men i realiteten er diskursive konstruksjoner (ibid: 22). Sosialkonstruksjonismen, eller sosialkonstruktivismen, er muligens det viktigste teoretiske premisset som diskursanalyse bygger på (Olsen 2006: 55). Denne kan beskrives som en fellesbetegnelse for en rekke nyere teorier om kultur og samfunn (Jørgensen & Phillips 1999: 13). Den mest ytterliggående tolkningen samsvarer med det nevnte premisset Foucault baserer seg på, mens en mer moderat variant tilsier at mening konstrueres gjennom sosial samhandling (Olsen 2006: 56). Selv om dagens diskursanalyse benytter seg av prinsipper som har basis hos Foucault, er det også områder hvor samtidens forståelse av diskurs viker fra Foucault. Som eksempel på førstnevnte nevner Jørgensen og Phillips diskurser som forholdsvis regelbundet, og at sannhet til en viss grad skapes diskursivt. Men der Foucault heller mot å identifisere kun ett kunnskapsregime i hver historiske epoke, har man nå gått over til et mer konfliktylft bilde hvor flere diskurser eksisterer enten side om side, eller i kamp med hverandre (Jørgensen & Phillips 1999: 22). Min anvendelse av diskursanalyse baserer seg på nettopp denne forståelsen. Den islamofobiske diskursen tolkes i denne sammenheng som å være i kamp med den etablerte sosiopolitiske diskursen hvor islamofobi ikke står sentralt.

Sosialkonstruksjonismens premisser har røtter i blant annet strukturalistisk og poststrukturalistisk teori (ibid: 15). Samtidig er det varierende i hvor stor grad de ulike diskursanalytiske tilnæringsmåter baserer seg på poststrukturalistisk teori. Mens strukturalismen så på språk som inndelt i *langue*³ og *parole*⁴, ga poststrukturalismen et nytt perspektiv i form av at et slikt fokus har dårlige forutsetninger for å forklare sosial endring og variasjon (Olsen 2006: 53). Av de diskursanalytiske tilnæringer som Jørgensen og Phillips tar for seg, er det Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori som står nærmest poststrukturalismen (Jørgensen & Phillips 1999: 15). Denne avhandlingen vil imidlertid ta i bruk den kritiske diskursanalysen. Begreper fra Laclau og Mouffes diskursteori vil likevel benyttes.

4.2.1 Kritisk diskursanalyse

Kritisk diskursanalyse kobles som oftest sammen med Norman Fairclough. Årsaken til dette er sannsynligvis at Faircloughs tilnærming gjerne anses som den mest utviklede teori og metode til forskning i kommunikasjon, kultur og samfunn (ibid: 72). Fairclough benytter begrepet "kritisk diskursanalyse" på to forskjellige måter. I den videste formen bruker han begrepet som en betegnelse for en bredere retning som flere tilnæringer tilhører. Blant disse tilnærmingene er altså hans egen, som da utgjør den andre betydningen av begrepet.

I sin videste form deler alle kritisk diskursanalytiske retninger fem fellesnevner:

1. Diskursiv praksis bidrar til å konstituere den sosiale verden, inkludert sosiale identiteter og relasjoner. Diskursiv praksis forstås her som produksjon og konsumpsjon av tekster. Selv om dette som oftest omfatter tale- og skriftspråk, er også bilder inkludert i denne rammen (ibid: 73).
2. Diskurs er både konstituerende og konstituert. Med dette menes det at diskurs både former og omformer sosiale strukturer og prosesser, men at de også samtidig avspeiler dem. Diskurs står dermed i et dialektisk forhold til andre sosiale dimensjoner (ibid: 74).
3. Kritisk diskursanalyse skiller seg fra både Laclau og Mouffes diskursteori og diskursiv psykologi ved å analysere språkbruk i større grad. Kritisk diskursanalyse trekker her

³ Språkets struktur og nettverket av tegn som utgjør språkets betydning (Jørgensen & Phillips 1999: 19).

⁴ Den konkrete språkbruk (Jørgensen & Phillips 1999: 19).

inspirasjon fra lingvistikken, og setter dermed fokus på språkbruk i sin tekstanalyse i sosial interaksjon (ibid: 75).

4. Innen kritisk diskursanalyse hevdes det at diskursive praksiser bidrar til å skape og reproducere ideologiske effekter, som betyr at diskurser former og opprettholder ulike maktforhold mellom sosiale grupper. Det "kritiske" aspektet eksisterer i den forstand at den søker å avsløre rollen som diskursiv praksis har i opprettholdelsen av den sosiale verden og sosiale relasjoner (ibid: 75f).
5. Kritisk diskursanalyse oppfatter seg selv som beslektet med kritisk forskning, ved at den er politisk engasjert for sosial forandring og ikke politisk nøytral. Den stiller seg dermed på siden til de undertrykte sosiale grupper og er ment å avsløre rollen diskursiv praksis spiller i opprettholdelsen av maktforhold, med den hensikt at resultatene kan benyttes i kampen for sosial rettferdighet (ibid: 76).

Faircloughs kritiske diskursanalyse – i den smaleste formen – anses som en svært anvendelig modell for diskurs som sosial praksis (ibid). Punkt 2 er fremtredende i Faircloughs versjon, og tolkningen av diskurs som stående i et dialektisk forhold til andre sosiale dimensjoner er noe som skiller den kritiske diskursanalysen fra den poststrukturalistiske diskursanalyse (ibid: 77). Samtidig heller Fairclough mer mot poststrukturalismen enn strukturalismen idet han hevder at "diskursiv praksis ikke bare reproducerer en allerede eksisterende diskursiv struktur, men også utfordrer strukturen ved at bruke ord til at betegne, hvad der kunne være uden for strukturen (Fairclough, sitert i Jørgensen & Phillips 1999: 77). Punkt 3 viser til linken mellom kritisk diskursanalyse og lingvistik, men samtidig bør det bemerkes at Fairclough anser lingvistikken som for fokusert på teksten i seg selv. Tekstanalysen er åpenbart viktig, men for Fairclough er den alene ikke tilstrekkelig og må derfor ses i sammenheng med samfunnet (ibid: 78). I tillegg kan det nevnes at en forskjell mellom kritisk diskursanalyse i den vide og smale forstand er Faircloughs tolkning av diskursive praksiser og sosiale strukturer som komplekse og varierende. Dette skiller hans versjon fra andre kritisk diskursanalytiske tolkninger, hvor det gjerne forutsettes en større grad av stabilitet (ibid).

Grunnet mitt valg av kritisk diskursanalyse er disse fem punktene alle relevante for min analyse. Den diskursive praksisen i mitt kildemateriale bidrar til å konstituere sosiale relasjoner og identiteter grunnet dens fokus på politikk, aktuelle hendelser, og sosiale gnisninger. Videre står det dialektiske forholdet sentralt: Diskursene avspeiler sosiale strukturer og prosesser, men samtidig påvirkes disse av diskursene. Dette er spesielt aktuelt

ikke bare grunnet fokuset på innvandring i det europeiske politiske landskapet, men også i etterkant av terrorangrep som 9/11 og 22/7. Fokuset på språklige virkemidler står dessuten svært sentralt i min analyse. Analysen i denne avhandlingen er ment å belyse de ideologiske effektene de aktuelle diskursene har, samt betydningen den diskursive praksisen har for sosiale relasjoner.

4.3 Diskursanalytiske begreper

Jørgensen og Phillips presenterer i sin bok tre tilnæringer til diskursanalyse, som alle hviler på et sosialkonstruksjonistisk grunnlag (ibid: 13). Ulike tilnæringer benytter seg gjerne av ulike begreper, og jeg vil her gjøre rede for noen begreper som vil benyttes i løpet av analysen. Å blande elementer fra ulike diskursanalytiske tolkninger er ikke bare noe som tillates, men ifølge Jørgensen og Phillips noe som bør oppfordres (ibid: 12). Årsaken til dette er at ulike perspektiver gir ulike former for innsikt i et spesifikt område, og dermed bidrar til å skape en bredere forståelse (ibid). Med dette i betraktning har jeg valgt å inkludere begreper fra Laclau og Moffes diskursteori.

Nodalpunkt

Et nodalpunkt er et "privilegert tegn", og diskursen etableres ved at betydning ordnes rundt disse. Nodalpunktene avgjør altså hvilken betydning andre tegn i samme diskurs tilskrives, og måten dette gjøres på er ved å utelukke alle andre potensielle betydninger. Som et eksempel kan ordet "rakett" tolkes på flere måter hvis man ikke gis noen nærmere informasjon om hvilken sammenheng det er snakk om. Konteksten er avgjørende. Hvis nodalpunktet i diskursen er "våpen", vil det tilskrives en helt annen betydning enn om nodalpunktet er "romfart". En diskurs kan dermed tolkes som en reduksjon av muligheter, da den forhindrer begrepers fleksibilitet og søker å skape entydighet.

I min analyse har jeg identifisert to diskurser: Politikdiskursen og terrorismediskursen. Disse tilhører begge den overliggende islamofobidiskursen, og er dermed knyttet opp mot hverandre og kan til tider fremstå som flytende. Selv om det er mulig å identifisere flere diskurser enn kun disse to, har jeg valgt å begrense analysen med hensyn til både plass, relevans og oversikt. Eksempelvis kunne jeg ha valgt å definere "innvandring" som en egen diskurs, men valgte i stedet å tolke dette som et nodalpunkt i politikdiskursen. Siden nodalpunkter er å forstå som knutepunkter i diskursen, vil andre tegn innordne seg rundt disse. For eksempel vil begrepet "integrering" være orientert rundt nodalpunktet "innvandring", og "integrering" blir

dermed et *moment*. Et moment er et fastlåst tegn, hvor dets betydning forsøkes å gjøres entydig via diskursen. Det motsatte, altså et flertydig tegn som ikke har fått sin betydning låst, kalles *element* (ibid: 38).

Hegemoni

Begrepet "objektiv" kobles vanligvis sammen med definisjonen "saklig" eller "upartisk". I diskursteorien har det imidlertid en annen betydning. En diskurs betegnes som objektiv i tilfeller hvor diskursen er så fastlåst at det i realiteten ikke eksisterer noen diskursiv kamp. Meningsinnholdet er såpass etablert at det ikke stilles spørsmål ved det, og objektivitet i et slikt tilfelle er synonymt med en diskurs basert på ideologi. Om det derimot eksisterer en diskursiv kamp – en flertydighet og uenighet om meningsinnholdet – har man å gjøre med "det politiske". Hegemoni ligger imellom disse, og selv om den ikke er like fastlåst og avleiret som tilfellet er ved en objektiv diskurs, kan det hevdes at det hegemoniske representerer en post på veien: "Vejen fra politisk konflikt til objektivitet går over hegemoniske interventioner, hvor alternative virkelighedsopfattelser undertrykkes, og én bestemt oppfattelse af verden står tilbake som den naturlige" (ibid: 48). Hegemoni er knyttet opp mot begreper som makt og autoritet, og en hegemonisk diskurs er å regne som den rådende diskursen (Olsen 2006: 63f). Videre er hegemoniske diskurser gjerne dominert av treghet, som betyr at diskursen sakte låses fast og gjør endring utfordrende. "Monologisering fører til hegemoni som fører til monologisering", skriver Olsen (ibid). På den måten styrkes hegemoniet ytterligere.

En hegemonisk diskurs har altså klare "retningslinjer" for hva som betraktes som sannhet. I denne analysen er det for eksempel en klar oppfatning av at islam og muslimer hovedsakelig er et onde som må bekjempes, begrenses, eller avsløres for deres "egentlige" intensjoner. Analysen av disse diskursene vil ta for seg hvordan hegemoniet opprettes og opprettholdes gjennom språket som benyttes.

Flerstemmighet

Som en motpol til monologisering står flerstemmighet frem som et nyttig begrep. Også i diskurser preget av hegemoniske tendenser i fastlåsing av tegn, vil det finne sted det Mikhail Bakhtin omtaler som polyfoni (ibid: 60). Selv om Document i stor grad kan omtales som homogent og entydig, vil det som i de fleste andre diskurser eksistere en viss grad av flerstemmighet. I kildematerialet som denne analysen tar for seg, kommer dette mest frem i kommentarfeltene under artiklene. Tanken bak dette begrepet er at ingen grupper taler med

kun én stemme, og selv i grupperinger tilsynelatende dominert av entydighet vil enhver gruppering alltid være sammensatt av en rekke individer. Som nevnt tilbake i kapittel 2, vil en norsk protestant tvilsomt ansett alle protestanter som en fullstendig homogen gruppe med et samlet, overordnet tankesett. Paradokset oppstår idet en likevel betrakter alle muslimer på en slik måte. Flerstemmighet belyser de tilfeller hvor det eksisterer interne stridigheter, enten det gjelder muslimer eller politiske beslutninger.

Tekstanalyse

I kritisk diskursanalyse er det Fairclough omtaler som *textual analysis* et nødvendig verktøy. Som nevnt drar kritisk diskursanalyse fra lingvistikken på dette området, men det betyr ikke at en tekstanalyse er rent lingvistisk. I stedet er den, for Fairclough, preget av å være *interdiskursiv* og deretter lingvistisk, eventuelt *multimodal* (Fairclough 2010: 6f). I denne analysen vil tekstanalysen helle mer mot sistnevnte, i den forstand at den vil fokusere på å identifisere hvordan deltakerne – artikkelforfatterne og kommentatorene – bruker tekstlige virkemidler for å opprettholde hegemoniet. I tillegg vil det i noen tilfeller være hensiktsmessig også å belyse det Fairclough refererer til som *significant absences* (ibid: 487). Ved å fremsette en påstand og samtidig bevisst utelate relevant informasjon, kan en aktør fremstille påstanden enten som entydig eller selvinnlysende, selv om dette ikke nødvendigvis er tilfelle. Det er med andre ord ikke bare hva som sies som er viktig, men også hva som *ikke* sies.

Diskursanalysen i denne avhandlingen tar form over to kapitler. I det første av disse kapitlene vil de aktuelle diskursene identifiseres, sammen med nodalpunkter og momenter. I det andre kapitlet vil jeg gjøre rede for hvordan disse diskursene konstitueres og hegemoniet opprettholdes.

4.4 Document som kildemateriale

Materialet som skal analyseres i denne avhandlingen er, som nevnt i kapittel 1, artikler og kommentarer publisert på nettsiden Document. Mens nettsiden omtales av Bangstad som islamofobisk (Bangstad 2014: 76), og i en rapport for Politihøgskolen er omtalt som høyreekstremistisk (Sunde (Red.) 2013), omtaler den seg selv på følgende måte:

Document.no er et ledende nettsted for uavhengige og agendasettende nyheter, politisk analyse og tankevekkende kommentarer skrevet spesielt for den nye generasjonen av selvstendige og konservative tenkere. (document.no udatert)

Nettsiden ble lansert i januar 2003 av redaktør Hans Rustad, og hevder å ha over 200.000 månedlige lesere. I artikkelen "*Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge*" (2017) tar Birgitte P. Haanshuus og Anders R. Jupskås for seg ytre høyre på Facebook, og viser en tendens til økt oppslutning fra 2015 til 2016. Økningen er størst for SIAN (Stopp islamiseringen av Norge) og FMI (Folkebevegelsen mot innvandring). Den største av disse per januar 2016 er SIAN, med 6313 følgere. Document har imidlertid over 30.000 følgere i skrivende stund. Analysen i denne avhandlingen handler riktignok ikke om Facebook, men tallene ovenfor viser tydelig Documents popularitet på høyrefløyen. Denne populariteten er altså opparbeidet over drøyt 14 år med aktivitet.

Redaktør Hans Rustad bidrar fremdeles med regelmessige artikler, og noen av disse artiklene vil bli tatt opp i analysen som følger i de neste kapitlene. Rustad er født i 1950 og var tidligere aktiv i Sosialistisk Ungdomsforbund, og har også jobbet i VG, Morgenbladet og NTB (Nordgaard 2010). I 2015 ble det annonsert at Rustad sto bak publiseringen av Fjordmans bok *Vitne til vanvidd* (Rustad 2015). To andre faste bidragsytere er Christian Skaug og Hanne Tolg. Skaug er født i 1969, og opplyser i en kommentar på Document at han har tilbrakt "lengre perioder i Italia" og tilsynelatende fremdeles bor der (Skaug 2016). Tolg er født i 1965 og har i lengre tid bodd i Storbritannia, og beskriver i en artikkel hvordan hun mistet jobbet ved en brannstasjon i Nord-Wales etter en undersøkelse av hennes aktivitet på Document (Tolg 2015). To av de tre faste bidragsyterne er med andre ord selv for emigranter å regne.

En undersøkelse gjort av Klassekampen ved bruk av analyseverktøyet alexa, fant at det eksisterer et tydelig mønster blant lesere av islamfiendtlige nettsider (Simen Tallaksen og Hanna Haug Røset 2012). Majoriteten av leserne er menn over 65 år, uten barn og med lavt utdannelsesnivå. Alder og utdanningsnivå stemmer her overens med kapittel 3.3.2. Selv om Document ikke var en av nettsidene i undersøkelsen, har de aktuelle nettsidene – eksempelvis *Gates of Vienna* og *Jihad Watch* – mye til felles med Document når det kommer til innhold.

Valget av Document som kildemateriale for denne avhandlingen var av årsaker nevnt ovenfor naturlig. Det er en av de største alternative nyhetssidene i Norge, og ligger per juni 2017 på tiendeplass over antall delinger på sosiale medier (Torvik og Åm 2017). En analyse av Document er dermed ikke bare interessant, men kanskje også nødvendig for bedre å forstå den islamofobiske diskursen i Norge.

Jeg har som nevnt identifisert to diskurser i analysen, og jeg vil presentere en mer detaljert oversikt over disse i neste kapittel. I politikkdiskursen har jeg hovedsakelig benyttet meg av artikler fra nyere tid, hvor samtlige unntatt én er datert 2015 eller senere. Dette utvalget representerer derfor den aktuelle trenden. I terrorismediskursen har jeg fokusert på artikler publisert kort tid (1-2 dager) etter terrorangrep, hvor den eldste artikkelen er fra november 2015.

5. Diskursanalyse av document.no – Del I: Etablering av diskurser, nodalpunkter og momenter

5.1 Innledning

Innen kritisk diskursanalyse står diskurser som nevnt i et dialektisk forhold til andre sosiale dimensjoner: Diskurser konstituerer og konstitueres av den sosiale verden. Som Fairclough påpeker vil det å anse diskurser kun som konstituerende være synonymt med å hevde at den sosiale virkelighet oppstår i folks hoder. Diskurser bør dermed ikke anses bare som en form for handling, men en handling som står i dialektisk forhold til andre sosiale aspekter (Jørgensen og Phillips 1999: 74). Denne tolkningen, som i stor grad baserer seg på Austin (1962) og som kort ble nevnt i avhandlingens innledende kapittel, gjentas her for å understreke viktigheten av at også tale er en handling.

De to diskursene som skal analyseres, er politikkdiskursen og terrorismediskursen. Utfordringen i identifiseringen av de to valgte diskursene ligger hovedsakelig i at de tilsynelatende flyter over i hverandre. Artikler som har blitt skrevet på bakgrunn av terrorhendelser har for eksempel en tendens til å ta for seg politiske temaer. Dette er imidlertid å forvente, da den islamofobiske diskursen som helhet ser politiske virkemidler som en potensiell løsning på – og årsak til – terrorrelaterte hendelser. I tillegg vil den påståtte islamiseringen, som angivelig benytter terror som virkemiddel, nødvendigvis ha en politisk dimensjon.

Analysen av disse diskursene er delt i to, og i denne første delen vil jeg ta for meg de to diskursene jeg har identifisert ved å benytte et utvalg artikler. Document er en forholdsvis aktiv nettside, hvor det som oftest legges ut flere artikler daglig. De fleste av disse artiklene har også aktive deltakere i kommentarfeltene. Det er derfor nødvendig å velge ut relevante artikler for å kunne identifisere og gi gode eksempler på de aktuelle diskursene, samt påvise hvilke nodalpunkter og momenter de består av. Politikkdiskursen kan påvises gjennom en rekke artikler og kommentarer, men grunnet det store antallet artikler siden nettsiden ble etablert vil det være ikke være mulig å ta for seg alle i denne avhandlingen. Jeg har derfor valgt å benytte et lite og relevant utsnitt av det totale materialet i analysen, som representerer observasjoner gjort over et større utvalg. Når det gjelder terrorismediskursen, har jeg valgt å fokusere på artikler som er publisert kort tid etter terrorhendelser. Disse er ment å fange selve essensen i terrorismediskursen, da de på mange måter representerer den umiddelbare

reaksjonen på disse hendelsene. Artikkelforfattere vil refereres til med det navnet de har signert artiklene med, mens de som har benyttet seg av fullt navn i kommentarfeltene vil gis aliaser grunnet personvern hensyn. Brukernavn vil derimot stå uendret.

I politikdiskursen har jeg identifisert nodalpunktene "sosialisme", "innvandring", og "økonomi". Til terrorismediskursen knytter jeg nodalpunktene "islamisering" og "naivitet". Av disse nodalpunktene anser jeg det som hensiktsmessig her å forklare det sistnevnte. "Naiv" er riktignok et ord som brukes flittig i kildematerialet, men aller viktigst er konnotasjonene som følger med ordet. Spesielt i kommentarfeltene fremstilles det påstander om at autoritetsinstitusjoner og de som står i opposisjon til Document, er preget av naivitet og søker å bortforklare terrorhendelser. Dette kan være enten i form av apologetikk, benektelse, eller bevisst villedelse av hva som "egentlig" fant sted. Dette vil gjøres klarere når vi kommer så langt.

Nodalpunktene har i tillegg en tendens til å overlappe. Dette er imidlertid naturlig, da "sosialistisk" politikk angivelig er skyld i "innvandringen" som går ut over vår velferdsstat og "økonomi", samt at "islamisering" er et resultat av politikernes og borgernes "naivitet". Dermed fremstår nodalpunktene i de to diskursene som knutepunkter i en årsak-virkningskjede. Til sammen bidrar denne kjeden til å konstruere oppfatninger av interne og eksterne fiender. Det er også klare koblinger til konspirasjonstenkning i denne sammenheng. Naiviteten, enten den er i form av ignoranse eller bevisst villedelse, er å tolke som en del av den ortodokse løggen som er ment å forhindre den stigmatiserte kunnskapen i å bli allmennkunnskap. Terrorangrep begått av muslimer forsterker ens allerede eksisterende forestilling om en islamiseringsprosess: *Biased assimilation* spiller inn.

5.2 Politikdiskursen

Den fiendtligheten mot islam og muslimer som representerer islamofobi hviler i stor grad på en politisk dimensjon. Enten det er snakk om innvandring eller integrering, vil det i de fleste tilfeller være politiske avgjørelser – eller *mangel* på politiske avgjørelser – som hevdes å være den avgjørende faktoren. Når det gjelder selve bruken av ordet "politikk", er det her ment å referere til de avgjørelsene som tas av myndigheter, enten det er i Norge, i andre land, eller av sentrale myndigheter som EU. Den konspiratoriske dimensjonen trer frem idet disse politiske avgjørelsene tilskrives et komplott. I tillegg er konspirasjonstenkning typisk dominert av skepsis, mistillit og/eller hat mot autoriteter.

Som vi skal se kommer skepsisen mot autoriteter på Document spesielt til syne innen det europeiske og norske politiske landskapet, med Arbeiderpartiet som den norske hovedfienden. I videre forstand rettes kritikken mot sosialister og sosialisme på generell basis, da gjerne med Ap presentert som den fremste og største forkjemperen for denne ideologien. Også andre benevnelser brukes i denne forbindelse, som marxister, venstresiden, multikulturalister og flerkulturister. I politikkdiskursen eksisterer det en fastlåsing av begrepet sosialisme og det som anses som dets synonymmer eller underordnede begrep. Sosialisme er negativt, og det som kan og bør forbindes med sosialisme er å anse som et onde. Dermed har vi å gjøre med et hegemoni, hvor ideen om hva sosialisme representerer konstitueres og opprettholdes gjennom tekster som tilsynelatende gjentar hverandres poenger.

5.2.1 Nodalpunkter og momenter

Sosialisme

I politikkdiskursen på Document er sosialisme synonymt med elendighet. Sosialisme har fått sin betydning fastlåst, og enhver leser vil forstå hva og hvem artikkelforfatterne refererer til når ordet brukes. For å bekjempe islam, må man bekjempe sosialismen. Et godt eksempel på hvordan ordet brukes er å finne i artikkelen "*I Europas bakvendtland – der krig er fred, frihet er slaveri, uvitenhet er styrke og islam ikke er islam*":

Det flerkulturelle samfunnseksperimentet har gjort Norge og Europa til et slag [sic] orwellsk light-samfunn. Et Bakvendtland basert på snillisme, moralistisk frivillighet og godhetens tyranni i stedet for diktatur. (...) Da begynner det å bli risikabelt å bestride det ulogiske og bakvendte, og færre tør. Løgnen vinner. Propagandaen seirer. (...) Dypt troende muslimer mener vestlig frihet er en vederstyggelighet, og vi er alle slaver av vestlig umoral, synd, demokrati og frihet fra gud. Dette harmonerer bra med sosialistenes forakt for Vesten som er basert på kapitalistiske prinsipper, som igjen gjør arbeidere til slaver. Derfor har den radikale, religionshatende venstresiden omfavnet en totalitær religion fra Midtøsten. (Andersen 2015)

Dette forholdsvis korte sitatet inneholder mye informasjon, både på og mellom linjene. For det første refereres det til det "flerkulturelle samfunnseksperimentet", en betegnelse som Andersen har benyttet seg av i en årrekke – i kapittel 2 er et eksempel fra 2010. Begrepet er utvilsomt ment å henvise til den såkalte "importen" av innvandrere fra ikke-vestlige land, og

hevdes altså å være et slags eksperiment hvor vi nordmenn, vår kultur og vårt land er forsøksrotter. For det andre refereres det til propaganda og løgn. Med propaganda siktes det med overveiende sannsynlighet til myndighetene og/eller mainstream-media. På bakgrunn av dette vinner løgnen. Sannheten, den stigmatiserte kunnskapen Document har avdekket, blir begravd i denne propagandaen som fører til at Ola Nordmann lever ut sitt liv med skylapper. Videre tar Andersen seg den frihet å generalisere alle "dypt troende muslimer", idet han uten reservasjoner tilskriver dem et hat for Vesten som kun matches av sosialistenes tilsvarende hat. Dette fører angivelig til at den "religionshatende venstresiden" har omfavnet islam, beskrevet som en totalitær religion.

For å male et enda tydeligere bilde av hvordan sosialisme fremstilles på Document må det flere eksempler til. Det første kommer i artikkelen *Brorskapet*, skrevet av redaktør Hans Rustad:

I den senere tid er likheten mellom sosialismen og islamismen gått opp for meg. Begge opererer som et brorskap alle bør være innskrevet i. Ved å kontrollere påvirkningen helt fra barnsben av, kan man forme menneskene til å tro at sosialismens eller islamismens verden er den eneste mulige. (Rustad 2014)

Dette er artikkelens første avsnitt, og allerede her ser vi en klar overlappning av nodalpunktene. Det dras paralleller mellom sosialisme og islamisme, og begge tilskrives tilsynelatende å operere med hjernevask som virkemiddel for å knytte til seg tilhengere. I løpet av artikkelen går Rustad lengre i sin sammenligning, noe som artikkelens nest siste avsnitt demonstrerer:

Alliansen sosialister/islamister har stor makt. Når vreden flammer bøyer de fleste hodet. De vil da ikke være onde! Mediene er blitt aktive medspillere. Selv sensasjonelle nyheter som kan fortelle at oljeformuen vil gå med til å dekke forpliktelsene innvandringen medfører, og at nordmenn vil være i mindretall om 50 år, greier man å tie i hjel. (Rustad 2014)

Underveis i artikkelen går altså Rustad fra å peke på likheter til å hevde at det eksisterer en *allianse* mellom sosialister og islamister. Denne alliansen fungerer angivelig som et slags meningspoliti, hvor de som måtte være uenige stemples som onde og derfor ikke tør uttale seg. Konspirasjonsdimensjonen kommer deretter tydelig frem, på to måter. Først ved å

referere til *mediene* som en homogen enhet som spiller "på lag" med denne sosialistisk-islamistiske, meningsstyrende eliten, dernest ved å henvise til Eurabia-inspirerte demografiske spådommer som vi var innom i tidligere kapitler.

Den siste artikkelen jeg vil ta for meg her er *Den arrogante ideologien* av skipsreder Dan Odfjell, som tidligere har bemerket seg ved å kritisere AUF-leder Eskil Pedersens handlemåte da han flyktet fra Utøya, og ved å hevde at Ap utnyttet terrorangrepet til sin politiske fordel. Artikkelen tittel er i seg selv interessant. Om det skulle være noen tvil om hvilken ideologi det er snakk om, gjør Odfjell dette klart allerede i første setning. Videre omtaler han den sosialistiske "arrogante ideologien" på følgende måte:

Dette samrøret mellom politiske venstresosialister og medier representeres av mennesker som har gitt sitt liv til å indoktrinere andre. Til å tro på sosialismen. Men, gradvis og «beruset av egen suksess» er de dessverre kommet ut helt på feil side av hva som tjener Norges best, hva angår samfunnsmessig sannhet og mangfold. De ser nå at deres befestede livsløgn og maktposisjon er i ferd med å tape sitt fundament. Istedenfor å omstille seg til hva fornuften tilsier, stikker de nå hodet i sanden. (...) De skyr ingenting, selv om de i prosessen ødelegger vårt kjære fedreland. (Odfjell 2016)

Igjen påpekes samspillet mellom sosialister og medier. Dette er noe som går igjen i alle tre artikler, og *media* kan dermed kalles et moment hvor dets meningsinnhold styres av nodalpunktet sosialisme. Vi ser også de samme hentydningene til *hjernevasking*, hvor sosialister og medierepresentanter beskyldes for å vie sitt liv til å overbevise andre om å tro på sosialismen. Bruken av ordet "tro" vitner om en oppfattelse av sosialismen som en ideologi som bærer preg av religiøsitet. Sosialistene er blitt immune mot fornuft, og ignorerer sannheten grunnet sin ideologiske fundamentalisme. Offeret blir det norske land.

Nodalpunktet sosialisme knytter altså til seg momentene media i alle tre artiklene. Momentet hjernevask kommer frem i de to siste, mens propaganda kommer frem i den første. Til sammen utgjør disse momentene den store *løgnen* som sosialistene fastholder ved, og som sakte men sikkert ødelegger det kjære fedrelandet. Disse momentene er imidlertid ikke begrenset til kun disse tre artiklene, men går ofte igjen i kildematerialet. Dette vil komme tydelig til syne videre i analysen.

Innvandring

Nodalpunktet innvandring er et sentralt tema for svært mange artikler på Document. Ofte handler ikke artiklene spesifikt om innvandring, men likevel blir det i mange tilfeller en forklaring på en rekke problemer Norge har påført seg selv. Spesielt i forbindelse med velferdsstaten tas innvandring opp som en stor trussel. På mange måter er innvandring et nøkkelbegrep, blant annet fordi det linker nodalpunkter sammen: Sosialistene ønsker høy innvandring, og den høye "importen" av ikke-vestlige innvandrere skader landets økonomi, samt at den bidrar til islamisering gjennom både økt terrorfare og demografisk krigføring. Innvandring representerer dermed et viktig bindeledd i årsak-virkningskjeden som samlet skaper fiendebildene den islamofobiske diskursen som helhet baserer seg på. I enkelte tilfeller nevnes ikke islamisering eksplisitt, men fokuset settes i stedet på innvandrernes rent økonomiske motivasjon. Nodalpunktene "innvandring" og "økonomi" blir dermed ofte knyttet sammen, og argumentene som presenteres mot innvandring benytter gjerne begge nodalpunktene samtidig. Et eksempel på dette kommer frem i artikkelen "*Største ikke-vestlige innvandring noensinne i 2. kvartal av 2016*":

Migrasjonen skjer langs flere spor, og den arter seg som en lang prosess fra noen reiser fra den tredje verden til de dukker opp på ditt lokale NAV-kontor. (Skaug 2016)

Kommentarfeltene under artiklene benytter Disqus-systemet, som tillater å stemme frem kommentarer. En av kommentarene med flest stemmer under den nevnte artikkelen konkluderer med følgende:

Masse nye familiegjenforening pågår der skjegg barn ,
har fått oppholdstillatelse her i landet
JA så dette ser lovende ut , som Norge som en etniske hvit nasjon ,
inn i fremtidens Norge fremover i tid . ("bitten" 2016)

Det kan levnes liten tvil om hva "bitten" mener om innvandringen. Ved å hen vise til "skjegg barn" i forbindelse med familiegjenforening, antas det at "bitten" her refererer til barn av menn med skjegg. Ordet "skjegg barn" vitner om en forhåndsdomming av mindreårige flyktninger hvor deres fremtidige lojalitet tilhører alt annet enn Norge. Samtidig kan det hevdes at begrepet brukes som en avvisning av barnas uskyldighet: Siden de er barn av menn med skjegg, kan det allerede slås fast at de selv vil vokse opp til å bli "menn med skjegg",

som representerer personer som ikke hører hjemme i Norge. Hudfargen er i så måte av betydning, og fremtiden ser visstnok dystert ut med tanke på vår "etnisk hvite nasjon". Andre kommentarer av samme karakter er å finne under artikkelen "*Jonas Gahr Støre er styrket i troen på at innvandringen gjør Norge tryggere*", som jeg vil komme tilbake til lengre ned.

Meg gjør det ingen ting å bli kalt rasist; for meg er rasefenomenet stort sett knekkende likegyldig. ("freespeechforever" 2016)

Jeg sier dere igjen;

"Mer mangfold" er ensbetydende med "færre hvite". ("Vestlandsguten" 2016)

Fokuset på etnisitet henger sammen med det kulturelle selvforsvaret Hervik nevner, som ble tatt opp i kapittel 2. Kommentarene fungerer som eksempler på frykten for "utvanning" av den kulturelle renheten. De "ikke-hvite" befinner seg på "feil sted" og hører ikke hjemme på den hvite kulturelle arena. Etnisitet blir dermed å forstå som et moment. En kommentar med enda flere stemmer enn "bitten" tilbyr følgende svar på spørsmålet om hva det er som "driver politikerne" i spørsmålet om innvandring:

Om det er høyre/frp som styrer eller Ap med de grønne ser ut til å ha mindre effekt på migrantantallet ser det ut til.

Når man så vet at migrantene ikke er pensjonsreddere, eller ingeniører og leger. Hva er det da som driver politikerne ?

Jeg tror at det kan være to muligens tre faktorer..

1. Ideologi , og ønsket om et utopia uten grenser, hvor alle har det like dårlig.

2. Ønsket om å demontere velferdstaten fra liberalistisk side. Venstresiden øyner mulighet til å gå fra sosialisme til kommunisme hvor staten har kontroll over alle produksjonsmidler.

3. Kjøre europa og vestverden i grøfta og slik skape et verdensvidd kaos, for deretter bygge opp et nytt samfunn hvor alle vanskelige elementer er ryddet unna, med en verdensregjering og en verdensleder som sentrum i en grenseløs verden.

Personlig tror jeg mest på alternativ tre, da denne utgangen er beskrevet i bibelen.

("Geir Rune" 2016)

Kommentaren til "Geir Rune" har en rekke interessante elementer. For det første skjæres alle politikerne over én kam, ved å hevde at det utgjør liten forskjell om det er Høyre/Frp eller "Ap med de grønne" som styrer – antall innvandrere ser ikke ut til å påvirkes. For det andre tilskrives denne homogene politikergruppen et felles overordnet ønske om å skape et "utopia" hvor "alle har det like dårlig". Selv om denne beskrivelsen minner mer om dystopi enn utopi, kommer poenget til "Geir Rune" klart frem. Velferdsstaten skal brytes ned, med mål om å skape et kommunistisk regime. Mest fokus settes likevel på siste punkt, som er av klassisk konspiratorisk natur og bærer preg av å være inspirert av New World Order-teorien. Samtidig fremhever den Bibelen som en sannhetskilde. Kristendommens rolle i kampen mot islam og muslimer er som motvekt. Det norske land og den norske kulturen trues av islam og muslimer, og kristendommen anses som en elementær del av den norske kulturen. Jeg vil komme tilbake til rollen avkristning hevdes å spille i del to av analysen.

"Geir Rune" gir ingen forklaringer på hvordan punktene hans skal oppnås. Vi kan her identifisere det Fairclough refererer til som *significant absences*, hvor påstander fremsettes uten at relevant informasjon om påstandenes sannhetsgehalt vedlegges. Dermed blir påstandene om et "dystopisk utopia", kommunistisk regime og verdensregjering fremstilt som selvinnlysende: Alle disse effektene (Å) skal oppnås ved høy innvandring (A). Den detaljerte reisen fra A til Å blir bevisst utelatt, og en oppfordres indirekte til å se koblingene som innlysende og naturlige.

For å se nærmere på hvilke momenter nodalpunktet innvandring knytter til seg, må vi se på flere artikler. En av disse er "*Hvem er det egentlig som forenkler?*", hvor nåværende innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug (Frp) tas i forsvar. Artikkelforfatter Kjell Skartveit tar her for seg påstander fra blant andre NTNU-professor Toril Aalberg om at Listhaug er skyldig i å bedrive populistisk forenkling i sin retorikk.

Listhaug vil ha kontroll over landets grenser. Hennes motstandere sier ja til en globalisering der fri flyt av mennesker er målet, for dem er det norske noe som kun er i endring, det finnes ingen norsk kultur. De nekter å se på kulturelle forskjeller og hevder at religionen er en privatsak, for det har den norske staten bestemt at den skal være, sekulær religionspolitikk kalles det. Men det er ingen som spør om virkeligheten oppfyller deres ideologiske drømmeverden. (Skartveit 2016)

I dette sitatet kommer to momenter tydelig frem. Det første av disse er globalisering, et begrep som ofte går igjen i kildematerialet og som forsøkes å fastlåses til å bety en negativ trend, hvor det er fri flyt av mennesker på tvers av landegrenser. Offeret blir den norske kulturen. Det andre momentet har vi allerede vært innom, i form av utopi. I sitatet ovenfor benyttes riktignok ordet "drømmeverden", men betydningen er den samme.

Den siste artikkelen jeg vil trekke frem i forbindelse med dette nodalpunktet er den nevnte "*Jonas Gahr Støre er styrket i troen på at innvandringen gjør Norge tryggere*". Artikkelen er svært kort, og ser ut til å være forfattet kun for å stille det retoriske (og ironiske) spørsmålet "Er det rett og slett for mange nordmenn i Norge?" som den avsluttes med. Artikkelen bygger på en artikkel fra Aftenposten hvor Jonas Gahr Støre (Ap) kommer med sine tanker og refleksjoner på Si; Ds julekalender i desember 2016. Julekalenderen bestod av beretninger fra 24 ungdommer i Norge med utenlandsk bakgrunn, og deres tanker om hvordan det er å bo i Norge med minoritetsbakgrunn. Artikkelen på Document er signert kun med brukernavnet "rubb", som reagerer slik på Gahr Støres ytringer:

Støre ser nordmenn som et hinder for et vellykket multikulturelt samfunn. Det ser faktisk ut til at det nordmenns feil at landet oppleves som utrygt. (...) Utenforskap, vold og kriminalitet er utbredt blant nye landsmenn. Jonas Gahr Støre går langt i lempe ansvaret på Ola Nordmann. ("rubb" 2016)

Det bør nevnes at Gahr Støre verken eksplisitt eller implisitt uttaler at det er "nordmenns feil at landet oppleves som utrygt" – eller at det i det hele tatt oppleves som utrygt. "rubb" tilskriver likevel Gahr Støre disse meningene, og avslutter altså artikkelen med det nevnte retoriske spørsmålet. Fokuset settes på innvandring, multikulturalisme og integrering, samt at den ser ut til å beskyldre "nye landsmenn" for vold og kriminalitet. Det kan stilles spørsmål ved hvorvidt dette er ment å antyde at "Ola Nordmann" *ikke* begår volds- og kriminalitetshandlinger, men "Ola Nordmann" plasseres uansett i en offerrolle. I kommentarfeltet følges tråden om integrering opp, eksempelvis ved den øverste kommentaren:

Støre og likesinnede er lystløgnere, islam og dens muslimer evner ikke å integreres med noen, ei heller dem selv. Det går ikke en dag uten at islam/muslimer pryder

forsiden i media med negativt fortegn, senest med terror i Tyskland. Støre og de som følger i kjølvannet må parkeres en eller annen plass for godt...!! ("Henning" 2016)

Nøyaktig hvem "likesinnede" er ment å referere til fremstår ikke klart, men det vil ikke være urimelig å anta at det enten er sosialister eller politikere generelt. Det viktigste i denne sammenhengen er uansett at det kategorisk slås fast at muslimer ikke kan integreres. Årsaken er tilsynelatende at media prydes av negative fremstillinger av islam og muslimer. Dette reiser imidlertid to spørsmål, som begge er vanskelig å svare på. Det første er hvordan negative fremstillinger i media kan benyttes som et bevis på at muslimer ikke evner å integreres. Det andre er hvorfor media, som angivelig bedriver propaganda, hjernevasking og spiller på lag med sosialistene, fremstiller muslimer negativt. Et mulig svar på sistnevnte er *flerstemmighet*: Det er mulig at "Henning" ikke deler dette synet på media.

For å summere opp knytter nodalpunktet innvandring til seg momentene globalisering, utopi, integrering, og etnisitet.

Økonomi

Som nevnt knyttes de to nodalpunktene innvandring og økonomi gjerne sammen. Grunnen til at økonomi likevel tolkes som et nodalpunkt og ikke et moment, er at økonomiske aspekter står sentralt i politikkdiskursen på Document. I tillegg knytter økonomi til seg egne momenter, noe som gjør at det må anses som et nodalpunkt. I politikkdiskursen får økonomi fastlagt sin betydning både som motivasjon fra innvandrernes side, samt som et aspekt ved det norske samfunnet som er truet. Ofte benyttes Sverige som et slags skrekkeeksempel Norge kan risikere å ende opp som. Et eksempel på dette er artikkelen "*Svensk økonomi på vei «åt skogen»*":

I Sverige er allerede demonteringen av velferdsstaten i full gang. Med oljefallet må også Norge se en slik virkelighet i øynene. (Hans Rustad 2016)

Spesielt Malmö trekkes frem som "worst case scenario", i artikler som "*Befolkningsendringer senker Malmös økonomi*" og "*SOS fra Malmø: Innvandring knekker byens økonomi*". I førstnevnte trekkes det frem at Malmö opplever en økende differanse mellom inntekter og utgifter, med en påfølgende forklaring om at befolkningsendringen er årsaken:

Mange av Malmös beboere er avhengig av sosialhjelp. (...) I forrige måned samlet tusenvis av muslimer seg i bønn i en park i Malmø for å feire starten på en islamsk høytid. ("rub" 2016)

Med "befolkningsendringer" siktes det altså til innvandrere, og med innvandrere siktes det til muslimer. Videre er disse muslimene "avhengig av sosialhjelp". I denne sammenheng vil jeg trekke frem enkelte utsagn fra kommentarfeltet, som setter fokus på det økonomiske aspektet ved innvandring og de utfordringer og konsekvenser dette angivelig bærer med seg:

Selvfølgelig er Innandring [sic] er lønnsomt! Ikke for landet, men for dem som kommer ("Børge" 2016)

Det underliggende motivet for import av analfabeter er drømmen om at disse skal stemme på de partier som tilbyr trygd slik at man igjen kan gjenreise gamle dagers maktbase! ("Disquoting" 2016)

Om 50 aar vil man snakke om "de første skudd som reddet europa" ("brozak" 2016)

I det første sitatet slår "Børge" fast det jeg var inne på innledningsvis i forbindelse med dette nodalpunktet, nemlig den økonomiske motivasjonen som tilskrives innvandrere. "Disquoting" fremsetter en annen relevant påstand, hvor motivasjonen for innvandring ikke tilskrives innvandrerne selv, men heller "de partier som tilbyr trygd". Det er rimelig å anta at det med dette siktes til sosialister og/eller venstresiden, selv om avgjørelser angående velferdsordninger tas på Stortingsnivå – eller i Sveriges tilfelle, riksdagen – og ikke av enkeltpartier. Det tredje sitatet, av "brozak", er av en litt annerledes karakter. Selv om kommentaren er kort og strengt tatt ikke nevner økonomi, kan det hevdes at det å "redde Europa" også inkluderer den økonomiske velferden vi nyter. I tillegg bærer kommentaren preg av henvisning til Eurabia-teorien, i form av at Europa behøver å reddes. Med "de første skudd som reddet Europa" antas det at "brozak" refererer til de skuddene Breivik lot falle på Utøya i 2011.

I artikkelen "*Innvandring kan true oppslutningen om velferdsstaten*" tas Brochmann II-rapporten opp. Rapporten tar for seg langsiktige konsekvenser av høy innvandring, og konkluderer blant annet med at innvandrere har lavere sysselsetting og inntekt, og at flere er

avhengige av stønader og trygd. Rapporten inneholder imidlertid også positive perspektiver, som for eksempel at de fleste etter noen års botid oppnår inntekter over lavinntektsgrensen, samt at såkalte "andregenerasjons innvandrere" gjør det enda bedre enn sine foreldre. Disse perspektivene utelates i artikkelen på Document, og fokuset settes i stedet på de økonomiske kostnadene ved innvandring. I kommentarfeltet reageres det blant annet med forbauselse over at det har tatt så lang tid å komme frem til noe som Document har vært klar over i årevis, samt hvorfor det skal være nødvendig for akademikere å lage en rapport når alt man behøver å gjøre er å ta en spasertur i Oslo øst. Én kommentator hevder at det beror på benektelse:

Man ser oppløsningen av velferdsstaten på legekantorene, man ser det på NAV-kantorene, man ser det i boligkøene, man ser det OVERALT i samfunnet i dag. Men problemet er at norske politikere og norske journalister BLÅNEKTER for den virkeligheten ALLE kan se. ("Arit Sen" 2017)

Bruken av store bokstaver er utvilsomt ment for å forsterke effekten av det som sies, og implisere at dette er selvfølgeligheter enhver bør erkjenne. "ALLE" kan se det "OVERALT" i samfunnet, men denne stigmatiserte kunnskapen holdes skjult av politikere og journalister som "BLÅNEKTER".

Den siste artikkelen jeg vil trekke frem i forbindelse med dette nodalpunktet er "*Innvandrere og sosialhjelp*", skrevet av Christian Skaug. I denne artikkelen tar Skaug for seg sammenhengen mellom innvandrere og økonomisk støtte, og hevder å kunne demonstrere at "Norge importerer et høyt antall sosialklienter" (Skaug 2015). Når det kommer til sosialhjelp i form av uføretrygd, gjør Skaug seg følgende tanker:

Det kan tenkes at andre faktorer er avgjørende for samvariasjonen mellom de to størrelsene vi observerer. Som antydning av en leser kan f.eks. boligprisene spille en rolle: Hvis både ikke-vestlige innvandrere og uføretrygdede har en tendens til å bo der hvor boligprisene er lave, trenger det ikke være mange innvandrere blant de uføretrygdede – selv om et besøk ved nærmeste NAV-kontor sannsynligvis ville svekke troen på den forklaringen. (Skaug 2015)

Skaug utfordrer her sin egen tankerekke ved å henvise til en leasers forslag om at det kan ligge faktorer til grunn som gir et feilaktig inntrykk – før han i samme åndedrag glatt avviser dette

forslaget, ved å hevde at et besøk av nærmeste NAV-kontor ville talt sin egen sak. Som i den første artikkelen av Skaug, under nodalpunktet innvandring, benytter han altså igjen NAV som et virkemiddel. NAV, eller sosialstøtte på generell basis, går igjen i den delen av den politiske diskursen som fokuserer på økonomi, og blir dermed å forstå som et moment hvor økonomisk motivasjon for innvandring uttrykkes. Den økonomiske motivasjonen, i denne sammenheng på et individnivå i form av snylting på velferdsgoder, brukes dermed som en forklaring på hvorfor innvandrere kommer til Norge.

Et annet begrep som går igjen er velferd. Også dette blir et moment, dog med flere konnotasjoner enn sosialstøtte: Med velferd menes ikke bare de sosiale godene som angivelig motiverer innvandrere til å ta reisen til Norge, men velferdssystemet som helhet, som settes under press og trues av innvandringen.

5.3 Terrorismediskursen

Den andre diskursen jeg har valgt å ta for meg på Document, er terrorismediskursen. Terrorisme anses som ett av virkemidlene som tas i bruk av muslimer som et ledd i islamiseringen. Grunnet det økte fokuset på terrorisme i Vesten, Europa og Norge etter århundreskiftet – samt den parallellen som gjerne trekkes mellom islam og terrorisme i den islamofobiske diskursen – anser jeg det som hensiktsmessig å ta for meg dette elementet innen islamofobien. I den NRK-sendte dokumentaren "*Velkommen til moskeen*" bemerker Robb Leech hvordan muslimske innvandrere på 70-tallet ble møtt med skjellsord som "pakkis", mens de nå i stedet blir kalt terrorister (Leech 2015).

Terrorisme er et sentralt tema på Document: Et googlesøk på ordet "terror" på nettstedet viser i skrivende stund over 15.000 treff. Artikler legges ofte ut umiddelbart etter at en slik hendelse har funnet sted, og som vi skal se senere i analysen fins det også tilfeller hvor deltakerne i kommentarfeltet har tilskrevet handlinger til islam og/eller muslimer hvor dette har vist seg ikke å være tilfelle. Som nevnt tidligere i kapitlet har jeg valgt å fokusere på artikler publisert kort tid etter terrorangrep. Det bør dog nevnes at artiklene som legges ut umiddelbart etter slike hendelser gjerne undergår flere endringer og oppdateringer etter hvert som mer informasjon blir kjent. Det vil derfor være vanskelig å vite nøyaktig hvordan en artikkel har endret seg fra den først ble publisert, til hvordan den fremstår i skrivende stund – i

tillegg kan kommentarer slettes i ettertid.⁵ Til denne diskursen har jeg identifisert nodalpunktene islamisering og naivitet.

5.3.1 Nodalpunkter og momenter

Islamisering

Som nevnt i kapittel 2 hevder Meer & Modood at det å assosiere muslimer med terrorisme, bidrar til å legitimere det "kulturelle selvforsvaret" som Hervik omtaler. Som vi skal se står denne assosiasjonen sterkt på Document. Og som nevnt i kapittel 3 påpeker Bangstad oppfatningen om at det i realiteten ikke fins moderate muslimer, et syn forfektet av både Breivik og Frp-politiker og Document-forfatter Kent Andersen. Disse to elementene kombinert skaper et perspektiv hvor enhver muslim har samme mål for øyet, nemlig islamisering. I artikkelen "*Fremtidens Europa er vårt ansvar*", publisert én dag etter terrorangrepene i Paris 13. november 2015 hvor totalt 130 sivile ble drept, skriver Kjell Skartveit

Vil [Sven Egil Omdal], når IS' terror har skremt bort all mulig motstand og ødelagt enhver evne til å sette en humanistisk politikk ut i livet, fortsatt hevde at det var Frps politikk som ødela Europa? Eller vil han ha konvertert og avfunnet seg med situasjonen?

Uansett, skal denne konflikten vinnes, skal kristendommens og humanismens Europa overleve, avhenger det av at fienden identifiseres og nedkjempes. Kampen mot Hitlers Nazi-Tyskland var ikke vakker, men den var nødvendig og derfor vår fineste time. (Skartveit 2015)

I artikkelen "*Erna har ikke forstått det. Vi er i krig!*", publisert samme dato, skriver Hans Rustad

[Erna Solberg] sa at terror var «en simpel uttrykksform». Simpel? I betydningen vulgær? Men vi snakker da ikke om bordmanerer. Vi snakker om hva som er effektivt i krig. Der har terror vist seg å være en effektiv form for krigføring. (...) Det er slett

⁵ Selv med verktøy som Internet Archive Wayback Machine (<http://web.archive.org>), tas det et begrenset antall "snapshots" av nettsider, og enkeltartikler på document.no arkiveres sjeldent.

ikke slik at terror ikke virker. Den virker. IS har forstått å bruke ekstrem vold som våpen. Nazistene gjorde det samme. (Rustad 2015)

I disse to artiklene knytter nodalpunktet islamisering til seg to momenter. Det første er "nazisme", som går igjen i begge artiklene. Det settes her likhetstegn mellom islam og nazisme, noe som ikke er et isolert tilfelle i terrorismediskursen, men som går igjen i den islamofobiske diskursen som helhet. I eksemplet nevnt fra kapittel 3 henviser Bangstad til Andersens personlige blogg, hvor Andersen uttrykker tvil om det virkelig fins moderate muslimer, ved å spørre retorisk om det fantes moderate nazister. Flere eksempler på paralleller mellom islam og nazisme tas opp i kapittel 2.

Det andre momentet er "krig". I den siste artikkelen påpeker Rustad at Solberg ikke har forstått at vi er i krig, med henvisning til at daværende president Hollande omtalte terrorangrepene som en krigshandling. I den første artikkelen brukes ordet "konflikt", sammen med påstander om at Europa er i fare og at fienden må identifiseres og nedkjempes.

Vi blir her servert en forestilling av islam som en fiende som må bekjempes på lik linje som nazismen måtte bekjempes: De er begge av samme destruktive natur, og setter vår frihet og fremtid i fare.

Naivitet

Nodalpunktet naivitet omfatter som nevnt mer enn bare uvitenhet. I denne sammenhengen inkluderer det også "bortforklaringer", "benektelser", og "bevisst villedelse", som alle kan forstås som momenter. Dette nodalpunktet har således klare koblinger til konspirasjonstenkning, på to måter. Den ene er skepsis til autoriteter, som i denne diskursen gjør seg til kjenne gjennom uttalelser rettet mot den øvrige befolkningen eller det politiske landskapet, enten det er i form av bestemte politikere, politiske partier, eller Storting og regjering. Den andre er stigmatisert kunnskap. Kunnskap om hvilken utfordring vi *egentlig* står overfor, hvem fienden *egentlig* er, hva som *egentlig* må gjøres, er den som presenteres på Document, og som undertrykkes av autoritative institusjoner.

Tittelen på artikkelen "*Erna har ikke forstått det. Vi er i krig!*" tilsier at vår statsminister ikke har forstått det som Rustad har forstått. I løpet av artikkelen påstås det 6 ganger at Solberg ikke har "forstått det", og 4 ganger at hun ikke vil "innrømme det". At Solberg ikke har

"forstått det" refererer til hennes naivitet, mens at hun ikke vil "innrømme det" refererer til bevisst villedelse. Det er uvisst hvilken av disse Rustad tillegger mest vekt og sannsynlighet, men går man ut fra antall gjentakelser kan det se ut til at det er førstnevnte.

I kommentarfeltet under artikkelen "*Hellig vold*", publisert to dager etter terrorangrepet i Saint-Étienne-du-Rouvray 26. juli 2016 hvor en prest ble henrettet, skriver Peder "Fjordman" Jensen følgende:

Jeg advarte mot muligheten for borgerkrig i land som Frankrike, og kanskje Sverige, allerede i 2005 og 2006. Jeg var ikke den første som gjorde dette, men jeg var tidlig ute. Etter 22. juli 2011 ble jeg fremstilt som en høyreekstrem krigshisser for å nevne muligheten for at islamisering og masseinnvandring kan utøse [sic] borgerkrig. (Fjordman 2016)

Fjordman nevner – som han ofte gjør – faren for borgerkrig. I denne sammenheng vil jeg peke tilbake på kapittel 3.2.3, hvor likhetene mellom Fjordmans og Breiviks tankegods tas opp. Fjordmans kommentar følges opp av denne:

"høyreekstrem" = være tidlig ute med fornemmelser som snart blir allemannseie. ("Breidablikk" 2016)

Denne kommentaren støtter Fjordmans syn, samtidig som den ser ut til å hinte til at merkelappen "høyreekstrem" ikke bør tas så tungt, all den tid det kun betyr at man evner å identifisere tendenser og situasjoner før resten av befolkningen. Dette vitner om en oppfatning av naivitet hos de som ikke er i stand til å innse – eller nekter å innse – det som "Breidablikk" og Fjordman har innsett.

Artikkelen "*Fremtidens Europa er vårt ansvar*", også den nevnt under forrige nodalpunkt, har også en del relevante ytringer i kommentarfeltet som jeg her vil sitere. Jeg har valgt å utheve de ordene som gjør uttalelsene relevante:

Nå har jeg hørt på ekstrasendingen på radioen i ca. 30 minutter. Jagland, Gule og Støre. Samt noen andre. Den ene kvalmende eller intetsigende uttalelsen etter den andre. Den ene **bortforklaringen** etter den andre. ("NorgesRøst" 2015)

Så lenge Europa **ikke innser** at Europa er i krig - i starten av en tredje verdenskrig - så kan vi ikke sikre vår fremtid. ("Klokkeren" 2015)

Vi hører stadig det blir sagt fra venstresiden i Norge, fra Muslimske ledere, fra KrF og fra de ivrige og **naive** norske kvinnene, som står i front for å hjelpe asylsøkerne på alle måter - norske muslimer er moderate (snill og god). ("Waynot" 2015)

Kommentarer som dette går igjen under artiklene som omhandler terrorhendelser. Igjen spiller *biased assimilation* inn, hvor hendelser settes inn i det overordnede, allerede eksisterende systemet som ledd i en islamiseringsprosess. Mangelen på en slik realisering tilskrives naivitet i en av de nevnte former, i disse tilfellene henholdsvis bortforklaring og naivitet.

Disse diskursene og deres nodalpunkter samt momenter, er ment å fungere som et grunnlag for den videre analysen. I den andre delen vil jeg gå nærmere inn på diskursene for å se hvordan de konstitueres og opprettholdes. Mer spesifikt vil hovedfokuset for analysens andre del ligge på språklige virkemidler som benyttes for å skape og opprettholde hegemoniet i diskursene.

6. Diskursanalyse av document.no – Del II: Språklige virkemidler

6.1 Innledning

I forrige kapittel påviste jeg to diskurser på Document, politikk- og terrorismediskursen. I dette kapitlet vil jeg fokusere på hvordan disse diskursene konstitueres og opprettholdes, og således demonstrere hvordan hegemoniet i materialet skapes. For å gjøre dette vil jeg ta for meg språklige virkemidler som benyttes i argumentasjonen. Ved å identifisere de språklige virkemidlene vil jeg belyse hvordan argumentasjonen legitimerer en islamofobisk holdning.

Med språklige virkemidler siktes det til verktøy som tas i bruk for å understøtte argumentene som retorikken baserer seg på. Felles for denne retorikken er at den bidrar til å male et negativt bilde av det som anses å være "fienden", enten det er islam og muslimer eller venstresiden og "sosialistene". *Tekstanalyse* står dermed sentralt i dette kapitlet. Jeg vil i tillegg se på tilfeller av *flerstemmighet*, for å belyse hvordan interne stridigheter kan eksistere selv i det som kan kalles et ekkokammer.

Som i kapittel 5 vil jeg først ta for meg politikkdiskursen, deretter terrorismediskursen. Nodalpunktene i diskursene vil gås gjennom hver for seg, men som tidligere nevnt vil det være relativt stor grad av overlapping. Jeg har likevel valgt denne fremgangsmåten fordi jeg mener det bidrar til bedre oversikt. Etter å ha gått gjennom nodalpunktene separat, tar jeg for meg flerstemmighet innen hver av diskursene.

6.2 Hegemoni i politikkdiskursen

6.2.1 Språklige virkemidler: Sosialisme

Den første artikkelen jeg tok for meg under nodalpunktet sosialisme i forrige kapittel, var "*I Europas bakvendtland – der krig er fred, frihet er slaveri, uvitenhet er styrke og islam ikke er islam*" av Frp-politiker Kent Andersen. I artikkelen omtales sosialister som ansvarlig for det "flerkulturelle eksperimentet" og som preget av et sterkt hat mot Vesten. Andersen stopper imidlertid ikke der. Videre i samme artikkel skriver han følgende:

Islam er ikke bare en religion. Den er også en politisk totalitær ideologi siden den innehar et komplett lovverk fra gud. Islam er sterkt knyttet til aggressiv ekspansjon, imperialisme, krig, press og voldbruk siden Muhammeds tid, og freden det er snakk

om er basert på at alle underkaster seg Allahs vilje og lover. Alt dette blir tåkelagt av det flerkulturelle sannhetsministeriet. (Andersen 2015)

Andersen slår her bombastisk fast hva islam er og står for. Retorikken er klar: Islam og ondskap er synonymt, og rundt dette eksisterer det ingen tvil. Det "flerkulturelle sannhetsministeriet", altså venstresiden med sosialistene i front, er skyldige i å holde denne absolutte sannheten skjult for befolkningen. Med denne språkbruken forsterker Andersen den angivelige linken mellom sosialisme og islam, samtidig som han forfekter en konspiratorisk dimensjon gjennom å beskyldte sine politiske motstandere for å kvele sannheten. Dette er et klart eksempel på hvordan hegemoniet av sosialisme som et onde opprettholdes.

Andersen hevder videre at "Guden Allah finnes ikke" og at Muhammed dermed "er en skrønemaker", men at "Vestlige media og sekulære politikere som vet bedre" ikke vil – eller tør – latterliggjøre islam. Som jeg var inne på i kapittel 3 påpeker Gardell hvordan enkelte ord utelates fra oversettelser, noe som bidrar til økt fremmedgjøring og polarisering. Andersen sier i realiteten "Guden Gud finnes ikke", men deler dessverre ikke hvordan han har kommet frem til dette. Likevel omtaler han det som et innlysende faktum som både media og hans kolleger innen politikken er fullt klar over – forskjellen er at han tør å latterliggjøre islam, mens hans politiske motstandere tilsynelatende ikke er tøffe nok. Denne retorikken minner sterkt om den typen "kulturelt selvforsvar" som Meer & Modood omtaler, hvor latterliggjøring av muslimer anses som et sunnhetstegn. Andersen etterlyser den samme typen latterliggjøring hos sine meningsmotstandere, men hevder altså at den ikke finner sted grunnet frykt. Ved å henvise til frykt minner Andersen oss om enda et poeng vi har vært innom tidligere, nemlig det Ye'or omtaler som *dhimmitude*.

Andersens retorikk baserer seg altså på flere poenger som har blitt tatt opp i tidligere kapitler. Det mest relevante i denne sammenhengen er likevel stemplingen av sosialister som skyldige i all den elendigheten vi angivelig befinner oss i. Det er dem som med all sin makt holder skylappene fast på Ola Nordmann, som ved bruk av propaganda fastholder ved den store løgnen som gjør at den stigmatiserte kunnskapen – den "egentlige" sannheten – kun kommer frem på Document. Argumentasjonen har med andre ord ikke endret seg spesielt fra den Andersen benyttet seg av i den tidligere omtalte *Drøm fra Disneyland*-kronikken, som han for øvrig angret seg på i etterkant av 22/7 etter å ha blitt sammenlignet med Breivik. I et intervju

med Brennpunkt høsten 2011 uttalte Andersen at han "har lært", og at han i fremtiden vil være forsiktig med å sette folk i bås (Sandvik 2011).

Sosialisme, multikultur, flerkultur, blandingskultur, venstresiden, marxisme. Kjært barn har mange navn. Som en kommentator skriver under artikkelen "*Fremtidens Europa kaster en skygge over dagens*": "For "bastarden" har mange navn: Kommunisme, sosialisme, fascisme, nazisme, rasisme samt islam. I det store og hele: Same shit different wrapping" ("Børre" 2017). Disse betegnelsene brukes gjerne om hverandre i kildematerialet, men fellesnevneren er klar: De betegner en intern fiende. Denne interne fienden har skylden for at den *eksterne* fienden, altså islam/muslimer, har fått "fritt spillerom" og dermed truer det som den "verdikonserverative" eller "kulturkonserverative" holder kjært. Grunnet identifisering av både en intern og en ekstern fiende, fremstår det tidvis uklart hvilken fiende som er størst. Breivik anså den eksterne fienden som et symptom, og fokuserte derfor sine handlinger mot den interne fienden. Også i Eurabia-teorien, slik Ye'or fremstiller den, er den interne fienden sentral: Uten den interne fienden ville aldri den eksterne kunne lykkes.

I artikkelen "*Liberalisme og multikulturalisme*" tar Chris Løvberg Hansen for seg disse påståtte motpolene, hvor ordet "frihet" går igjen som et nøkkelord. Den liberale friheten er truet av multikulturalismen, som søker å begrense og/eller fullstendig fjerne den individuelle friheten:

Det er lett å ta friheten for gitt og å glemme at vestlig liberalisme kun har eksistert i en kort historisk periode. I den menneskelige normaltilstand har individet, historisk sett, kun eksistert som en del av et kollektiv. Friheten er en skjør blomst som alltid må forsvares mot ideer som mobiliserer kollektivet mot individet. Ideer som har vekket kollektivismens primitive instinkter har ved to anledninger i form av nazismen og kommunismen nesten klart å velte det liberale demokratiet overende. I løpet av de siste tiårene har det vokst frem to ideologier som igjen truer friheten. En hard og en myk. Den harde er islamismen med sine asymmetriske angrep mot Vesten, den myke er multikulturalismen. (Hansen 2016)

I dette avsnittet identifiserer Hansen både den eksterne og interne fienden. Som med nazismen og kommunismen, er de farlige ideologier som potensielt kan ødelegge det vestlige demokratiet. Hansen minner om at denne friheten er forholdsvis fersk, og omtaler den som en

skjør blomst som må beskyttes mot fiender. Ved å proklamere multikulturalismen som en fiende av frihet, går Hansen i takt med blant andre Andersen. Videre hevder Hansen at

Multikulturalisme er et sett med ideer som forfekter at alle kulturer er like gode og at alle kulturer fortjener samme behandling i et liberalt demokrati. Multikulturalismen får sin næring fra det vestlige skyldkomplekset som hevder at vestlig kultur umulig kan være bedre enn andre kulturer (...) (ibid)

Ved å benytte seg av ordet "skyldkomplekset" tegner Hansen et bilde av multikulturalisme som en svak, passiv, og underlegen ideologi, altså preget av dhimmitude. Hansen avslutter sin kronikk med en sterk advarsel:

Hva skjer når det kommer tusenvis av innvandrere til landet fra land som har svake eller helt fraværende liberale tradisjoner, og få her til lands er villig til å holde den liberale fanen høy hevet? Det er en reell fare for at man på sikt vil velge minste motstands vei ved å gi etter for krav om særrettigheter fra minoritetsgrupper. Da har man snublet i den multikulturelle snubletråden og falt flere hundre år tilbake i tid (ibid).

Nøyaktig hvilke særkrav det er snakk om, vites ikke. Det er imidlertid ikke urimelig å anta at det er snakk om de samme særkrav som nevnes i forbindelse med det Frp omtaler som "snikislamisering". På denne listen står blant annet blasfemiparagraf, halal-mat i fengsler, alkoholfrie dager, muslimske høytider, og shariadomstoler (Skevik 2009). Grunnet multikulturalismens svake predisposisjon og tåkeleggingen fra "det flerkulturelle sannhetsministeriet", står det igjen "få her til lands" som er villig til å forsvare den friheten liberalismen representerer. Dette gir et klart inntrykk av ikke bare en forestående undergang av samfunnet slik vi kjenner det, men at sosialismens "flerkulturelle eksperiment" er årsaken.

En annen artikkel vi tidligere har vært innom er "*Den arrogante ideologien*". Her tar Odfjell opp det angivelige samspillet mellom sosialister og medier, og hjernevasking står sentralt i argumentasjonen. Odfjell innleder sin artikkel ved å spørre hvor "intensiteten" fra sosialistene kommer fra, og henviser med dette til den selvsikkerheten og arrogansen som utvises på venstresiden av norsk politikk. Fiendebildet males ord for ord, og følgende avsnitt gjør det klart hva Odfjell mener om sosialismen:

Denne forfeilede «intensiteten» ser vi klart demonstrert opp mot landets kanskje to modigste kvinner, Sylvi Listhaug og Hege Storhaug. Disse ærlige forkjemperne for landets beste «må» stoppes, det har de super-arrogante selvoppnevnte «bødlene» bestemt. Tilsynelatende uansett midler og koste hva det koste vil. Ytringsfriheten gjelder knapt lenger. Men heldigvis er riksmidia ikke monopolist. Vi har fått Internett som forandrer verden. Selv i «vedtatte» autoritære makter som Kina og Russland. Da er det håp for de modige – og for alle oss andre om en friere og bedre verden. Mindre sosialisme, mindre tvang. Mindre sosialisme, bedre økonomi og livskvalitet (Odfjell 2016)

Her benytter Odfjell seg av positive betegnelser av Listhaug og Storhaug. "Modig" og "ærlig" gir et inntrykk av sympatiske, hederlige, hardtarbeidende og praktfulle personligheter som kun har ett mål for øyet, nemlig landets beste. Dessverre kjemper de mot sterke og onde krefter i form av "bødler" som har bestemt at de må stoppes. Nøyaktig hvorfor sosialistene anser det som nødvendig å stoppe ærlige mennesker som kun er interessert i landets beste, gis det ingen forklaring på. Dette fungerer dermed som et godt eksempel på det Fairclough omtaler som *significant absences*. Ved å utelate en forklaring på hvorfor sosialister er så onde, skaper Odfjell et inntrykk av at dette er både selvforklarende og noe som muligens faller sosialister naturlig.

I tillegg kommer distinksjonen mellom sosialisme og frihet frem igjen. Sosialismen hevdes å være skyldig i å true ikke bare ytringsfriheten, men frihet generelt. Det dras paralleller mellom sosialisme og tvang, dårlig økonomi og dårlig livskvalitet, og igjen tilbys det ingen forklaring på hvorfor disse parallellene dras. Dermed forsterker Odfjell hegemoniet hvor sosialismen er et naturlig onde og en naturlig fiende. Bildet som males er et åpenbart svart/hvitt-bilde. På den ene siden står Document og deres meningsfeller, og på den andre siden de onde, arrogante, frihetshatende sosialistene. Dette samsvarer med den paranoiaen Hofstadter omtaler, hvor den tar en politisk form heller enn en individuell: Plottet er ikke rettet mot en selv, men mot en nasjon eller en kultur (Barkun 2003: 8).

Håpet hevdes å ligge blant annet i internett. Årsaken til at internett representerer håp, er at "riksmedia" ikke lenger har total kontroll over informasjonsflyten. Odfjell utdyper dette i neste avsnitt:

Riksmedia «furter» nå som om noen har fratatt dem deres rike, som om de eide både landet og sannheten. Triste greier. Jeg vet ikke om de noensinne kommer over det. Min bekymring er imidlertid en helt annen: Om vi noensinne vil kunne tilgi dem den skade deres intoleranse og utrettelige menings-sensur har skapt. Dette deres udemokratiske maktmisbruk overfor landets velgere er utilgivelig. Hverken mer eller mindre. Våre barn og barnebarn vil betale for den skade disse i sin uforstand har påført landet (Odfjell 2016).

Etter dette avsnittet vinkler Odfjell artikkelen inn på avkristning og liberalisme, før han proklamerer seg som en optimist. Det er imidlertid vanskelig å se noen form for optimisme i avsnittet ovenfor, all den tid det slås fast at våre barn og barnebarn vil betale for skadene riksmedia har påført landet. For å formidle nøyaktig hvilken skade det er snakk om, benytter Odfjell seg av et sitat av Rustad tidligere i artikkelen:

Det er ikke muslimer som islamiserer Norge. Det er Aftenposten, NRK, VG, Dagbladet, Bergens Tidende, Adressa, Fævennen, Aftenbladet – som alle synger i samme kor. Det er redaktører som Harald Stanghelle, Trine Eilertsen og Frank Rossavik (Rustad 2016).

Fiendebildet fremstår med andre ord sammensatt. Islam er åpenbart fienden, men islamiseringen er et symptom på sosialismens landssvik. Media fremstilles som en homogen gruppe nikkedukker som alle taler sosialistenes sak. Som nevnt i kapittel 3 hevder Breivik at 95% av europeisk media er pro-Eurabiske, et standpunkt som Rustad og Odfjell ikke ser ut til å være særlig uenige i. Skepsis mot media, og da spesifikt mainstream-media, står sentralt i konspirasjonstenkning og brukes ofte som en del av rasjonaliseringen for hvorfor en ikke har blitt offer for den hjernevaskingen som har rammet den øvrige befolkningen (Barkun 2003: 8).

6.2.2 Språklige virkemidler: Innvandring

Sosialistene er ansvarlig for den høye innvandringen, og innvandringen er hovedårsaken til islamiseringen som finner sted. Dette er den forkortede versjonen av tendensene man ser beskrevet i kapittel 5. Under artikkelen "*Største ikke-vestlige innvandring noensinne i 2. kvartal av 2016*" finner man følgende kommentar øverst:

Nylig besøkte jeg en liten by på Vestlandet. Egentlig skremmende hvor mange fremmedkulturelle jeg observerte i løpet av noen få minutter. Nesten alle var unge menn. Og de hadde ikke hastverk, for det trenger man ikke ha når man har NAV som "arbeidsgiver".

Asylinstituttet var vel tiltenkt enkeltindivider på reell flukt, ikke hele folkegrupper på leting etter bedre materielle levekår. Det må avskaffes snarest mulig ("verdikonserverativ" 2016).

At denne kommentaren ligger øverst betyr at den har flest stemmer eller "upvotes/likes" av samtlige. Som i forrige kapittel ser man tydelig overlappingen mellom nodalpunktene innvandring og økonomi, hvor økonomiske motiver brukes som en forklaring på hvorfor innvandrere søker seg til Norge. En interessant bemerkning er språkbruken som benyttes, både i artikkelen og i kommentarene. Artikkeltittelen gjør det klart at det er snakk om ikke-vestlig innvandring, men en gjennomgående tendens under denne diskursen er at begrepet "ikke-vestlig" sløyfes. I noen tilfeller benyttes helt andre begreper for å vektlegge hva problemet med innvandringen er. Dette kan riktignok være nøytrale begreper som "(im)migranter", men i mange tilfeller brukes begreper som er ment å understreke nettopp *hvorfor* innvandringen er et problem som må bekjempes. "verdikonserverativ" benytter seg av begrepet "fremmedkulturelle", som er tydelig ment å demonstrere en fundamental forskjell mellom "dem" og "oss". Andre begreper som kan nevnes er "økonomiske immigranter" og "lykkejegere", som er ment å understreke en ren økonomisk motivasjon. I noen tilfeller tas det i bruk metaforer, som i dette svaret til "verdikonserverativ":

Det mest spektakulere synet i sommer var personell i full burka på tur gjennom den smale Vangsgaten på Voss. To store svarte hull som okkuperte alt av positiv energi. Seriøst skremmende ("Magne").

De språklige virkemidlene som tas i bruk i denne kommentaren er utvilsomt kreative. "Personell i full burka" gir et inntrykk av uniformerte soldater heller enn sivile i religiøs bekledning. Sorte hull forbinder en gjerne med definisjoner fra astrofysikken, hvor alt i dets rekkevidde blir slukt opp av den enorme tyngdekraften. Med denne språkbruken tegner "Magne" et bilde av personer i burka som en trussel det er umulig å bekjempe.

I artikkelen "*Sju råd til den som vil kommentere innvandring i norske medier*" gir Erling Skjalgsson nettopp det som tittelen beskriver. Artikkelen starter med et sedvanlig stikk til riksmidlene, mens Document og HRS (Human Rights Service) trekkes frem som nettsteder som tilbyr nyanser og nyheter slik de *egentlig* er – uten meningssensur. Videre påpekes det at dette ikke har med paranoia å gjøre, med begrunning i at innvandringsrelaterte samfunnsproblemer konsekvent underrapporteres og feilrapporteres. De syv rådene som artikkelen gir kan oppsummeres på følgende måte:

1. Om du ønsker økt innvandring kan du føle deg sikker på at enhver påstand du kommer med ikke vil bli utfordret.
2. Om du er imot økt innvandring, vær forberedt på å måtte gi kildehenvisninger på enhver påstand, men vær klar over at selv fakta ikke vil hjelpe deg til å vinne debatten.
3. Styr unna medier som NRK, Dagbladet, VG og Aftenposten, da disse uansett ikke vil respektere Vær Varsom-plakaten.
4. Om du mot formodning skulle vinne en debatt, vær forberedt på at du i dagene fremover vil bli utsatt for personangrep og karakterdrap i media.
5. Skriv helst selv i stedet for å la andre gjøre det for deg, og benytt deg helst av utenlandske medier.
6. Benytt gjerne pseudonym (slik Erling Skjalgsson selv gjør), og husk å skjule din IP-adresse, slik at du slipper å bli identifisert som et "troll".
7. Hvis du på tross av alt dette fremdeles ønsker å ytre deg i riksmidlene, pass på at du bruker språk som allerede er akseptert i media, og forkle språkbruken slik at dine meninger kun kan tolkes implisitt og ikke eksplisitt.

Avslutningsvis hevder Skjalgsson at du på alle andre tema kan ytre deg fritt, men at når det kommer til innvandring er saken en annen: "(...) mediene er befolket av mennesker som stort sett mener det samme, og de er dypt uenig med deg" (Skjalgsson 2015). Denne artikkelen demonstrerer igjen synet på mainstream media, samtidig som den fremhever Document som et "fristed" hvor man kan ytre seg fritt uten å måtte bekymre seg for meningssensur og represalier. Med denne tolkningen av massemedia som en umoralsk og meningsstyrende aktør, er det interessant å trekke frem en annen artikkel som tydeliggjør hva som menes når Document trekkes frem som et fristed. I mars 2017 publiserte nrk.no artikkelen "*Skolebussen har blitt skrekken selv: – Drapstrusler, slagsmål, biting og mobbing*", som tar for seg utfordringene skolebarn i Vadsø daglig møter på skolebussen. Tolv timer senere publiserte

Document artikkelen "*Hvem er mobberne, NRK?*". I denne gjør artikkelforfatter Hanne Tolg seg noen refleksjoner som hun fremlegger som etablert sannhet:

Hvis dette hadde vært norske elever så ville problemet vært løst umiddelbart. For eksempel ville barna ikke fått lov til å kjøre skolebuss mer. At problemet vedvarer, at voksne blir truet av barneskolebarn og at politiet stepper inn som vakter på bussen forteller de fleste av oss at dette er et importert problem. De fleste av oss. Ikke NRK (Tolg 2017).

Videre forklarer Tolg bakgrunnen for sin tolkning, før hun kommer med et forslag til løsning:

Man blir tvunget til å lese mellom linjene. Og da er det alltid noen som vil hevde at man insinuerer noe om at det ikke er nordmenn det dreier seg om. For de vil se BEVIS. Noe som aldri vil skje, selvsagt. Hva tror de? At noen vil vise bilder av de voldelige barna som drapstruer de andre? Så med mindre man ikke kan frembringe disse, så kan mobberne være hvem som helst? Yeah, right.

(...)

Hva med å transportere problembarna i taxi (de har tydeligvis ikke foreldre som har bil) og la alle de andre kjøre buss utraumatisert? Det må da være billigere og bedre for alle parter. De som ikke kan oppføre seg får ikke være med. Det har da alltid vært en kjekk regel. Uansett hvem bråkebøttene er. Taxiregningene kan sikkert dekkes av et eller annet integreringsstipend – det finnes jo så mange av dem (Tolg 2017).

Det bør nevnes at denne artikkelen også inneholdt et klassebilde fra Vadsø barneskole for å underbygge påstanden om at problemet var "importert". Dette bildet er nå fjernet, og en artikkel på nrk.no så sent som i juni 2017, "*Barn misbrukt på islamkritisk nettsted – nå er bildet fjernet*", beskriver hvordan foreldre har jobbet med å få bildet fjernet siden artikkelen ble publisert i mars. Samtidig bør det også nevnes at en oppfølgingsartikkel ble publisert på nrk.no dagen etter den opprinnelige artikkelen i mars, hvor skolen avviste Documents spekulasjoner om et "importert" problem. Documents artikkel er likevel tilgjengelig i skrivende stund.

Tolgs retorikk er ikke til å misforstå. Den innledende setningen i det første sitatet slår kontant fast at et slikt problem ville vært løst øyeblikkelig om det var snakk om norske barn. Ergo er

det nødt til å være utenlandske barn som utgjør det egentlige problemet. Grunnen til at NRK velger å utelate denne informasjonen, går ut på det Skjalgsson beskriver i sin artikkel: Nyhetssaker som stiller innvandrere i et dårlig lys blir retusjert, feilrapportert, og/eller underrapportert. Nettopp derfor anses Document som så viktig. De fremstiller seg indirekte som sannhetens fanebærere, ved å trekke frem seg selv som et alternativt medium hvor den politisk korrekte sensuren ikke har fått innpass.

Ved å peke på problemet som "importert" og ved å frita norske barn all skyld i saken, fremlegger Tolg sitt syn som et innlysende faktum. Det vil si, innlysende for "de fleste av oss". Grunnen til at NRK unnlater å koble trådene på samme måte er deres manglende skrupler når det kommer til rapportering av sannhet i saker som omhandler innvandring. Til tross for at denne saken *ikke* omhandler innvandring, er det altså artikkelforfatter Tolgs syn at dette er tilfelle. Dermed kan NRKs integritet som nyhetsformidler igjen settes spørsmålsteget ved, samtidig som Document fremstår for sine lesere som et fritt nettsted hvor nyheter ikke pyntes på.

Disse artiklene utgjør sammen et svært godt eksempel på hvordan hegemoniet konstitueres på Document når det kommer til innvandring, samtidig som de demonstrerer antipatien mot mainstream media. Riksmedier, og da spesielt NRK, anses som en forlengelse av venstresidens sannhetsmonopol. Om man ønsker å ytre seg kritisk i media om innvandring, bør man altså styre unna disse mediene grunnet deres samspill med sosialistene og den meningsstyringen som dette medfølger. Document kan i denne sammenhengen tolkes som en brennende fakkel i det dystre mørket som media er. Her kan man ytre seg fritt og publisere saker slik de *egentlig* er, i visshet om at man er i trygge omgivelser omringet av sine meningsfeller.

6.2.3 Språklige virkemidler: Økonomi

Som nevnt i kapittel 5 er nodalpunktene innvandring og økonomi ofte overlappende. Dette kommer spesielt frem under sistnevnte nodalpunkt. Årsaken er at mens innvandring kan diskuteres uten at økonomi nødvendigvis blir et tema, fremstår økonomi som et tema hvor innvandringen er svaret på de fleste spørsmål. I artikkelen "*Asylpolitikk med null styring*" skriver Skaug om den europeiske asylpolitikken, med fokus på Tyskland. Denne omtales allerede i første avsnitt som en farse, mens det i andre avsnitt henvises til "flyktninger" i hermetegn. Dette er rimelig å tolke som et retorisk grep fra Skaug for å understreke at det i

realiteten ikke er snakk om mennesker på flukt, men mennesker på jakt etter økonomisk gevinst. Resten av artikkelen støtter denne tolkningen:

Grunnen er naturligvis at Tyskland er den kraftigste magneten. Der finnes den største økonomien, der finnes det mange migranter fra før, de sosiale ordningene er gode, og lysten tyskerne måtte ha til å iverksette sanksjoner mot asosiale utlendinger, fremkaller den dårlige samvittigheten for mannen med barten (Skaug 2016).

Skaug understreker her økonomi og sosiale ordninger, dvs. velferd, som den *egentlige* motivasjonen for valget av Tyskland som destinasjon. Grunnen til at det ikke iverksettes tiltak mot disse lykkejegerne, er angivelig grunnet tyskernes kollektivt dårlige samvittighet for Hitler. På denne måten fremlegger Skaug både problemet og årsaken til problemet på knappe fire linjer. Selv om det i dette tilfellet ikke nevnes eksplisitt, er det innenfor rimelighet å hevde at artikkelen bedyrer at Tysklands problemer også er Norges problemer. Selv om fokuset er på Tyskland, fremlegger Skaug sine bekymringer for Europa som helhet. I artikkelens kommentarfelt tas tråden opp, med fokus både på problemer og forslag til løsninger:

Til og med innvandrere i fra den fargerike delen av verden , som har bodd i Tyskland i flerfoldige år , har fått nok av økonomiske immigranter sine herjinger . Siden den høye asylankomsten på over 1 million immigranter til Tyskland i fjor, som fører med seg mye elendighet dit . Som klager på at dagens økonomiske immigranter , får gratis bolig , penger og alt de peker på . Som den gruppen av fargerike innvandrere ikke fikk , når disse kom for flere 10 år tilbake til Tyskland , Der den gruppen av immigranter har forårsaket så mye , elendighet i Berlin , og der etniske hvite tyske borgere flytter ut i fra der , veldig ukoselig å bo i Berlin der i dag . ("bitten" 2016)

"bitten" hevder altså at selv andre "fargerike innvandrere" nå har fått nok av dagens økonomisk motiverte immigranter, angivelig grunnet forskjellsbehandlingen Tyskland har operert med når man sammenligner innvandrere i dag med innvandrere for 10 år siden. Det legges dermed opp til en generell påstand om at Tyskland ikke bare har et problem med "økonomiske immigranter", men at dette problemet er delvis selvpåført på bakgrunn av landets velvillighet til å la disse immigrantene få "alt de peker på". Effekten av dette, hevder "bitten", er at etnisk hvite tyskere nå flytter fra Berlin. Denne kommentaren gir et godt

innblikk i rasjonaliseringen som argumentasjonen om økonomi baserer seg på. Som i selve artikkelen pekes det på økonomisk motivasjon og mangel på handlekraft, samt at kommentaren tar det ett skritt lengre ved å fokusere på hudfarge. En annen kommentar trekker frem andre argumenter for hvorfor denne økonomisk motiverte innvandringen er Tysklands start på slutten:

Nå har virkelig Reichskansler "Angel of Death" Merkel forseglet Tysklands skjebne. Dette er en Lebensraum-politikk hvor tyskerne numerisk blir byttet ut, men blir berika med terror, voldtekter, ran og drap på veien ut av sin eksistens.

Når et folk byttes ut, så er det folkemord, FN er usedvanlig klar på kriteriet. Den nytter ikke å si at man er liberal/humanist som om det skulle være en legitim unnskyldelsesgrunn i motsetning til andre ismer ("Gulosten" 2016).

Retorikken som "Gulosten" benytter seg av bærer preg av en sterk antipati mot både Angela Merkel personlig og liberalisme og humanisme. Allerede i første setning tas det i bruk to begreper som behøver oppmerksomhet. Det første av disse er "Reichskansler", som sannsynligvis er ment å henvise til tittelen *Reichskanzler*, eller på norsk "rikskansler". Denne tittelen ble gitt Otto von Bismarck i 1871, da som keiserens førsteminister. Tittelen ble brukt også etter oppløsningen av keiserriket, og Hitler slo som kjent sammen funksjonene rikskansler og statsoverhode. Etter 1949 har imidlertid (Vest-)Tysklands førsteminister hatt tittelen *forbundskansler*. Nøyaktig hva "Gulosten" forsøker å fremheve ved å titulere Merkel som rikskansler er dog uklart. Et google-søk på Document med nøkkelordene "Rikskansler Merkel" gir 30 resultater i skrivende stund, hvor blant andre både Skaug og "rubb" – begge regelmessige bidragsytere – omtaler Merkel som rikskansler i sine artikler. Det kan derfor tenkes at dette er ment å illustrere et poeng om Merkels styring av landet. Et videre google-søk førte meg imidlertid til en kort artikkel fra Aftenposten fra 2008, hvor Bjørn Gulbrandsen (2008) stiller spørsmål ved bruken av "rikskansler" i medier som Dagbladet og NRK, og ser ut til å skylde bruken av betegnelsen på historieløshet. Det kan dermed tenkes at omtalen av Merkel som rikskansler rett og slett er en feiltitulering som ser ut til å gå igjen på Document.

Noe som definitivt ikke er en feiltitulering, er den andre tittelen som tilskrives Merkel, nemlig "Angel of Death". Denne tittelen ble brukt som et kallenavn på den beryktede nazi-legen Josef Mengele, for å illustrere hans kalde tilnærming til utvelgelser av hvem i konsentrasjonsleiren i Auschwitz som skulle forskes på, settes til tvangsarbeid, eller henrettes (United States

Holocaust Memorial Museum udatert). Bruken av denne tittelen vitner om en oppfatning av Merkel som et kynisk, ondskapsfullt, og illojalt statsoverhode hvor hennes avgjørelser resulterer i elendighet for tyskerne. Elendigheten tolkes som en utskiftning av den tyske populasjonen, hvor man til slutt sitter igjen med terror, voldtekter, ran, og drap som nettosummen av hennes handlinger. Videre beskriver "Gulosten" dette som et folkemord i henhold til FNs definisjoner. For å forstå denne uttalelsens kontekst anser jeg det som hensiktsmessig å gi en kort beskrivelse av hva FN definerer som folkemord. Folkemord henviser til helt eller delvis å ødelegge en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe gjennom enten a) å drepe medlemmer av gruppen, b) å forårsake alvorlig fysisk eller psykisk skade på medlemmer av gruppen, c) å bevisst la gruppen utsettes for levevilkår ment for fysisk å føre til dens helt eller delvise ødeleggelse, d) å sette i verk tiltak ment for å forhindre gruppens evne til å føde barn, eller e) ved bruk av makt overføre barn fra gruppen til en annen gruppe (FN 1951). "Gulosten" presiserer ikke hvilke av disse fem punktene han henviser til. Vi kan dermed tolke dette som *significant absences*, all den tid mangel på presisering etterlater et inntrykk av at presisering er irrelevant og unødvendig.

En annen bruker benytter anledningen til å peke på noe som til nå i denne avhandlingen kan anses som velkjent argumentasjon:

Finnes det fremdeles noen som tror at dette i løpet av få tiår ikke representerer den totale destruksjon av den vestlige sivilisasjon, og at dette multikulti-sirkuset ikke er irreversibelt? Hvem er disse delusjonelle [sic] sjonglører av common sense som ikke evner forstå at denne demografiske utskifting av den opprinnelige populasjon i Europa MÅ være en konsekvens av en villet politikk, og følgelig med overlegg iscenesatt av krefter man ikke har oversikt over? ("Deo_Vindice" 2016)

Denne kommentaren fungerer som en oppsummering av hva Eurabia-teorien går ut på. Det henvises til den "totale destruksjon av den vestlige sivilisasjon" og demografisk krigføring som en bevisst politikk iscenesatt av "krefter man ikke har oversikt over". Sistnevnte er i praksis det eneste avviket fra Eurabia-teorien slik den ble presentert i kapittel 2. Slik Ye'or beskriver den er det tvert imot ganske god oversikt over de ansvarlige kreftene.

"Deo_Vindice" uttrykker her sin frustrasjon over at det fremdeles er personer som ikke har innsett det han/hun selv har innsett, og spør seg hvem i all verden disse personene kan være. "Gulosten" deler denne frustrasjonen i et svar til "Deo_Vindice":

Erna Solberg sier at innvandring av ufaglærte analfabeter fra 3de verden er lønnsomt og skal sikre vår verdiskapning og velferd. Hvorfor det finnes akademikere som gidder å stemme på henne forstår jeg ikke. Kanskje mange ikke har lært noe likevel? ("Gulosten" 2016)

Disse to kommentarene uttrykker godt frustrasjonen i forhold til de to nodalpunktene innvandring og økonomi. Overlappingen mellom nodalpunktene er tydelig, og understreker avhengighetsforholdet fra økonomi til innvandring som jeg nevnte innledningsvis under dette nodalpunktet. Kommentarene er også gode eksempler på det som i det konspirasjonsteoretiske landskapet går ut på å føle seg som en del av den opplyste minoriteten, som vi var innom i kapittel 3. Samtidig vil en slik overbevisning kunne føre til uttrykkelse av frustrasjon for at resten av befolkningen ikke når samme konklusjon.

6.2.4 Flerstemmighet

I artiklene som publiseres er det forholdsvis liten grad av flerstemmighet. Det er riktignok eksempler på dette i artiklene, som for eksempel ved Odfjells fremhevelse av avkristning i artikkelen "*Den arrogante ideologien*". Mangel på religiøs tilhørighet gis her noe av skylden for at det "troløse" Europa er utfordret av islam. Fokuset på avkristning tas også opp i andre artikler, med Tolgs "*Skoleboikott av julegudstjeneste*" og Skaugs "*En underkastet kirke i et underkastet land*" som eksempler. Med andre ord er dette et tema som går igjen, men som samtidig utelates i mye av argumentasjonen rundt islamisering. Det kan dermed tolkes som et tegn på flerstemmighet, hvor avkristning anses som en relevant faktor av noen av artikkelforfatterne, mens andre tilsynelatende ikke deler denne oppfatningen. Tolg hevder i den nevnte artikkelen at Human-Etisk Forbund "jubler over avkristning og slutten på norsk kulturhistorie" (Tolg 2016), som tydelig demonstrerer en oppfatning av kristendom som en nødvendig motkraft til islam. Skaug konkluderer sin artikkel med å gjenta dens tittel, som minner om det Ye'or omtaler som dhimmitude.

I kommentarfeltene er det imidlertid lettere å identifisere flerstemmigheten, også når det kommer til kristendom. Under Hansens artikkel "*Liberalisme og multikulturalisme*", som vi var innom i det første nodalpunktet, hevder en kommentator at han vil "beholde det sekulære, frie samfunnet" og vil "verken påtvinges kristendom eller islam" ("freespeechforever" 2016). I artikkelen "*Den kristne ateist*" tar Ante Bergan et oppgjør med sin egen fortid som

henholdsvis kristen, humanist, hedning, liberalist, anti-kristen, og anti-sosialdemokrat. I kommentarfeltet går debatten om ateisme, kristendom og islam. Enkelte hevder at sosialisme og kristendom i praksis er motpoler, mens andre trekker frem at humanister tilber FN som en gud. Diskursanalytisk fremstår flere av disse begrepene, som ateisme, humanisme og kristendom, som *elementer* i politikdiskursen.

Hansens artikkel trekker frem liberalisme som en årsak til den vestlige verdens verdsettelse av individuell frihet, med multikulturalisme som en potensiell fallgrube. Odfjell trekker på sin side frem liberalismen som uetisk og hevder at "altfor sterk liberalisme, blir til tapt frihet" (Odfjell 2016). En kommentar under Hansens artikkel påpeker imidlertid at vi "har ikke liberalisme i vesten" ("Viggo" 2016). I artikkelen "*Den liberale selvgodheten*" hevder Kjell Skartveit at nåtidens liberale politikere er arrogante og ikke innser hvilken trussel islam utgjør. I kommentarfeltet hevder en bruker at "Liberalismen kan ende opp med å drepe hele menneskeheten, og resten av livet på jorda" ("Høyreekstrem???" 2017). Liberalisme fremstår dermed også som et element, hvor det strides om dets betydning.

6.3 Hegemoni i terrorismediskursen

6.3.1 Språklige virkemidler: Islamisering

19. desember 2016 ble 12 mennesker drept og nærmere 50 såret etter at en lastebil kjørte inn i en menneskemengde på et julemarked i Berlin. Denne fremgangsmåten er dessverre noe vi har sett både før og etter denne hendelsen, blant annet i Nice og London. I artikkelen "*Siste jul i Berlin?*", publisert 20. desember, skriver Christian Skaug at angrepet aldeles ikke var overraskende – det "lå noe i luften" (Skaug 2016). Videre hevdes det at "betingelsene som legger til rette for terror blir mer og mer tallrike" (ibid). Hvilke betingelser er det så Skaug henviser til? Det siste avsnittet gir et tydelig svar:

Ved å masseimportere mennesker fra ufredelige, konfliktfylte og økonomisk tilbakestående land utenfor Europa, får vi ufreden, konfliktene og de økonomiske problemene med på lasset. Hvor mange dødelige lærepenger skal det egentlig behøves for at man skal innse dette opplagte og ta de like opplagte konsekvensene av det? (Skaug 2016)

Vi kan her gjenkjenne noen av momentene fra politikdiskursen. Det nevnes masseimport og økonomiske faktorer. Overlapping mellom diskurser på denne måten er å forvente, da terrorisme anses som et symptom på nettopp denne "masseimporten" av innvandrere. Argumenter mot terrorisme vil dermed benytte seg av mer enn kun ett poeng for å fremstå mer virkningsfulle. I kommentarfeltet tas det blant annet opp hvilke potensielle løsninger som fins:

Muslimere mistenkte for terror må interneres, muslimene i Europa må ha rapporteringsplikt og gjøres kollektivt medansvarlige i terrorangrep som finner sted på Europeisk jord. Forkynning av alt som oppfordrer til jihad, terror, vold, krig og fiendskap mot annerledes troende i koranen og øvrige islamske skrifter, må bli strengt forbudt og straffes hårdt med permanent stenging av moskeer, som også må overvåkes ("GHjo" 2016).

Forslaget om internering er ikke isolert til denne kommentaren. Også etter terrorangrepet i Nice 14. juli 2016 ble det samme forslaget brakt på bane, den gang i artikkelen "*Mer drastiske løsninger kan tvinge seg frem*" av Christian Borchsenius, publisert 15. juli. Her blir internering nevnt 4 ganger i artikkelen og 9 ganger i kommentarfeltet. I tillegg til internering, skal altså samtlige muslimer i Europa pålegges rapporteringsplikt samt et kollektivt ansvar for all terror i Europa, ifølge "GHjo". Parallellen mellom "muslimer" og "terror" kommer her tydelig frem. Totalovervåking av moskeer anses også som et fornuftig tiltak. Det stopper imidlertid ikke der:

Preking i moskeer på alt annet enn landets offisielle språk må være strengt forbudt. All innvandring, asyl og familiegjenforening, m.v. fra muslimske land må stoppes med øyeblikkelig virkning. Europas grenser må sikres med militærmakt. Islams krigserklæring mot vesen [sic] må bli tatt på alvor. En allerede langt fremskredet assymetrisk [sic] krig er på gang ("GHjo" 2016).

Slike forslag strider åpenbart mot fundamentale menneskerettigheter, men grunnen til at de likevel fremlegges er sitatets siste setning. Momentet "krig" står sentralt i terrorismediskursen, og tillegges altså i visse tilfeller en slik vekt at det tilsynelatende trumfer menneskerettigheter. Andre kommentatorer, i svar til "GHjo"s innlegg, hevder blant annet at det egentlige

problemet er politikerne og media, og at islam må forbys i sin helhet i den vestlige verden. Hvis dette ikke lykkes ved bruk av grensebevoktning, bør det bygges en mur.

I artikkelen "*Hva nå Frankrike?*" publisert 15. juli 2016 – én dag etter terrorangrepet i Nice – omtaler artikkelforfatter Hanne Tolg Sør-Frankrike som utrygt og uttrykker sin frustrasjon for det som i vår tid er blitt kjent som "slacktivism"⁶. I kommentarfeltet har Fjordman limt inn et utdrag av et intervju han gjorde i forbindelse med publiseringen av sin bok "*Vitne til vanvidd*". I dette intervjuet blir Fjordman stilt spørsmål om hvorfor menneskerettigheter bør anses som noe sekundært i møte med utfordringene med innvandring. Fjordmans svar er at han "har ikke forstått hvorfor diskriminering er så ille", og at alternativet er å begå nasjonalt selvmord. Disse uttalelsene kan forklare noe av rasjonaliseringen bak utsagn som det "GHjo" legger frem. Fundamentale menneskerettigheter, som likhet for loven og ytringsfrihet, legges til side grunnet tanken om en krig mot islam og muslimer. Denne krigen fungerer på Document som en basis for tilsidesettelse av menneskerettigheter og diskriminering av muslimer.

18. mai 2017 kjørte en bil inn i en folkemengde på Times Square i New York. Document var raskt ute med en artikkel om saken. Den opprinnelige artikkelen ble publisert med tittelen "*Reuters: Bil kjørte på fotgjengere på Times Square – 10 skadet*", men denne ble etter hvert endret til "*En død – 23 skadet i New York. Bilfører ikke terrormistenkt*". Før det ble klart at bilføreren hadde et kriminelt rulleblad og kjørte i ruspåvirket tilstand, var kommentarfeltet dominert av spekulasjoner rundt gjerningsmannens religiøse tilhørighet og motiv:

Allahu Akbar ("PK svada" 2017)

Huff, drøye folk az, helt morbid jævlig. Tidlig å spekulere her nå, er vel en bitteliten sjangs for at bilisten fikk et illebefinnende etc, men uansett; det er et mønster her, og da tenker jeg ikke på mønstret i dekk. ("snakkefinger" 2017)

Er det rasistisk av meg å tro at dette er en handling utført av en muslim? ("kroniker" 2017)

⁶ "Actions performed via the Internet in support of a political or social cause but regarded as requiring little time or involvement, for example signing an online petition or joining a campaign group on social media." (oxforddictionaries.com)

Tviler på at dette var et uhell. Folk ser ut til å ligge spredt utover et større område, som om noen kjørte på...og sjåføren ser ut som han passer profilen på en terrorist. ("Chris" 2017)

Kan det være islam, igjen? ("Kurt O Fittje")

Selv etter at det lokale politiet slo fast at sjåføren hadde kjørt i ruspåvirket tilstand, var enkelte fremdeles overbeviste om hva som *egentlig* hadde skjedd:

Gjerningsmannen er 26 år og bor i Bronx, og det er fyllekjøring, sier NYPD. Dette er selvsagt langt mer enn fyllekjøring. Mannen prøvde å meie ned flest mulig mennesker, og det er terrorhandling uten tvil! ("finnur" 2017)

NRK sier han kjørte i feil kjøreretning. Oppdaget han ikke dette før 22 mennesker var meid ned? Ser på bildet at han er farget. Merkelig dette. ("Ann O Nym" 2017)

"Chris" og "Ann O Nym" fokuserer på sjåførens utseende, og setter tilsynelatende likhetstegn mellom mørk hud og terrorhandlinger. Kommentaren til "PK svada" er av sarkastisk karakter og retter øyeblikkelig fokuset mot islam, noe "Kurt O Fittje" stemmer i. "snakkefinger" henviser til et mønster, og det er rimelig å anta at dette henviser til fremgangsmåten ved bruk av kjøretøy mot myke mål. Disse kommentarene demonstrerer det hegemoniet som eksisterer på Document i terrorismediskursen. Det tas for gitt at angrep mot sivile, så fremt det på en eller annen måte passer en viss "profil", ikke bare er terrorisme, men terrorisme begått av muslimer.

6.3.2 Språklige virkemidler: Naivitet

Dette nodalpunktet, som jeg gjorde rede for i kapittel 5, fungerer i praksis som en forklaringsmodell på hvorfor terrorisme forekommer på europeisk jord. I artikkelen "*Angela Merkel: Ubegripelig ugjerning*" av Christian Skaug, publisert dagen etter terrorangrepet mot julemarkedet i Berlin 19. desember 2016, gjengis talen forbundskansler Merkel holdt i forbindelse med angrepet. Merkel omtalte angrepet som en "grusom og til syvende og sist ubegripelig ugjerning". Artikkelen setter fokus på hvilken del av talen som skal legges vekt på, noe som gjenspeiles i kommentarfeltet.

For oss tenkende mennesker er det Merkel som er ubegripelig. ("Klokkeren" 2016)

Hvis dette nautet av en forbundskansler, Angela Merkel, hadde gidet å sette seg inn i koranen og øvrige islamske skrifter i stedet for å slippe inn i landet millioner av papirløse muslimske menn i stridsdyktig alder, ville hun ha forstått at det som skjedde i går på julemarkedet i Berlin, ikke var så Merkel(ig) likevel. Men når politisk korrekt dumskap blir hevet opp som den edleste dyd, da vil det gå slik det går. ("GHjo" 2016)

(...) At hun ikke har satt seg inn i hva islam vil i Europa før hun satte døra på vidt gap, det er ubegripelig. ("Tankestreken" 2016)

Helt ubegripelig ja. Hvis man ikke hadde lyttet litt til disse fæle monstrene av noen høyreekstreme da. Det som ER ubegripelig at hvor ufattelig naiv og kunnskapsløs denne dama er. ("Chris" 2016)

Disse kommentarene er gode eksempler på antipatien som eksisterer på Document mot politiske ledere. Den første kommentaren slår fast at det er Merkel selv som er ubegripelig. "Oss tenkende mennesker" ekskluderer Merkel, mens det er rimelig å anta at disse tenkende menneskene er ment å henvise til "Klokkeren"s meningsfeller og dermed majoriteten av Documents brukere. "GHjo" anser Merkel som et "naut", og setter spørsmålstegn ved hennes vilje til å sette seg inn i islamske skrifter. Dermed males det et bilde av Merkel som dum, uvitende og inkompetent, noe "Tankestreken" forsterker. Den siste kommentaren er av sarkastisk karakter, og stiller i praksis spørsmål om ikke Merkel burde ha lyttet til høyreekstreme for å unngå terrorangrep.

Andre kommentarer under samme artikkel går i stor grad ut på de samme poengene, dog med enkelte variasjoner. Mens noen hevder at én flyktning er én for mye, er andre mer opptatt av å stemple Merkel som en idiot som selv er skyld i angrepet og bør stilles for riksrett. Hvorvidt det er bevisst villedelse, ren uvitenhet, bortforklaringer eller benektelser som benyttes som argument for Merkels inkompetanse, er det en gjennomgående tendens i kommentarfeltet at hennes naivitet er enten hoved- eller delskyldig i terrorangrepet. Begrepet "ubegripelig" nevnes kun én gang i selve artikkelen, men hele 15 ganger i kommentarfeltet fordelt på 46 kommentarer. I samtlige tilfeller er det enten for å poengtere at terrorangrepet aldeles ikke var

ubegripelig, men snarere en naturlig konsekvens av den uforsiktige innvandringspolitikken, eller for å poengtere at Merkel selv "er ubegripelig".

I artikkelen "*Nice – vi trenger ikke flere selvfølgeligheter nå*", publisert to dager etter terrorangrepet i Nice 14. juli 2016, uttrykker Andersen sin frustrasjon over det han omtaler som selvfølgeligheter og repetisjoner. Han lister opp 31 slike selvfølgeligheter, som alle representerer mangel på handling til fordel for snikksnakk, og som alle innledes med "vi trenger ikke". Noen eksempler på de 31 punktene er som følger:

- Vi trenger ikke flere innenriksministere som hevder «folk kan føle seg trygge» Det er ikke trygt lenger, og masseinnvandringen har skylden.
 - Vi trenger ikke flere prester som sier «kristendommen og Islam er to sider av samme sak» Tvert om er de religiøse motpoler. Det er derfor kristne blir utryddet.
 - Vi trenger ikke flere media som gjør alt for å beskytte det flerkulturelle samfunnsekperimentet som har feilet i hvert eneste land over hele Europa.
- (Andersen 2016)

Artikkelen innledes med et bilde av en muslimsk terrorist som roper "Allahu akbar!!!" mens han kjører en lastebil med påskriften "RELIGION OF PEACE" gjennom en folkemengde. Ofrene, som ligger blodig igjen på bakken, har snakkebobler som inneholder det Andersen omtaler som selvfølgeligheter. Et av ofrene sier "Don't forget we colonized his country", mens et annet sier "Don't mix everything together. Don't play the game of the far-right". Tegningen er utvilsomt ment å uttrykke den samme frustrasjonen som artikkelen selv gjør, nemlig for mange ord og for lite handling. Satiren ligger blant annet i at det er "lett" å komme med politiske floskler når en selv ikke er direkte berørt, mens de som blir ofre for terrorhandlinger ikke ville funnet på å komme med samme type bortforklaringer. Andersen innleder sin 31-punktsliste med følgende avsnitt:

Å feire «normal» nasjonaldag under unntakstilstand og direkte terrortrusler et totalt skjødesløst. Det viser at europeiske ledere fortsatt er i «**late-som**» **modus**. De risikerer andres liv ved å *håpe* det går bra, og de **tror problemet forsvinner av seg selv**. Fortsatt. Og jeg føler kvalme og sorg over at **ledende krefter i samfunnet har nektet å høre på kloke mennesker** som har advart i tiår etter tiår, og har kalt fornuftig,

normal sikkerhetstenking og føre-var politikk for «rasisme». **De nekter også å innrømme at de tok feil**, og fortsetter å vende seg mot sitt eget **ekkokammer av feilinformasjon og naivitet**. (Andersen 2016)

Jeg har uthevet de delene av avsnittet som er av størst relevans i denne sammenheng. Samtlige uthevelser speiler tilbake på det aktuelle nodalpunktet og dets momenter, med mest vekt på bevisst villedelse og benektelse. Andersen vrir så fokuset over på hva som *egentlig* trengs: Et "ærlig oppgjør med islam og flerkulturen." Handling. Et paradigmeskifte. Virkelighetsorientering. "Ærlighet, kunnskap, og makt." "Innrømmelser av feil." "En erklæring om at "multikulti" er dødt." "Flere som blir forbanna." Å bytte ut naive ledere og å "gi alle flerkulturelle ledere sparken", til fordel for "ledere som skjønner at fiender er fiender." Ikke minst trenger vi "journalister som setter seg inn i historiske fakta om Islam", og å "lytte til islamkritikere, i stedet for å hetse dem".

Og gjør vi det ikke nå, så må vi vente til neste terrorangrep.

Eller neste? Eller neste? Eller neste? Når er det nok?

NÅ er det nok. Forsvinn flerkulturister! Alt dere gjør, gjør det bare verre. (Andersen 2016)

Andersen omtaler denne krigen i ordelag som minner kraftig om det synet Breivik forfektet:

Dette er en 1400 år gammel sivilisasjonskamp, som ble gjenoppvekket i 1979, og har eskalert hurtig til å omfatte hele hærer av ekstremister, og millioner av sympatisører som infiltrerer Europa. Dette er noe helt nytt, mye farligere og mye sterkere: Det er stormfronten av krig. Vinden som kommer før torden smeller. (Andersen 2016)

Krigen er altså 1400 år gammel og "noe helt nytt" på samme tid. Det utelates kilder på "millioner av sympatisører som infiltrerer Europa", selv om dette ikke bør vies for stor oppmerksomhet isolert sett: Ingen av påstandene i artikkelen har tilhørende kilder, og *significant absences* er dermed fremtredende i artikkelen som helhet.

Kritikken under dette nodalpunktet er altså hovedsakelig rettet mot politiske ledere. I det første eksemplet fra kapittel 5 er det statsminister Erna Solberg som er målskive, mens det i dette kapitlet er forbundskansler Angela Merkel og til slutt ledere generelt. Den

gjennomgående tendensen er at det benyttes den samme type karakterdrap som bidragsytere på Document hevder de selv blir utsatt for av mainstream media, eksempelvis i artikkelen til Erling Skjalgsson. Forskjellen ser ut til å ligge i en oppfatning av at dette er politiske ledere og dermed må tåle kritikk. Spørsmålet blir når kritikk går fra å være konstruktiv til destruktiv. "Kritikken" som Merkel, Solberg, og ledere generelt blir offer for i disse eksemplene, går i hovedsak ut på lite flatterende beskrivelser av deres intelligens og motiver. Dette skaper, og opprettholder, et hegemoni hvor politiske ledere er inkompetente grunnet deres roller som politiske ledere: Det settes i realiteten likhetstegn mellom inkompetanse og politisk lederskap. I denne ligningen eksisterer det imidlertid visse unntak. Enkelte politiske ledere, som Geert Wilders og Marine Le Pen, ser ikke ut til å være ofre for den samme naiviteten som Merkel og Solberg. Dette henger sammen med deres politiske ståsted når det kommer til islam og muslimer, som i stor grad samsvarer med den generelle oppfatningen på Document. Wilders og Le Pen kan med andre ord sies å ha "skjønt det".

6.3.3 Flerstemmighet

Det eksisterer liten grad av flerstemmighet i terrorismediskursen, spesielt når det kommer til artiklene publisert kort tid etter terrorangrep som er fokuset i denne delen av analysen. Selv om skylden for terrorangrep tidvis ser ut til å skifte fra islam og muslimer til politiske ledere – og i enkelte tilfeller den øvrige befolkningens handlinger på den politiske arena – utgjør disse samlet sett en virkelighetsforståelse som samsvarer med den konspirasjonstenkningen som ligger til grunn for Eurabia-teorien. Denne virkelighetsforståelsen baserer seg på en oppfatning av muslimsk terror som et symptom på manglende handlekraft, kompetanse og intelligens hos politiske ledere, med spesielt fokus på venstresiden. Politiske ledere har videre oppnådd sin makt grunnet den øvrige befolkningens manglende evne til å innse hva som skjer. En viktig faktor for denne manglende innsikten er media, som bidrar til å opprettholde den ortodokse løgnen som Documents bidragsytere mener å ha gjennomskuet. Dermed blir sannheten stigmatisert, og kun tilgjengelig for de som "har skjønt det".

I terrorismediskursen, som i politikdiskursen men dog i større grad, kommer flerstemmigheten tydeligst frem i kommentarfeltene. I artikkelen "*Ampert mellom muslimer og tyskere ved Olympia-kjøpesenteret*", publisert to dager etter at en tysk-iransk 18-åring skjød og drepte 9 mennesker, tar Skaug opp en video som viser et opptak dagen etter skytingen. Videoen viser "en muslim som har mistet venner, snakker høylytt om at verden er ødelagt, og noen følger opp med «Allahu akbar». Tyskere som hører det reagerer med sinne og

ukvemsord. Politiet går imellom for sikkerhets skyld" (Skaug 2016). Det bør nevnes at fem timer før Skaug la ut videoen, publiserte nrk.no en artikkel som slår fast at tyske etterforskere er sikre på at gjerningsmannen ikke hadde bånd til islamistgrupper (Zondag 2016). I ettertid uttalte Tysklands innenriksminister at han tvert imot sympatiserte med Breivik (Sætran 2016). I kommentarfeltet under Skaugs artikkel er det likevel islam og muslimer som er fokuset. Én kommentator hevder at "det er dumt av tyskerne å gå på muslimene. Det er politikerne som er ansvarlige for kaoset, og det er de som må konfronteres ("Arit Sen" 2016). To av svarene innlegget har fått er disse:

Muslimene er nå ansvarlige de også. Er ikke politikerene som utfører handlingene. Det er muslimene selv som står for det. "Ikke alle muslimer er terrorister , men alle terrorister er muslimer".. ("Per" 2016)

Nei, det er ikke dumt. I perioder tenkte også jeg sånn, men nei. Går noen løs på politikernes kjæledegger vil politikere og myndigheter ta ansvar ved å sette dem i sikkerhet. Helst til sitt eget land. ("wolfsburg" 2016)

Disse svarene demonstrerer en viss flerstemmighet, men med begrenset omfang: Mens den opprinnelige kommentaren samsvarer med den virkelighetsforståelsen beskrevet ovenfor, avviker ikke nødvendigvis svarene fra denne. Flerstemmigheten ligger ikke i hva som skal defineres som et problem, men hvilket problem som er *størst*. Mens "Arit Sen" anser politikerne som det største problemet, fokuserer det første svaret på at det ikke er politikerne som utfører selve terroren. Det kan dermed tolkes som at "Per" mener at muslimene er det mest akutte problemet og bør tas hånd om først. Likevel sier "Per" at muslimene er ansvarlige "de også", som vitner om en viss enighet med innlegget han svarer på. Det siste svaret innledes med direkte uenighet, og argumenterer med at ved å angripe muslimer kan man forhåpentligvis få muslimene sendt vekk, om det så er for å beskytte dem. Det henvises likevel til muslimer som "politikernes kjæledegger", som understreker en viss politikerforakt også hos "wolfsburg".

I kommentarfeltet under artikkelen om den ruspåvirkede sjåføren på Times Square i New York, er det enkelte kommentatorer som har forsøkt å nyansere diskusjonen. Under nodalpunktet islamisering ga jeg eksempler på noen av kommentarene, hvor den ene lød "Er det rasistisk av meg å tro at dette er en handling utført av en muslim?" ("kroniker" 2017).

Etter at det kom frem at hendelsen ikke var et terrorangrep, har én person svart "Ja, det er det!" ("Daniel" 2017) mens en annen sarkastisk svarer at "Det er uvitende. Muslimer ble av ISIS og andre oppfordret til å bruke store, tunge biler" ("Finn" 2017). En annen kommentar som også ble nevnt var "Allahu Akbar" ("PK svada" 2017), som senere ble møtt med følgende svar:

Drit i det da!

Vent til du får bekreftelse. Tar du feil så er det mer ammunisjon til multikulturalistene om at "vi" er fordomsfulle. Og da blir det enda vanskeligere å vinne flere over på "vår" side.

Nå ser det faktisk ut som at dette kan dreie seg om promillekjøring. ("LasseRon" 2017)

Hovedbekymringen for "LasseRon" ser altså ut til å være at forhastede og feilaktige konklusjoner kan skade Documents sak.

Flerstemmigheten i terrorismediskursen er med andre ord svært begrenset. I motsetning til i politikdiskursen eksisterer det ingen klare elementer. Terrorisme, islam, muslimer, politiske ledere, venstresiden, og media er alle klart definerte tegn i det eksisterende hegemoniet. I den grad det eksisterer flerstemmighet – selv i kommentarfeltene – er det gjerne i form av hvilken fiende som utgjør den største eller mest akutte trusselen for det frie Europa.

Diskursanalysen utgjør ca. halvparten av den totale tekstmengden. Jeg anså det som formålstjenlig å vie den såpass mye plass av flere årsaker. Blant disse er ikke bare kompleksiteten bak noen av påstandene som fremsettes, men også for å kunne demonstrere at det er snakk om gjennomgående tendenser og ikke isolerte enkelttilfeller. Samtidig har det vært viktig å legge et fornuftig grunnlag for diskursanalysen med de foregående kapitlene, og det har derfor vært viktig å finne en balanse. I neste og siste kapittel vil jeg sammenfatte observasjonene jeg har gjort, og formulere et svar på den opprinnelige problemstillingen.

7. Avsluttende diskusjon

Målet med denne avhandlingen har vært å belyse hvilken rolle Eurabia-teorien spiller i den overhengende islamofobiske diskursen på Document, hvordan islam og muslimer inkorporeres i den politiske diskursen, samt hvordan terrorrelaterte hendelser eventuelt settes inn i et overordnet system. Analysen av disse to diskursene har sammen bidratt til å belyse dette.

Svaret på de to siste spørsmålene synes å være at den politiske dimensjonen er dominerende. Systemet som terrorrelaterte hendelser settes inn i, er nettopp det politiske som Eurabia-teorien baserer seg på. Dette politiske systemet fungerer som en forklaringsmodell på alt som er galt med både det norske og europeiske samfunnet, og *hvorfor* det er galt. Den islamofobiske dimensjonen reduseres dermed til noe sekundært, og de problemene og utfordringene som eksisterer på grunn av islam og muslimer er *symptomer* på en feilslått politisk utvikling. Denne politiske utviklingen kan i stor grad oppsummeres ved å benytte diskursanalysens fem nodalpunkter som nøkkelord: Sosialisme, innvandring, økonomi, islamisering, og naivitet.

Som vi har sett fungerer sosialisme som en samlebetegnelse på politiske tanker og handlinger som artikkelforfattere og kommentatorer på Document uttrykker sterk antipati overfor. Hovedårsaken til denne antipatien er det som trekkes frem som det flerkulturelle eller multikulturelle. Sosialisme omtales som en ideologi som gjennomsyrrer venstresiden av det norske politiske landskapet, og det hevdes at det benyttes blant annet hjernevask og propaganda som virkemidler for å undertrykke den egentlige sannheten. Propagandaen muliggjøres grunnet sosialistenes kontroll over riksmediene. Redaktør Hans Rustad hevder sågar at det eksisterer en *allianse* mellom sosialister og islamister. Alliansen utgjør en form for meningspoliti, hvor enhver som våger å tale dem imot stemples som rasister og islamofober.

Sosialismens politiske standpunkt om multikultur fører med seg økt muslimsk innvandring. Multikulturen, og den medfølgende innvandringen, omtales som resultatet av en tullede drøm som i realiteten er et mareritt. Grunnen til dette er at muslimer ikke er i stand til å integreres i verken Norge eller Europa. Muslimer i Europa befinner seg på "feil sted", og den kulturelle inkompatibiliteten nødvendiggjør et kulturelt selvforsvar. Det er i dette kulturelle

selvforsvaret at islamofobien kommer til uttrykk, blant annet ved fokus på etnisitet og frykten for kulturell utvanning. Det uttrykkes frykt og frustrasjon over at politiske ledere tilsynelatende enten hater norsk kultur, eller hevder at norsk kultur ikke eksisterer.

Videre fører globaliseringens frie flyt av mennesker på tvers av landegrensene til økonomisk press på Norge. Muslimske innvandrere stemples som lykkejegere og økonomiske immigranter. De er "avhengige av sosialhjelp" og "har NAV som arbeidsgiver". Et besøk ved ditt lokale NAV-kontor skal angivelig være tilstrekkelig bevis på denne påstanden. Igjen uttrykkes det sterk frustrasjon over at politiske ledere, samt den øvrige befolkningen, ikke er i stand til å identifisere dette problemet. Rasjonaliseringen av denne manglende innsikten består av en sammensvergelse blant politikere og journalister, som undertrykker sannheten Document avdekker.

Assosiasjonen mellom islam/muslimer og terrorisme legitimerer det kulturelle selvforsvaret. Det beskrives en kamp mot terror som allerede har eskalert til krig, og paralleller mellom islam og nazisme trekkes frem gjentatte ganger. Denne kampen omtales som en forventet konsekvens av den ødeleggende masseimporten av innvandrere fra "tilbakestående land". Som løsningsforslag tas det opp internering av muslimer, rapporteringsplikt, overvåking av moskeer, samt full stopp av muslimsk innvandring. Innskrenking av menneskerettigheter og diskriminering av muslimer rettferdiggjøres ved å peke på krigen vi står overfor. Også her uttrykkes den samme frustrasjonen over politiske ledes manglende realisering, eller innrømmelse, av hva som foregår.

Naivitet står dermed sentralt i forklaringsmodellen på Document. Politiske ledere som Angela Merkel og Erna Solberg er tilsynelatende ute på dypt vann, og evner ikke å sette seg inn i "hva islam vil" – homogenisering av islam preger retorikken. Nøyaktig hvorfor politiske ledere ikke erkjenner det innlysende, ser ut til å være et tema preget av en viss uenighet. Mens enkelte fokuserer på manglende vilje, fokuserer andre på manglende evne. Begge er imidlertid preget av et fokus på inkompetanse. Dette kunne ha vært unngått om man lyttet til høyreekstreme og islamkritikere, hevdes det.

Vi kan nå se noen gjennomgående tendenser i den islamofobiske diskursen på Document. All elendigheten som islam og muslimer fører med seg, enten det er i form av økonomisk press eller terrorangrep, er symptomer på en sykdom av politisk karakter. Denne sykdommen

eksisterer grunnet stigmatisering av sannheten slik Document presenterer den.

Stigmatiseringen muliggjøres gjennom kontroll av politiske beslutningsorganer og media. Vi har altså å gjøre med et nettverk av konspiratører, som sammen arbeider for å holde sannheten skjult. Multikulturalismen symboliserer svakhet, og dens dominans i den politiske sfære er årsak til vår servile tilstand, *dhimmitude*. Selv om "Eurabia" sjelden nevnes direkte (et googlesøk på Document gir i skrivende stund 458 treff for "Eurabia"), kan konspirasjonsteorien tolkes som en basis for virkelighetsforståelsen som preger nettsidens bidragsyttere.

Sammenligner man med tidligere forskning, som Bangstad og Gardell, samsvarer dette med deres funn. Begge tillegger Eurabia-teorien stor vekt i forståelsen av islamofobi. Min avhandling er imidlertid fokusert på én enkelt nettside, og skiller seg dermed fra begge på dette punktet. Denne avhandlingen er ment å tilføre mer kunnskap på et forskningsfelt som ifølge Gardell (2011) ligger åpent, og som foreløpig består av "spredte byger" (s. 21f).

Når det gjelder Document som helhet er det stor grad av homogenitet. De viktigste aspektene ved konspirasjonen eksisterer det stor enighet rundt. Selv i tilfeller hvor det beviselig ikke har funnet sted et terrorangrep, opprettholdes hegemoniet ved å undergrave offisielle rapporter og ved å fokusere på hva som "egentlig" fant sted. Det er lite å spore av motstridende meninger, spesielt i artiklene som publiseres. Selv i kommentarfeltene er det begrenset med flerstemmighet. I de tilfellene det forekommer, er det som oftest hvem som bør tillegges mest vekt: Den interne eller den eksterne fienden. Enkelte steder er det imidlertid mulig å identifisere direkte uenighet, eksempelvis ved rollen kristendom spiller i islamiseringen.

Den konspiratoriske dimensjonen i den islamofobiske diskursen på Document er sterkt preget av Eurabia-teorien, som dermed spiller en sentral rolle i nettsidens islamofobiske diskurs. Herunder finner vi klassiske kjennetegn som skepsis mot autoriteter og elitestyrte media. Den Eurabia-inspirerte bruken av falsk statistikk understreker at tiden renner ut. Samtidig fungerer denne statistikkbruken som eksempel på spranget fra fakta til fantasi, som Hofstadter trekker frem. Som Uscinski & Parent viser tros konspirasjonsteorier på av alle deler av det amerikanske samfunnet. Overføringsverdien fra USA til Norge kan hevdes å være begrenset av flere årsaker, som for eksempel størrelsen på landene og det politiske systemet. Likevel er det en viss overensstemmelse mellom deres funn og Documents lesere, om man legger Klassekampens undersøkelse til grunn. Det behøves imidlertid mer kvantitativ forskning på

konspirasjonsteoretikere i Norge for bedre å kunne sammenligne med funnene til Uscinski & Parent og Freeman & Bentall.

Den islamofobiske diskursen på Document baserer seg på en årsak-virkningskjede som til sammen konstruerer fiendebilder. Av de fem nodalpunktene kan sosialisme og naivitet identifiseres som årsaker, og innvandring og islamisering som virkninger. Nodalpunktet økonomi kan fungere både som årsak og virkning: Økonomisk immigrasjon kan defineres som en årsak, mens presset på velferdsstaten kan defineres som en virkning. Fiendebildet denne kjeden skaper baserer seg på en ekstern og en intern fiende. Den interne fienden består primært av politikere og journalister, mens den eksterne fienden består enten av muslimer eller islam som helhet. I Eurabia-teorien skilles det ikke spesielt mellom disse. De er begge delaktige i konspirasjonen, og muslimer "er" islam. På Document eksisterer det imidlertid en forståelse av den interne fienden som hovedfienden, med den eksterne som en sekundær fiende. Selv med dette i betraktning, er det nærværet av den eksterne fienden som utgjør den umiddelbare trusselen. Denne utgruppen søker å ta kontroll over Europa og Norge. Ifølge Eurabia-teorien eksisterer det altså en sammensvergelse hvor utgruppen arbeider sammen med politikere, journalister og intellektuelle for å holde sannheten skjult. Dette samsvarer med mine funn, selv om det i enkelte tilfeller ser ut til å eksistere usikkerhet rundt hvorvidt det er bevisst villedelse eller direkte dumskap.

Litteraturliste

Allen, Chris

(2010) *Islamophobia*. London: Routledge.

Austin, John L.

(1962) *How to Do Things With Words*. London: Oxford University Press.

Bangstad, Sindre

(2014) *Anders Breivik And The Rise of Islamophobia*. London: Zed Books.

Barkun, Michael

(2003) *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America*. Berkeley: University of California Press.

Bilewicz, Michal & Sedek, Grzegorz

(2015) Conspiracy stereotypes: Their sociopsychological antecedents and consequences. I.M. Bilewicz, A. Cichocka & W. Soral (Red.), *The Psychology of Conspiracy*. (S. 3-22). London: Routledge

Brotherton, Rob

(2015) *Suspicious Minds: Why We Believe Conspiracy Theories*. London: Bloomsbury.

Earnest, David C.

(2006) Neither Citizen nor Stranger: Why States Enfranchise Resident Aliens. *World Politics*, 58(2), 242-275.

Fairclough, Norman

(2010) *Critical Discourse Analysis*. London: Routledge.

Fekete, Liz

(2009) *A Suitable Enemy: Racism, Migration and Islamophobia in Europe*. London: Pluto Press.

Freeman, Daniel & Bentall, Richard P.

(2017) The Concomitants of Conspiracy Concerns. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 52(5), 595-604. doi: 10.1007/s00127-017-1354-4

Færseth, John

(2013) *KonspiraNorge*. Falun: Humanist Forlag.

Gardell, Mattias

(2011) *Islamofobi*. Oversatt av Alexander Leborg. Oslo: Spartacus Forlag.

Haanshuus, Birgitte P. & Jupskås, Anders R.

(2017) Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(2), 145-165. doi: 10.18261/issn.1504-291X-2017-02-01

Hervik, Peter

(2015) Xenophobia and Nativism. I Wright, James D. (Red.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol. 25. (S. 796-801). Oxford: Elsevier.

Hofstadter, Richard

(1964) *The Paranoid Style in American Politics*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Jørgensen, Marianne Winther & Phillips, Louise

(1999) *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Forlag.

Klug, Brian

(2014) Islamophobia: A concept comes of age. *Ethnicities*, 12(5), 665-681. doi: 10.1177/1468796812450363

Kofta, Mirosław & Sedek, Grzegorz

(2005) Conspiracy Stereotypes of Jews During Systemic Transformation in Poland. *International Journal of Sociology*, 35(1), 40-64. doi: 10.1080/00207659.2005.11043142

Meer, Nasar & Modood, Tariq

(2009) Refutations of racism in the 'Muslim question'. *Patterns of Prejudice*, 43(3-4), 335-354. doi: 10.1080/00313220903109250

Olsen, Torjer A.

(2006) Diskursanalyse i Religionsvitenskapen. I S.E Kraft & R.J Natvig (Red.), *Metode i religionsvitenskap*. (S. 51-71). Valdres: Pax Forlag.

Partridge, Christopher

(2004) *The Re-Enchantment of the West vol. 1*. London: T&T Clark International.

Richardson, John E. & Wodak, Ruth

(2009) Recontextualising fascist ideologies of the past. *Critical Discourse Studies*, 6(4), 251-267. doi: 10.1080/17405900903180996

Runnymede Trust: Commission on British Muslims and Islamophobia

(1997) *Islamophobia: A Challenge for Us All: Report of the Runnymede Trust Commission on British Muslims and Islamophobia*. London: Runnymede Trust.

Taras, Raymond

(2012) *Xenophobia and Islamophobia in Europe*. Edinburg: Edinburg University Press.

Uscinski, Joseph E. & Parent, Joseph M.

(2014) *American Conspiracy Theories*. New York: Oxford University Press.

Young, Katherine K. & Nathanson, Paul

(2010) *Sanctifying Misandry: Goddess Ideology and the Fall of Man*. Québec: McGill-Queen's University Press.

Internettkilder

Andersen, Kent & Tybring-Gjedde, Christian

(2010, 25. august) Drøm fra Disneyland. Hentet fra

<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Drom-fra-Disneyland-212763b.html>

(Sist åpnet 25. mai 2017)

Andersen, Øystein & Setten, Karen O.

(2017, 22. juni) - Jævla svarte muslimske mødre, ropte mannen og angrep med kniv.

Hentet fra [http://www.dagbladet.no/nyheter/jaevla-svarte-muslimske-modre-ropte-](http://www.dagbladet.no/nyheter/jaevla-svarte-muslimske-modre-ropte-mannen-og-angrep-med-kniv/67866194)

[mannen-og-angrep-med-kniv/67866194](http://www.dagbladet.no/nyheter/jaevla-svarte-muslimske-modre-ropte-mannen-og-angrep-med-kniv/67866194) (Sist åpnet 25. juni 2017)

Bennike, Christian

(2014, 3. november) Vi lever i den fredeligste epoke i menneskehedens historie.

Hentet fra [https://www.information.dk/udland/2014/11/lever-fredeligste-epoke-](https://www.information.dk/udland/2014/11/lever-fredeligste-epoke-menneskehedens-historie)

[menneskehedens-historie](https://www.information.dk/udland/2014/11/lever-fredeligste-epoke-menneskehedens-historie) (Sist åpnet 26. juni 2017)

Flood, Kristin

(2004, 7. april) Skriver om islams inntog i "Eurabia". Hentet fra

<https://www.aftenposten.no/kultur/Skriver-om-islams-inntog-i-Eurabia-510404b.html>

(Sist åpnet 10. mai 2017)

FN

(1951, 12. januar) Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Hentet fra

[https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-](https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-English.pdf)

[English.pdf](https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-English.pdf) (Sist åpnet 21. juni 2017)

Gulbrandsen, Bjørn

(2008, 17. april) Gjenoppstått rikskansler? Hentet fra

<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Gjenoppstatt-rikskansler-302535b.html>

(Sist åpnet 14. juni 2017)

Grymer, Torunn

(2017, 20. juni) 47-åring fra Wales terrorsiktet for moskéangrepet i London. Hentet fra <https://www.nrk.no/urix/47-aring-fra-wales-terrorsiktet-for-moskeangrepet-i-london-1.13567464> (Sist åpnet 26. juni 2017)

IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet)

(2014) Integreringsbarometeret 2013/2014: Holdninger til innvandring, integrering og mangfold. Hentet fra <https://www.imdi.no/contentassets/cd74d67fc3dc4cb89f389809dd718da9/integreringsbarometeret-2013-2014.pdf> (Sist åpnet 6. mai 2017)

Jensen, Peder "Fjordman"

(2016, 20. september) Selektiv ytringsfrihet. Hentet fra <https://www.nrk.no/ytring/selektiv-ytringsfrihet-1.13136033> (Sist åpnet 9. mai 2017)

Leech, Robb

(2015) Velkommen til moskeen. Sett via <https://tv.nrk.no/program/KOID29002815/velkommen-til-moskeen> (Sist åpnet 2. juni 2017)

Melby, Andrea & Mikalsen, Kaja S.

(2016, 12. juni) Frp-politiker sidestiller hijab og nazikostyme etter frisørdommen. Hentet fra <https://www.nrk.no/ostlandssendingen/frp-politiker-sidestiller-hijab-og-nazikostyme-etter-frisordommen-1.13131261> (Sist åpnet 6. mai 2017)

Nordgaard, Tor-Bjørn

(2010, 21. desember) - En ikke-representativ elite domminerer [sic] nyhetsbildet. Hentet fra <http://idag.no/nyheter/en-ikke-representativ-elite-domminerer-nyhetsbildet/19.6547> (Sist åpnet 24. mai 2017)

PFU (Pressens Faglige Utvalg)

(2011, 6. november) PFU-sak 007/11. Hentet fra <http://gammel.pfu.no/case.php?id=2431> (Sist åpnet 3. mai 2017)

Rostad, Ida L.

(2017, 9. juni) Barn misbrukt på islamkritisk nettsted – nå er bilde fjernet. Hentet fra https://www.nrk.no/finnmark/barn-misbrukt-pa-islamkritisk-nettsted-_-na-er-bildet-fjernet-1.13553110 (Sist åpnet 18. juni 2017)

Sandvik, Siv

(2011, 20. september) Frp-topp: - Jeg har lært. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/frp-topp_-_-jeg-har-laert-1.7801617 (Sist åpnet 12. mai 2017)

Skevik, Erlend

(2009, 24. februar) Her er Frps skremme-liste. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/frp/her-er-frps-skremme-liste/a/547399/> (Sist åpnet 12. mai 2017)

Skevik, Erlend & Johansen, Øystein D.

(2010, 26. august) Høyreekstreme hyller utspill fra Frp-topp. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/frp/hoeyreekstreme-hyller-utspill-fra-frp-topp/a/10018099/> (Sist åpnet 12. mai 2017)

SSB (Statistisk Sentralbyrå)

(Udatert) Stortingsvalget 1985. Godkjente stemmer etter parti/valgliste. Hentet fra <https://www.ssb.no/a/kortnavn/stortingsvalg/histtab/t-1985.html> (Sist åpnet 6. mai 2017)

Sunde, Inger M. (Red.)

(2013) Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/43716ef78a2b410c9e9fb8601dff0216/rapport_forebygging-rad-eks.pdf (Sist åpnet 8. juni 2017)

Sætran, Frode

(2016, 28. juli) Bayerns innenriksminister: Drapsmannen i München var påvirket av Behring Breivik. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/verden/Bayerns->

innenriksminister-Drapsmannen-i-Mnchen-var-pavirket-av-Behring-Breivik-601038b.html (Sist åpnet 14. juni 2017)

Torvik, Yngvild G. & Åm, Ingrid G.

(2017, 9. juni) Islamkritikk på deletoppen. Hentet fra <http://www.klassekampen.no/article/20170609/ARTICLE/170609967> (Sist åpnet 17. juni 2017)

United States Holocaust Memorial Museum

(udatert) Josef Mengele. Hentet fra <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007060> (Sist åpnet 3. juni 2017)

Vidunsdatter, Trine & Rostad, Ida L.

(2017, 15. mars) Skolebussen har blitt skrekken selv: – Drapstrusler, slagsmål, biting og mobbing. Hentet fra https://www.nrk.no/finnmark/skolebussen-har-blitt-skrekken-selv_-_drapstrusler_-slagsmal_-biting-og-mobbing-1.13426945 (Sist åpnet 17. juni 2017)

Whitaker, Brian

(2002, 12. august) Selective MEMRI. Hentet fra <https://www.theguardian.com/world/2002/aug/12/worlddispatch.brianwhitaker> (Sist åpnet 15. mai 2017)

Whitaker, Brian

(2007, 15. mai) Arabic under fire. A child on Hamas TV talked of annihilating the Jews ... or did she? Hentet fra <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/may/15/arabicunderfire> (Sist åpnet 15. mai 2017)

Whitehead, John W.

(2005, 9. juni) Eurabia: The Euro-Arab Axis An interview with Bat Ye'or. Hentet fra https://www.rutherford.org/publications_resources/oldspeak/eurabia_the_euro_arab_axis_an_interview_with_bat_yeor (Sist åpnet 15. mai 2017)

Zondag, Martin H. W.

(2016, 24. juli) Tysk politi: 18-åring planla München-skytingen i ett år. Hentet fra https://www.nrk.no/urix/tysk-politi_-18-ar-aring-planla-munchen-skytingen-i-ett-ar-1.13057132 (Sist åpnet 22. juni 2017)

Artikler fra document.no

Andersen, Kent

(2015, 12. august) I Europas bakvendtland – der krig er fred, frihet er slaveri, uvitenhet er styrke og islam ikke er islam. Hentet fra <https://www.document.no/2015/08/12/i-europas-bakvendtland-der-krig-er-fred-frihet-er-slaveri-uvitenhet-er-styrke-og-islam-ikke-er-islam/> (Sist åpnet 4. juni 2017)

Andersen, Kent

(2016, 16. juli) Nice – vi trenger ikke flere selvfølgeligheter nå. Hentet fra <https://www.document.no/2016/07/16/nice-trenger-flere-selvfolgeligheter-na/> (Sist åpnet 13. juni 2017)

Bergan, Ante

(2015, 5. september) Den kristne ateist. Hentet fra <https://www.document.no/2015/09/05/den-kristne-ateist/> (Sist åpnet 6. juni 2017)

Borchsenius, Christian

(2016, 15. juli) Mer drastiske løsninger kan tvinge seg frem. Hentet fra <https://www.document.no/2016/07/15/losningen-senere-interner-ning/> (Sist åpnet 7. juni 2017)

document.no

(udatert) Om oss. Hentet fra <https://www.document.no/om-oss> (Sist åpnet 23. juni 2017)

Felix

(2015, 16. november) SOS fra Malmø: Innvandring knekker byens økonomi. Hentet fra <https://www.document.no/2015/11/16/sos-fra-malmo-innvandring-knekker-byens-okonomi/> (Sist åpnet 3. juni 2017)

Hansen, Chris Løvberg

(2016, 1. februar) Liberalisme og multikulturalisme. Hentet fra <https://www.document.no/2016/02/01/liberalisme-og-multikulturalisme/> (Sist åpnet 9. juni 2017)

Odfjell, Dan

(2016, 3. mars) Den arrogante ideologien. Hentet fra <https://www.document.no/2016/03/03/den-arrogante-ideologien/> (Sist åpnet 30. mai 2017)

rubb

(2016, 15. oktober) Befolkningsendringer senker Malmös økonomi. Hentet fra <https://www.document.no/2016/10/05/befolkningsendringer-senker-malmos-okonomi/> (Sist åpnet 10. juni 2017)

rubb

(2016, 25. desember) Jonas Gahr Støre er styrket i troen på at innvandringen gjør Norge tryggere. Hentet fra <https://www.document.no/2016/12/25/jonas-gahr-store-styrket-troen-pa-innvandringen-gjor-norge-tryggere/> (Sist åpnet 9. juni 2017)

Rustad, Hans

(2014, 15. august) Brorskapet. Hentet fra <https://www.document.no/2014/08/15/brorskapet-2/> (Sist åpnet 2. juni 2017)

Rustad, Hans

(2015, 14. november) Erna har ikke forstått det. Vi er i krig! Hentet fra <https://www.document.no/2015/11/14/erna-har-ikke-forstatt-det-vi-er-i-krig/> (Sist åpnet 7. juni 2017)

Rustad, Hans

(2015, 15. desember) Fair play: Document sørger for at Fjordmans bok kan selges i Norge. <https://www.document.no/2015/12/15/fair-play-document-sorger-for-at-fjordmans-bok-kan-selges-i-norge/> (Sist åpnet 15. juni 2017)

Rustad, Hans

(2016, 16. februar) Svensk økonomi på vei «åt skogen». Hentet fra <https://www.document.no/2016/02/16/svensk-okonomi-pa-vei-at-skogen/> (Sist åpnet 6. juni 2017)

Rustad, Hans

(2016, 23. februar) Attentatet på Hege Storhaug. Hentet fra <https://www.document.no/2016/02/23/attentatet-pa-hege-storhaug/> (Sist åpnet 8. juni 2017)

Rustad, Hans

(2016, 28. juli) Hellig vold. Hentet fra <https://www.document.no/2016/07/28/hellig-vold/> (Sist åpnet 13. juni 2017)

Skartveit, Kjell

(2015, 14. november) Fremtidens Europa er vårt ansvar. Hentet fra <https://www.document.no/2015/11/14/fremtidens-europa-er-vart-ansvar/> (Sist åpnet 12. juni 2017)

Skartveit, Kjell

(2016, 23. november) Hvem er det egentlig som forenkler? Hentet fra <https://www.document.no/2016/11/23/hvem-er-det-egentlig-som-forenkler/> (Sist åpnet 12. juni 2017)

Skartveit, Kjell

(2017, 27. februar) Den liberale selvgodheten. Hentet fra <https://www.document.no/2017/02/27/den-liberale-selvgodheten/> (Sist åpnet 9. juni 2017)

Skaug, Christian

(2015, 19. mars) Innvandrere og sosialhjelp. Hentet fra

<https://www.document.no/2015/03/19/innvandrere-og-sosialhjelp/> (Sist åpnet 5. juni 2017)

Skaug, Christian

(2016, 24. juli) Ampert mellom muslimer og tyskere ved Olympia-kjøpesenteret.

Hentet fra <https://www.document.no/2016/07/24/ampert-muslimer-tyskere-olympia-kjopesenteret/> (Sist åpnet 7. juni 2017)

Skaug, Christian

(2016, 3. september) [Innlegg i kommentarfelt om sin bosituasjon] Hentet fra

<https://www.document.no/2016/09/03/christian-skaug-pa-villspor/#comment-2874963839> (Sist åpnet 2. juni 2017)

Skaug, Christian

(2016, 4. oktober) Største ikke-vestlige innvandring noensinne i 2. kvartal av 2016.

Hentet fra <https://www.document.no/2016/10/04/storste-vestlige-innvandring-noensinne-2-kvartal-2016/> (Sist åpnet 29. mai 2017)

Skaug, Christian

(2016, 22. oktober) Asylpolitikk med null styring. Hentet fra

<https://www.document.no/2016/10/22/asylpolitikk-null-styring/> (Sist åpnet 27. mai 2017)

Skaug, Christian

(2016, 18. desember) En underkastet kirke i et underkastet land. Hentet fra

<https://www.document.no/2016/12/18/underkastet-kirke-underkastet-land/> (Sist åpnet 9. juni 2017)

Skaug, Christian

(2016, 20. desember) Siste jul i Berlin? Hentet fra

<https://www.document.no/2016/12/20/siste-jul-berlin/> (Sist åpnet 9. juni 2017)

Skaug, Christian

(2016, 20. desember) Angela Merkel: Ubegripelig gjerning. Hentet fra <https://www.document.no/2016/12/20/angela-merkel-ubegripelig-ugjerning/> (Sist åpnet 17. juni 2017)

Skaug, Christian

(2017, 17. april) – Fremtidens Europa kaster en skygge over dagens. Hentet fra <https://www.document.no/2017/04/17/fremtidens-europa-kaster-en-skygge-over-dagens/> (Sist åpnet 24. juni 2017)

Skjalgsson, Erling

(2015, 27. september) Sju råd til den som vil kommentere innvandring i norske medier. Hentet fra <https://www.document.no/2015/09/27/sju-rad-til-den-som-vil-kommentere-innvandring-i-norske-medier/> (Sist åpnet 3. juni 2017)

Thuestad, Øyvind

(2017, 1. februar) - Innvandring kan true oppslutningen om velferdsstaten. Hentet fra <https://www.document.no/2017/02/01/innvandring-true-oppslutningen-velferdsstaten/> (Sist åpnet 2. juni 2017)

Tolg, Hanne

(2015, 4. oktober) Når meningene dine koster deg jobben. Hentet fra <https://www.document.no/2015/10/04/nar-meningene-dine-koster-deg-jobben/> (Sist åpnet 20. juni 2017)

Tolg, Hanne

(2016, 15. juli) Hva nå Frankrike? Hentet fra <https://www.document.no/2016/07/15/hva-na-frankrike/> (Sist åpnet 4. juni 2017)

Tolg, Hanne

(2016, 8. november) Skoleboikott av julegudstjeneste. Hentet fra <https://www.document.no/2016/11/08/skoleboikott-av-julegudstjeneste/> (Sist åpnet 10. juni 2017)

Tolg, Hanne

(2017, 15. mars) Hvem er mobberne, NRK? Hentet fra

<https://www.document.no/2017/03/15/hvem-er-mobberne-nrk/> (Sist åpnet 21. juni 2017)

Tolg, Hanne & Felix

(2017, 18. mai) En død – 23 skadet i New York. Bilfører ikke terrormistenkt. Hentet fra <https://www.document.no/2017/05/18/reuters-bil-kjorte-pa-fotgjengere-pa-times-square-10-skadet/> (Sist åpnet 20. mai 2017)